

2022

Jaarverslag over de gemeenschappelijke ondernemingen van de EU betreffende het begrotingsjaar 2022

EUROPESE
REKENKAMER

NL

EUROPESE REKENKAMER
12, rue Alcide De Gasperi
L-1615 Luxemburg
LUXEMBURG

Tel. +352 4398-1

Inlichtingen: eca.europa.eu/nl/Pages/ContactForm.aspx

Website: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors

Meer gegevens over de Europese Unie vindt u op internet via de Europaserver (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2023

PDF ISBN 978-92-849-0061-9 doi:10.2865/88067 QJ-09-23-159-NL-N

Inhoud

Hoofdstuk 1 De gemeenschappelijke ondernemingen van de EU en de controle door de ERK	5
Inleiding	6
De gemeenschappelijke ondernemingen van de EU	8
Gemeenschappelijke ondernemingen in het kader van meerjarige onderzoeks- en innovatieprogramma's van de EU	8
Europese GO voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie	14
Begrotingen voor betalingen en personele middelen van de GO's in 2022	15
Regelingen inzake de begroting en de kwijting	16
Onze controle	18
Wij geven voor iedere GO een betrouwbaarheidsverklaring af	18
We maken gebruik van de controlewerkzaamheden van andere onafhankelijke auditors	18
Onze controleaanpak is gebaseerd op de beoordeling van de belangrijkste risico's	20
Onze controleaanpak voor subsidiebetalingen	22
Hoofdstuk 2 Overzicht van de controleresultaten	23
Inleiding	24
Goedkeurende controleoordelen voor alle gemeenschappelijke ondernemingen	25
Een goedkeurend oordeel over de betrouwbaarheid van de rekeningen voor alle GO's	25
Goedkeurende oordelen over de wettigheid en regelmatigheid van de ontvangsten die ten grondslag liggen aan de rekeningen van alle GO's	26
Goedkeurende oordelen over de wettigheid en regelmatigheid van de betalingen die ten grondslag liggen aan de rekeningen van alle GO's	26

Verschillende gebieden moeten worden verbeterd	27
Tekortkomingen in de uitvoering van de onderzoeks- en innovatieprogramma's van de GO's	27
Kmo's en nieuwe begunstigden zijn meer geneigd fouten te maken bij personeelskosten	31
EuroHPC zal haar aanwervingsdoelstelling niet halen	32
De situatie met betrekking tot het hogere management van F4E bleef onstabiel	32
Het contractbeheer van F4E vertoont tekortkomingen	32
De gemeenschappelijke ondernemingen hebben in de meeste opzichten follow-up gegeven aan onze opmerkingen van voorgaande jaren	34
Het risicogebaseerde controlekader van de GO's voor de uitvoering van subsidies is nog niet voldoende ontwikkeld	36
Methodologie van onze horizontale evaluatie	36
Bij de helft van de GO's ontbreekt een gestructureerde, risicogebaseerde aanpak van controles vooraf voor Horizon 2020-subsidies	36
De meeste GO's hebben nog geen risicogebaseerde aanpak voor controles achteraf ontwikkeld voor betalingen van Horizon 2020-subsidies	40
Het belang voor GO's om hun specifieke risicogebaseerde aanpak van subsidiebeheer uit te voeren, is toegenomen onder Horizon Europa	44
Andere producten met betrekking tot gemeenschappelijke ondernemingen die de ERK heeft uitgebracht	47
Hoofdstuk 3 Betrouwbaarheidsverklaringen inzake de gemeenschappelijke ondernemingen van de EU	51
3.1. Informatie tot staving van de betrouwbaarheidsverklaringen	52

Gemeenschappelijke ondernemingen die EU-kaderprogramma's uitvoeren	56
3.2. Gemeenschappelijke Onderneming "Derde ATM-onderzoek in het kader van het gemeenschappelijk Europees luchtruim" (Sesar 3)	57
3.3. Gemeenschappelijke Onderneming "Schone luchtvaart" (SL)	66
3.4. Gemeenschappelijke Onderneming "Initiatief voor innovatieve gezondheidszorg" (IIG)	77
3.5. Gemeenschappelijke Onderneming "Schone waterstof" (Clean H2)	87
3.6. Gemeenschappelijke Onderneming "Digitale sleuteltechnologieën" (DST)	98
3.7. Gemeenschappelijke Onderneming "Een circulair biogebaseerd Europa" (CBE)	110
3.8. Gemeenschappelijke Onderneming "Europese spoorwegen" (EU-Rail)	121
3.9. Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing (EuroHPC)	130
In het kader van Euratom actieve Gemeenschappelijke Onderneming	146
3.10. Europese Gemeenschappelijke Onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie (F4E)	147
Afkortingen	162

EUROPESE
REKENKAMER

Hoofdstuk 1

**De gemeenschappelijke ondernemingen van de EU
en de controle door de ERK**

Inleiding

1.1. De Europese Rekenkamer (ERK) is de externe auditor van de financiën van de EU¹. Als zodanig treden wij op als onafhankelijk hoedster van de financiële belangen van de EU-burgers door te helpen het financieel beheer van de EU te verbeteren. Meer informatie over ons werk is te vinden in onze activiteitenverslagen, onze jaarverslagen over de uitvoering van de EU-begroting, onze speciale verslagen, onze overzichten (“landscape reviews”) en onze adviezen over nieuwe of geactualiseerde EU-wetgeving of over andere besluiten met gevolgen voor het financieel beheer.

1.2. Binnen dit mandaat verrichten we een onderzoek van de jaarrekeningen en de onderliggende verrichtingen van de gemeenschappelijke ondernemingen van de EU (gezamenlijk aangeduid als “gemeenschappelijke ondernemingen” of “GO’s”); dit zijn EU-organen die zijn opgericht bij de artikelen 187 en 188 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) en, in het geval van Fusion for Energy (F4E), de artikelen 45-51 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom-Verdrag).

1.3. Dit verslag bevat de resultaten van onze controle van de GO’s betreffende het begrotingsjaar 2022. Het verslag is als volgt opgebouwd:

- o hoofdstuk 1 beschrijft de GO’s en de aard van onze controle;
- o hoofdstuk 2 bevat de algemene resultaten van de controle en een analyse van het risicogebaseerde controlesysteem van de GO’s voor de uitvoering van subsidies;
- o hoofdstuk 3 bevat de betrouwbaarheidsverklaring voor elk van de negen GO’s (zie [figuur 1.4](#)) met onze oordelen over de betrouwbaarheid van de jaarrekeningen van de GO’s en over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende ontvangsten en betalingen, samen met alle aangelegenheden en opmerkingen die niets afdoen aan deze oordelen.

¹ Artikelen 285 tot en met 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), PB C 202 van 7.6.2016, blz. 1.

1.4. Over het geheel genomen bevestigde onze controle van de negen GO's voor het op 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar vergelijkbare resultaten als in voorgaande jaren. Door middel van de voor iedere GO uitgebrachte betrouwbaarheidsverklaring verstrekten we:

- o (goedkeurende) controleoordelen zonder beperking over de betrouwbaarheid van de rekeningen voor negen GO's, en
- o (goedkeurende) controleoordelen zonder beperking over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij de rekeningen voor negen GO's.

1.5. Toch hebben we de aandacht gevestigd op terreinen die voor de lezer van belang zijn door middel van paragrafen over andere aangelegenheden of toelichtende paragrafen en hebben we terreinen vastgesteld die voor verbetering vatbaar zijn door middel van de opmerkingen die niets afdoen aan de controleoordelen.

De gemeenschappelijke ondernemingen van de EU

1.6. GO's zijn partnerschappen tussen de EU (vertegenwoordigd door de Commissie) en particuliere partners uit de industrie en onderzoeksorganisaties. In sommige gevallen zijn er ook intergouvernementele organisaties en deelnemende staten bij betrokken. De belangrijkste taak van GO's is het bevorderen van de omzetting van wetenschappelijke kennis in verhandelbare baanbrekende innovaties binnen een strategische visie die de partners delen. Bovendien moeten GO's reageren op Europese maatschappelijke uitdagingen die momenteel onvoldoende door de industrie worden aangepakt.

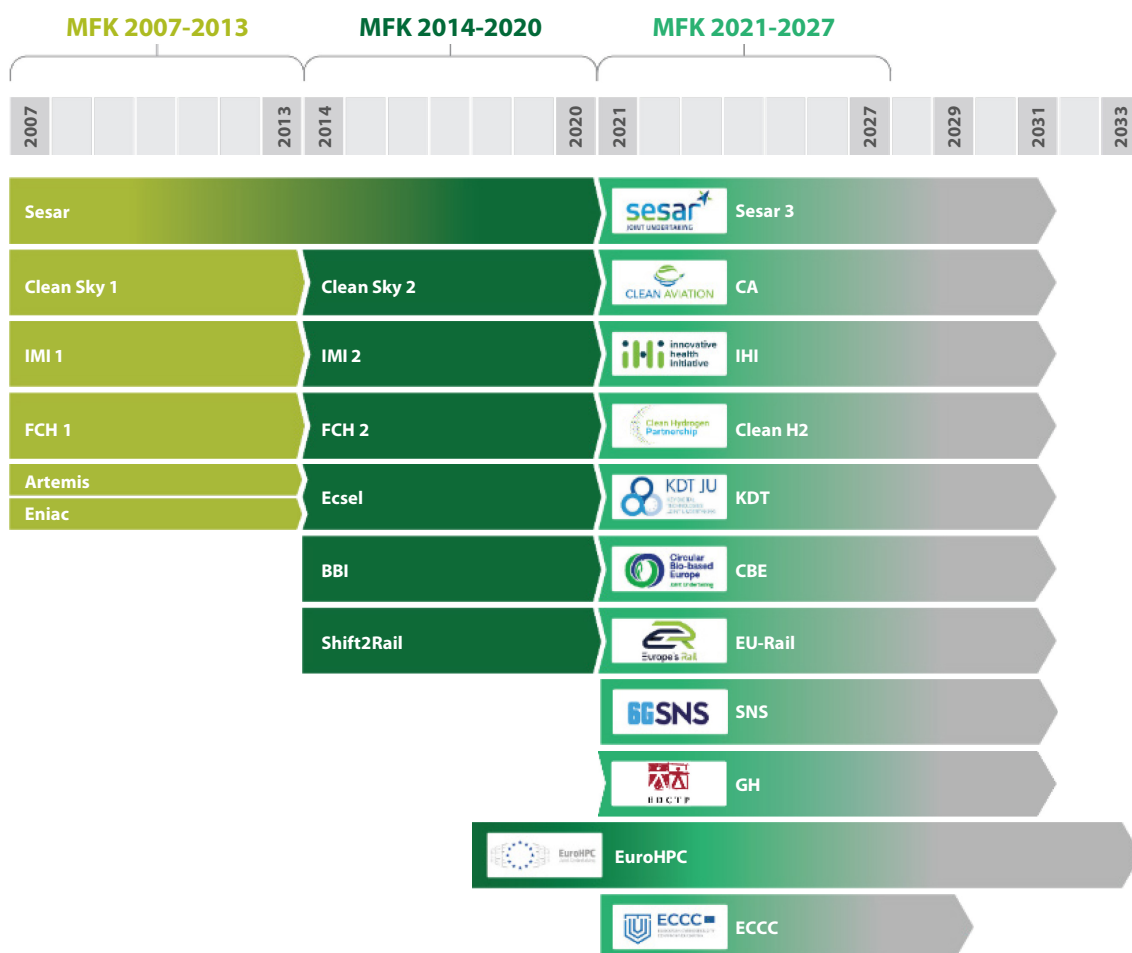
Gemeenschappelijke ondernemingen in het kader van meerjarige onderzoeks- en innovatieprogramma's van de EU

Ontwikkeling van de GO's in het kader van onderzoeks- en innovatieprogramma's van de EU

1.7. In het kader van de programma's van het meerjarig financieel kader (MFK) voor onderzoek en innovatie worden GO's opgezet als EU-organen met een afzonderlijke rechtspersoonlijkheid. Deze stellen hun onderzoeks- en innovatieagenda op hun strategische onderzoeksgebied vast en voeren deze uit via oproepen tot het indienen van voorstellen of aanbestedingen.

1.8. *Figuur 1.1* hieronder toont de ontwikkeling van de GO's sinds de oprichting van de eerste zes GO's in het kader van het zevende kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling (KP7) van het MFK 2007-2013, de programma's Horizon 2020 en Connecting Europe Facility (CEF 1) van het MFK 2014-2020 en de programma's Horizon Europa, Digitaal Europa en CEF 2 van het MFK 2021-2027.

Figuur 1.1 — Ontwikkeling van de gemeenschappelijke ondernemingen van de EU

Bron: ERK, op basis van de verordeningen van de Raad waarbij de GO's werden opgericht.

1.9. De GO's in het kader van het MFK 2021-2027 voeren hun specifieke onderzoeks- en innovatieagenda uit op het gebied van vervoer, energie, gezondheid, circulaire biogebaseerde industrieën, essentiële elektronische componenten, supercomputing- en netwerkssystemen. Ze werden ingesteld bij de hieronder beschreven verordeningen van de Raad.

1.10. In november 2021 heeft de Raad de enkele basishandeling vastgesteld tot oprichting van negen GO's om maatregelen uit te voeren in het kader van het programma Horizon Europa, het meerjarige onderzoeks- en innovatieprogramma in het kader van het nieuwe MFK 2021-2027. Deze GO's zijn opgericht voor een periode van tien jaar die eindigt op 31 december 2031². De zeven GO's die al actief zijn in het kader van het Horizon 2020-programma (Sesar, Ecsel, IMI 2, Clean Sky 2, FCH 2, Shift2Rail en BBI) worden in het kader van het Horizon Europa-programma voortgezet als nieuwe juridische entiteiten, met nieuwe

² Verordening (EU) 2021/2085 van de Raad voor de oprichting van Gemeenschappelijke Ondernemingen in het kader van Horizon Europa.

namen en herziene bevoegdheden. Daarnaast zijn er recentelijk twee GO's opgericht: "Slimme netwerken en diensten" (Smart Networks and Services, SNS) en "Mondiale gezondheid" (Global Health, GH), de laatste als opvolger van het Partnerschap voor klinische proeven tussen Europese en ontwikkelingslanden.

1.11. In mei 2021 werd het Europees kenniscentrum voor cyberbeveiliging (European Cybersecurity Competence Centre, ECCC) opgericht bij afzonderlijke verordening³. Deze drie nieuwe GO's (SNS, GH en ECCC) zullen echter pas voor het eerst worden gecontroleerd nadat zij financieel autonoom zijn geworden, wat naar verwachting in het laatste kwartaal van 2023 zal gebeuren.

1.12. In juli 2021 stelde de Raad een nieuwe oprichtingsverordening vast voor de GO Europese high-performance computing (EuroHPC)⁴ in het kader van het nieuwe MFK 2021-2027, waarmee de looptijd van de GO werd verlengd tot en met 31 december 2033. In het kader van het MFK 2021-2027 ontvangt EuroHPC aanzienlijk meer middelen uit de programma's Horizon Europa, Digitaal Europa en CEF, ter ondersteuning van de aankoop en ontwikkeling van high-performance computing en de modernisering en exploitatie van de infrastructuur voor supercomputers en kwantumcomputers.

1.13. Tot slot heeft de Commissie in februari 2022 voorgesteld de GO Digitale sleuteltechnologieën (Key Digital Technologies, KDT) om te vormen tot de toekomstige GO voor chips. De Raad heeft de wijzigingsverordening op 25 juli 2023 aangenomen. Het uitgebreide mandaat zal de ontwikkeling van innovatieve halfgeleidertechnologieën van de volgende generatie bevorderen en de Europese productiecapaciteit van chips in het kader van het initiatief "Chips voor Europa" versterken met financiering uit het programma Digitaal Europa⁵.

³ [Verordening \(EU\) 2021/887](#) tot oprichting van het Europees kenniscentrum voor industrie, technologie en onderzoek op het gebied van cyberbeveiliging en het netwerk van nationale coördinatiecentra.

⁴ [Verordening \(EU\) 2021/1173 van de Raad](#) tot oprichting van de Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing en tot intrekking van Verordening (EU) 2018/1488.

⁵ [Verordening \(EU\) 2023/1782 van de Raad tot wijziging van Verordening \(EU\) 2021/2085 voor de oprichting van de Gemeenschappelijke Ondernemingen in het kader van Horizon Europa wat de Gemeenschappelijke Onderneming "Chips" betreft.](#)

Bijdragen aan de GO's in het kader van onderzoeks- en innovatieprogramma's van de EU

1.14. Alle leden dragen bij aan de financiering van de onderzoeks- en innovatieactiviteiten van de GO's. Enerzijds stelt de Commissie bijdragen in contanten ter beschikking uit de onderzoeks- en innovatieprogramma's van de EU ter cofinanciering van de onderzoeks- en innovatieagenda van de GO's. Aan de andere kant moeten particuliere leden uit de industrie en de onderzoekssector een minimumniveau aan bijdragen in natura verstrekken in de vorm van "bijdragen in natura aan de operationele activiteiten van de GO" (IKOP) en, in sommige gevallen, "bijdragen in natura aan aanvullende activiteiten" (IKAA). Zie [kader 1.1](#) voor meer details. In sommige gevallen leveren de deelnemende staten (KDT, EuroHPC en ECCC) of intergouvernementele organisaties (Sesar en GH) ook financiële bijdragen aan de activiteiten van de GO's. Daarnaast kunnen juridische entiteiten of landen die de doelstellingen van een GO op haar eigen onderzoeksgebieden willen steunen een aanvraag indienen om geassocieerd lid of bijdragend partner te worden. De EU en de particuliere leden van de GO's financieren de administratieve kosten van de GO's met gelijke bijdragen in contanten, behalve voor EuroHPC, waarvoor de Commissie alle kosten draagt.

Kader 1.1

Bijdragen in natura van particuliere leden aan de operationele activiteiten van de GO's (IKOP)

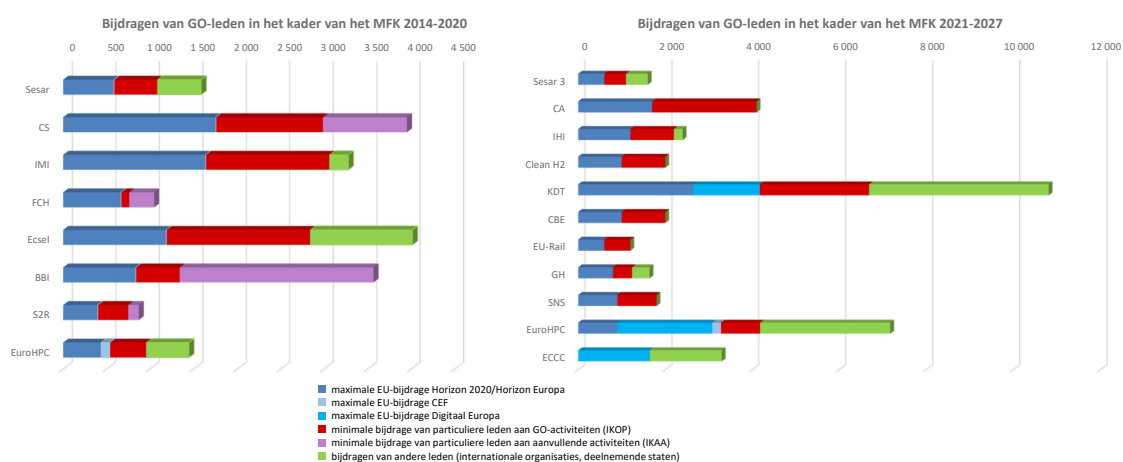
Zoals bepaald in de oprichtingsverordeningen van de GO's, moeten alle particuliere leden een minimumbedrag in de kosten van de onderzoeks- en innovatieprojecten van de GO's bijdragen. In het kader van Horizon 2020 bestaan de IKOP uit de totale kosten die door particuliere leden zijn gemaakt bij de uitvoering van de onderzoeks- en innovatieactiviteiten van de GO, minus de bijdragen van de andere leden van de GO (cofinanciering van de EU, bijdragen van deelnemende staten of intergouvernementele organisaties) alsook andere EU-bijdragen in die kosten. In het kader van de programma's Horizon Europa en Digitaal Europa bestaan de IKOP uit de subsidiabele kosten die particuliere leden bij de uitvoering van de activiteiten van de GO hebben gemaakt, minus de bijdragen van de GO, de deelnemende staten of enige andere EU-bijdrage aan die kosten. Het totale bedrag van de gecertificeerde en gevalideerde IKOP wordt opgenomen in de jaarrekening van de GO.

Bijdragen in natura van particuliere leden aan aanvullende activiteiten (IKAA)

In het kader van Horizon 2020 moeten particuliere leden van sommige GO's (CS, FCH, BBI, S2R) ook een minimumbedrag aan bijdragen in natura verstrekken voor kosten die voor "aanvullende activiteiten" buiten het werkprogramma en de begroting van de GO zijn gemaakt, maar die binnen het toepassingsgebied van de algemene doelstellingen van de GO vallen. In het kader van Horizon Europa omvatten de IKAA ook niet-subsidiabele kosten van activiteiten die rechtstreeks door de GO worden gefinancierd, minus eventuele andere EU-bijdragen aan die kosten. De particuliere leden van de GO moeten naast IKOP ook IKAA verstrekken om de EU-bijdragen te evenaren. IKAA-bedragen zijn opgenomen in de jaarlijkse plannen inzake aanvullende activiteiten van de GO's. Het totale bedrag van de gecertificeerde en gevalideerde IKAA wordt opgenomen in de toelichting bij de jaarrekening van de GO. Daarom zijn de IKAA niet onderworpen aan een controle door de ERK.

1.15. *Figuur 1.2* toont de streefdoelen van de leden inzake hun bijdragen aan de GO's in het kader van het MFK 2014-2020 en het MFK 2021-2027, zoals bepaald in de respectieve oprichtingsverordeningen, met inbegrip van de omvorming van KDT tot de GO voor chips. Binnen het MFK 2021-2027 is de begroting van EuroHPC en de GO voor chips het sterkst gestegen.

Figuur 1.2 — Streefdoelen van de leden voor hun bijdragen aan GO's in het kader van de onderzoeks- en innovatieprogramma's van de EU (in miljoen EUR)

Bron: ERK.

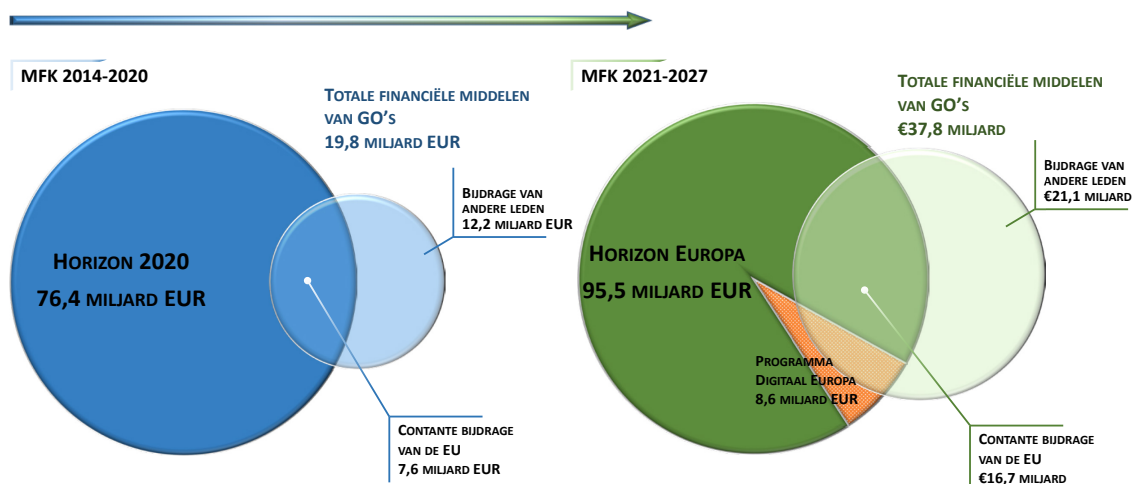
1.16. Zoals blijkt uit *figuur 1.3* blijven de programma's Horizon Europa en Digitaal Europa in het kader van het MFK 2021-2027 de belangrijkste bronnen van middelen voor GO's, met een totale begroting van 16,7 miljard EUR voor de cofinanciering van hun onderzoeks- en innovatieactiviteiten. Van de totale begroting voor Horizon Europa van 95,5 miljard EUR zullen GO's 11,6 miljard EUR uitvoeren (ofwel ongeveer 12 %). In het kader van het programma Digitaal Europa⁶ zullen EuroHPC, ECCC en de GO voor chips 5 miljard EUR aan EU-middelen — ofwel 58,1 % van de totale financiering van het programma van 8,6 miljard EUR — ontvangen om grote projecten voor capaciteitsopbouw, uitrol en investeringen uit te voeren die verband houden met de strategie voor de Europese digitale eengemaakte markt.

1.17. Met de financiering van 7,6 miljard EUR die de EU in het kader van het MFK 2014-2020 aan de GO's had toegewezen, werd verwacht dat 12,2 miljard EUR zou worden gemobiliseerd (d.w.z. een hefboomwerking van 161 %) — met inbegrip van de rechtstreekse bijdragen van deelnemende staten en internationale organisaties — voor onderzoeks- en innovatieprojecten ter waarde van ongeveer 19,8 miljard EUR op de aan de GO's toegewezen onderzoeks- en innovatiegebieden (zie *tabel 2.1*). Met de financiering van 16,7 miljard EUR die de EU in het kader van het nieuwe MFK 2021-2027 aan de GO's had toegewezen, zal naar

⁶ Verordening (EU) 2021/694 tot oprichting van het programma Digitaal Europa.

verwachting 21,1 miljard EUR worden gemobiliseerd (d.w.z. een hefboomwerking van 126 %) — met inbegrip van de rechtstreekse bijdragen van deelnemende staten en internationale organisaties — voor onderzoeks- en innovatieprojecten ter waarde van ongeveer 37,8 miljard EUR op de aan de GO's toegewezen gebieden (zie [figuur 1.3](#)).

Figuur 1.3 — Totale bijdragen aan GO's en hefboomwerking van bijdragen van andere leden

Bron: ERK.

Governancemodellen van GO's in het kader van onderzoeks- en innovatieprogramma's van de EU

1.18. Om een sterke samenwerking en coördinatie met hun respectieve partners en belanghebbenden te waarborgen, beschikken GO's over een uitgebreide governancestructuur die in de meeste gevallen bestaat uit de raad van bestuur, een wetenschappelijk adviesorgaan, een groep van vertegenwoordigers van staten en groepen belanghebbenden die actief zijn op het onderzoeks- en innovatiegebied van de GO.

1.19. De GO's hebben dezelfde juridische structuur en hebben elk specifieke kenmerken wat betreft de omgang met onderzoek en innovatie in verschillende sectoren. De meeste GO's kennen een tweeledige structuur, waarbij de Commissie en de particuliere leden uit de industrie en de onderzoekssector vertegenwoordigd zijn in de raad van bestuur en bijdragen aan de operationele activiteiten van de GO's (CA, IHI, Clean H2, CBE, SNS en EU-Rail). Vier GO's kennen een drieledige structuur, waarbij de deelnemende staten (KDT en EuroHPC) of een toonaangevende intergouvernementele organisatie (Sesar en GH) ook in de raad van bestuur zijn vertegenwoordigd en aan de activiteiten van de GO bijdragen.

Europese GO voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie

1.20. Juridisch gezien werd de Internationale ITER-Organisatie voor fusie-energie (ITER-IO) opgericht toen de overeenkomst inzake de internationale thermonucleaire experimentele reactor (ITER) op 24 oktober 2007 in werking trad. De ITER-IO is belast met de uitvoering van het ITER-project. De fusiefaciliteiten in het kader van dit project worden in Cadarache (Frankrijk) gebouwd.

1.21. Het ITER-project omvat zeven mondiale partners: de EU (vertegenwoordigd door de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, Euratom)⁷, de Verenigde Staten, Rusland, Japan, China, Zuid-Korea en India. De EU heeft het voortouw genomen met een aandeel van 45,4 % in de bouwkosten. Het aandeel van de andere ITER-leden ligt rond de 9,1 %. Deze kostenverdeling zal in de operationele fusietestfase veranderen: Euratom zal dan 34 % van de exploitatiekosten dragen⁸. De totale uitgaven die de EU voorziet voor de uitvoering van haar verplichtingen uit hoofde van de ITER-overeenkomst en de bijbehorende activiteiten tot 2035 bedragen 18,2 miljard EUR (in actuele waarde)⁹.

1.22. De leden van de ITER-IO dragen voornamelijk via hun binnenlandse agentschappen bij aan het project door rechtstreeks componenten, uitrusting, materialen, gebouwen en diensten aan de ITER-IO te leveren (bijdragen in natura). Zij leveren ook financiële bijdragen aan de begroting van de ITER-IO (contante bijdragen). De ITER-leden delen de verantwoordelijkheden voor de vervaardiging van belangrijke reactorcomponenten en de verdeling van de productietaken in natura was gebaseerd op zowel de belangen als de technische en industriële capaciteiten van elk van de leden¹⁰.

1.23. De Europese GO voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie (F4E) werd in april 2007 als binnenlands agentschap van de Europese Unie opgericht voor een periode van 35 jaar. Een van de voornaamste taken van F4E is het beheer van de EU-bijdrage aan het ITER-project. Zij coördineert activiteiten en zorgt voor de benodigde aanbestedingen ter voorbereiding van de bouw van een demonstratiefusiereactor en faciliteiten. F4E wordt voornamelijk gefinancierd door Euratom (ongeveer 80 %) en de ITER-gaststaat Frankrijk (ongeveer 20 %).

⁷ De leden van Euratom zijn de EU-lidstaten en de met de EU geassocieerde staten Zwitserland en het VK (tot 2020).

⁸ De ITER-documenten “Value estimates for ITER Phases of Construction, Operation, Deactivation and Decommissioning and Form of Party Contributions” en “Cost Sharing for all Phases of the ITER Project”.

⁹ De ramingen zijn gebaseerd op mededeling COM(2017) 319 van de Commissie en het bijbehorende werkdocument van de diensten van de Commissie SWD(2017) 232, tabel 4.

¹⁰ ITER.org.

1.24. De huidige raming van de Commissie met betrekking tot de totale Euratom-begroting die F4E nodig heeft voor de financiering van het Europese deel van de uitvoering van het ITER-project en de bijbehorende activiteiten tot 2035 bedraagt ongeveer 15 miljard EUR (in actuele waarde). De ITER-gaststaat (Frankrijk) en de Euratom-lidstaten (met inbegrip van Zwitserland en het VK tot 2020) moeten een extra bijdrage van 3,2 miljard EUR (in actuele waarde) betalen¹¹.

1.25. Op 31 januari 2020 heeft het VK zich teruggetrokken uit de EU en Euratom. Op 30 december 2020 werd de [Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de EU \(Euratom\) en het VK](#) gesloten. In deze overeenkomst wordt bepaald dat het VK deelneemt en bijdraagt aan de in Protocol I vermelde EU-programma's, met inbegrip van het programma voor onderzoek en opleiding van Euratom en de ITER-activiteiten van F4E. Zolang de partijen echter geen overeenstemming bereiken over het Protocol, is het VK niet betrokken bij de ITER-activiteiten van F4E en evenmin lid van F4E. Wat Zwitserland betreft, werd de overeenkomst niet automatisch verlengd en liep ze dus af in 2020.

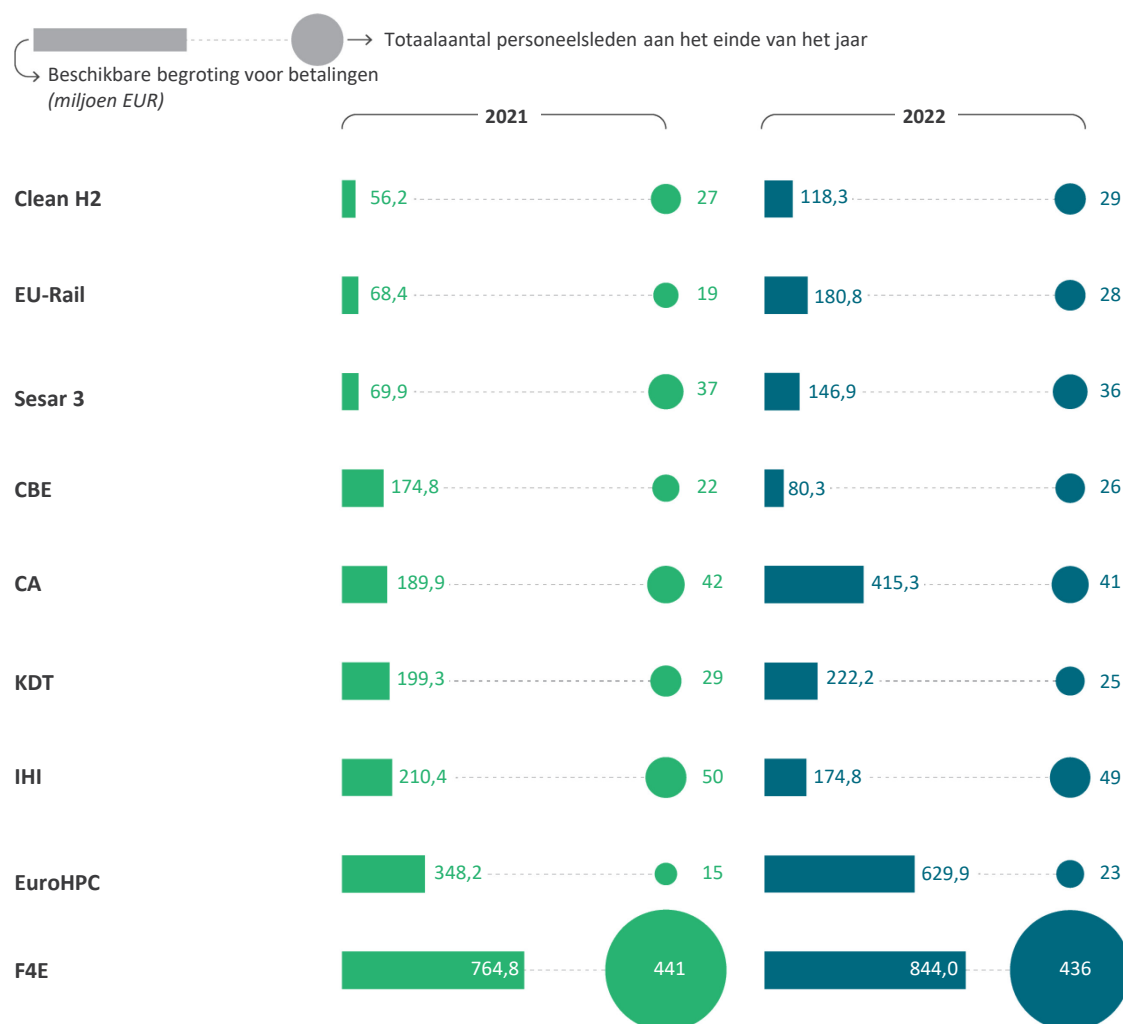
Begrotingen voor betalingen en personele middelen van de GO's in 2022

1.26. [Figuur 1.4](#) geeft een overzicht van de specifieke innovatie- en onderzoeksgebieden van de GO's, hun respectieve begrotingen voor betalingen en personele middelen voor de begrotingsjaren 2022 en 2021. In 2022 hadden de GO's die in het kader van de onderzoeks- en innovatieprogramma's van de EU opereren een totale begroting voor betalingen van 2,0 miljard EUR (2021: 1,3 miljard EUR). De begroting voor betalingen van F4E bedroeg 0,8 miljard EUR (2021: 0,8 miljard EUR). De stijging van de begroting voor betalingen in 2022 voor GO's die in het kader van de onderzoeks- en innovatieprogramma's van de EU opereren, is te verklaren door het feit dat deze GO's in 2022 zijn begonnen met de uitvoering van de onderzoeksprogramma's Horizon Europa, Digitaal Europa en CEF 2 voor het MFK 2021-2027.

1.27. Eind 2022 hadden GO's die in het kader van de onderzoeks- en innovatieprogramma's van de EU opereren 257 personeelsleden in dienst (2021: 241 personeelsleden). F4E had 434 personeelsleden in dienst (2021: 441 personeelsleden). Deze cijfers omvatten ambtenaren, tijdelijke functionarissen, arbeidscontractanten en gedetacheerde nationale deskundigen (zie [figuur 1.4](#)).

¹¹ De ramingen zijn gebaseerd op mededeling COM(2017) 319 van de Commissie en het bijbehorende werkdocument van de diensten van de Commissie SWD(2017) 232, tabel 4.

Figuur 1.4 — Begrotingen voor betalingen en personele middelen van de GO's in 2022

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO.

Regelingen inzake de begroting en de kwijting

1.28. Het Europees Parlement (EP) en de Raad zijn verantwoordelijk voor de jaarlijkse begrotings- en kwijtingsprocedures van de GO's. Het tijdschema van de kwijtingsprocedure wordt weergegeven in [figuur 1.5](#).

Figuur 1.5 — Jaarlijkse kwijtingsprocedure

Bron: ERK.

Onze controle

Wij geven voor iedere GO een betrouwbaarheidsverklaring af

1.29. Zoals bepaald in artikel 287 van het VWEU, hebben wij het volgende gecontroleerd:

- a) de jaarrekeningen van alle negen GO's betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar, en
- b) de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij die rekeningen.

1.30. Op basis van de resultaten van onze controle verschaffen wij het Europees Parlement en de Raad voor elke GO een betrouwbaarheidsverklaring over de betrouwbaarheid van de rekeningen en de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen. Waar passend en relevant vullen wij de betrouwbaarheidsverklaringen aan met controleopmerkingen (zie [hoofdstuk 3](#)) die niets afdoen aan de controleoordelen.

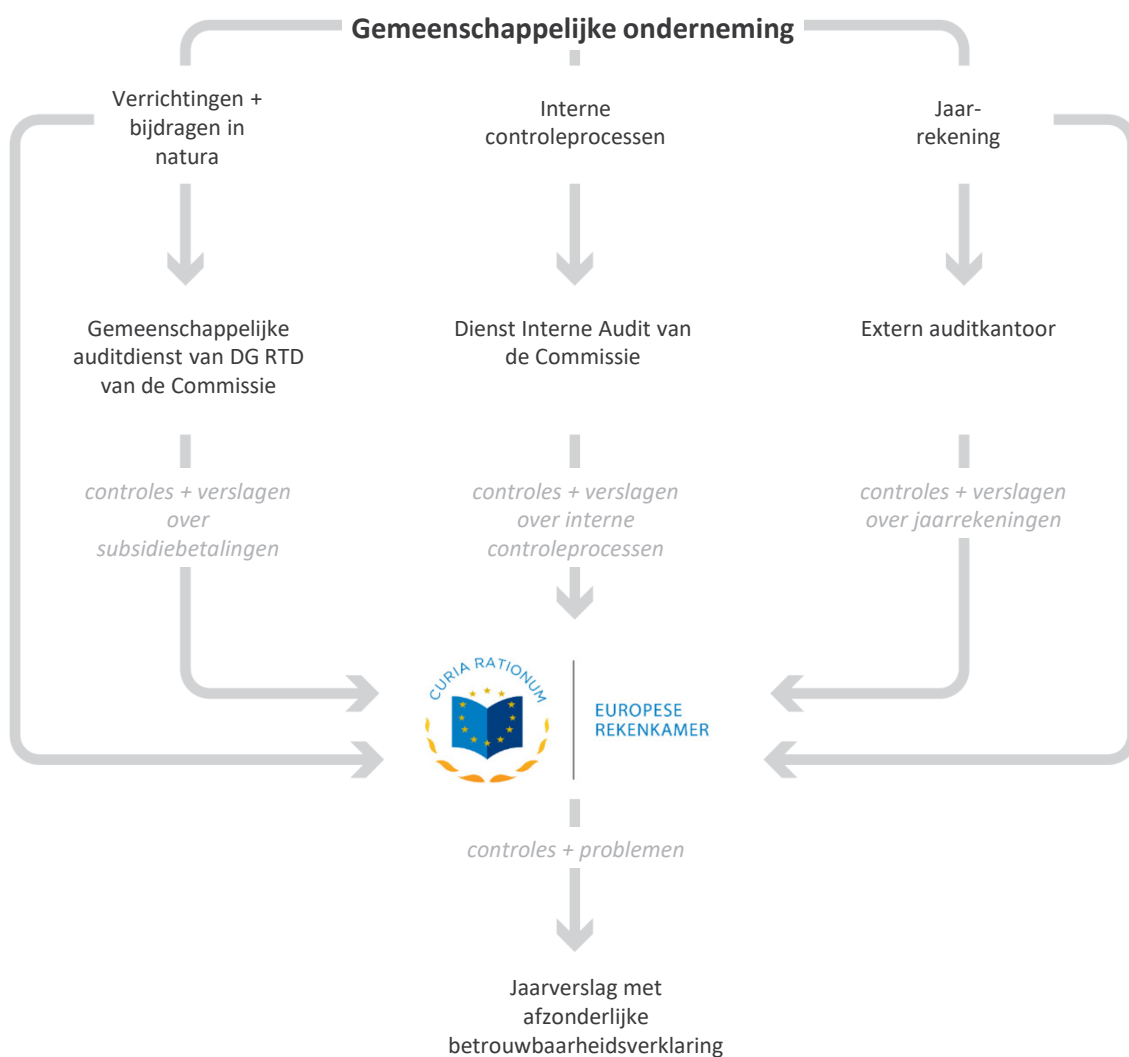
We maken gebruik van de controlewerkzaamheden van andere onafhankelijke auditors

1.31. Volgens de artikelen 70 en 71 van het Financieel Reglement van de EU moet een onafhankelijke externe auditor de jaarrekeningen van GO's verifiëren. Hoewel alle GO's de controle van de betrouwbaarheid van de rekeningen hebben uitbesteed aan onafhankelijke externe accountantskantoren, blijven alle aspecten van de onafhankelijke externe controles en de opstelling van het specifieke controleverslag (met inbegrip van de betrouwbaarheidsverklaring voor elke GO) onder de volledige verantwoordelijkheid van de ERK. Op basis van de internationale controlenormen hebben wij de kwaliteit van het werk dat door deze externe accountantskantoren werd verricht, onderzocht en voldoende zekerheid verkregen dat wij op hun werk kunnen vertrouwen bij het opstellen van onze eigen controleoordelen over de betrouwbaarheid van de jaarrekening over 2022 van de GO's.

1.32. De gemeenschappelijke auditdienst van de Commissie (GAD) voert de controles achteraf uit van willekeurig geselecteerde tussentijdse en definitieve subsidiebetalingen in het kader van Horizon 2020 en Horizon Europa, met inbegrip van de subsidiebetalingen van GO's die onderzoeksactiviteiten uitvoeren. Voor saldobetalingen moet de begunstigde een certificaat betreffende het financieel overzicht overleggen. Dit certificaat is een feitelijk verslag dat wordt opgesteld door een onafhankelijke auditor of overheidsfunctionaris en dat de Commissie of een subsidieverlenend EU-orgaan in staat stelt te controleren of de kosten die in de definitieve financiële overzichten worden gedeclareerd, subsidiabel zijn. We hebben rekening gehouden met de resultaten van deze controles bij het formuleren van onze controleoordelen over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende betalingen. Tot

slot controleert de dienst Interne Audit (DIA) van de Commissie de doeltreffendheid van de interne controlekaders van de GO's voor belangrijke administratieve procedures, op basis van regelmatige risicobeoordelingen (zie [figuur 1.6](#)).

Figuur 1.6 — Gebruik door de ERK van het werk van andere onafhankelijke auditors

Bron: ERK.

Onze controleaanpak is gebaseerd op de beoordeling van de belangrijkste risico's

1.33. Onze jaarlijkse controle 2022 van de jaarrekeningen van de GO's en de onderliggende verrichtingen was gericht op de belangrijkste risico's die we hebben vastgesteld in onze risicoanalyse voor 2022, die hieronder kort wordt beschreven.

Er bestond een laag tot middelhoog risico voor de betrouwbaarheid van de rekeningen

1.34. De Commissie heeft tot 30 november 2022 boekhoudkundige diensten geleverd aan alle GO's (met uitzondering van F4E en CA). Voor de jaarrekening 2022 werden de boekhoudkundige diensten overgenomen door backoffice-regelingen die door de GO's werden opgesteld. Daarom beschouwden we het risico met betrekking tot de betrouwbaarheid van de rekeningen van die GO's als gemiddeld en voor F4E en CA als laag.

Over het geheel genomen bestond er een laag risico voor de wettigheid en regelmatigheid van de ontvangsten

1.35. Aangezien de ontvangsten van de GO's in 2022 voornamelijk bestonden uit financiële bijdragen uit de onderzoeksfondsen van de Commissie (Horizon Europa en Horizon 2020) en de Euratombegroting van de Commissie, is het risico voor de wettigheid en regelmatigheid van de ontvangsten voor alle GO's laag.

Over het geheel genomen bestond er een laag risico voor de wettigheid en regelmatigheid van de administratieve uitgaven, behalve voor aanwervingen

1.36. Salaris- en administratieve betalingen worden voornamelijk routinematig verricht. Bovendien worden de salarissen beheerd door het Bureau van de Commissie voor het beheer en de afwikkeling van de individuele rechten, dat wij binnen het kader van specifieke beoordelingen van administratieve uitgaven beoordelen. Wij hebben de afgelopen jaren geen materiële fouten aangetroffen met betrekking tot de personeelsuitgaven. Het risico voor de wettigheid en regelmatigheid van aanwervingsprocedures was over het geheel genomen laag, maar werd verhoogd tot gemiddeld voor EuroHPC en KDT, die snel een groot aantal personeelsleden moesten aanwerven om hun uitgebreide mandaat en activiteiten in het kader van het MFK 2021-2027 uit te voeren.

Over het geheel genomen bestond er een middelhoog risico voor de wettigheid en regelmatigheid van de operationele uitgaven

1.37. Op basis van het feit dat de kostendeclaraties van begunstigden over het algemeen complex zijn en onze eerdere controles tekortkomingen aan het licht hebben gebracht in de controles achteraf van de GAD en de certificaten van financiële overzichten over de definitieve subsidiebetalingen, hebben we het risico met betrekking tot de tussentijdse en definitieve subsidiebetaling van de GO's als gemiddeld beoordeeld.

1.38. Voor F4E en EuroHPC werd het risico met betrekking tot hun operationele contractuitgaven als verhoogd tot middelhoog beoordeeld wegens de complexe aanbestedingsprocedures voor contracten met een hoge waarde.

Er bestond een laag tot middelhoog risico voor begrotingsbeheer

1.39. Het risico voor begrotingsbeheer werd voor EuroHPC als middelhoog gecategoriseerd vanwege de tekortkomingen die werden waargenomen in het proces van begrotingsplanning en -monitoring en het complexe en langdurige aankoopproces voor supercomputers. Het werd ook beoordeeld als gemiddeld voor F4E vanwege nieuwe risico's van verdere vertragingen en kostenstijgingen voor het ITER-project, in verband met het geplande nieuwe basisscenario, leveringsproblemen als gevolg van de sancties tegen Rusland en vertragingen van de Franse autoriteit voor nucleaire veiligheid bij het goedkeuren van ontwerpwijzigingen tijdens het assemblageproces.

Er bestond een laag tot middelhoog risico voor programma-uitvoering

1.40. Het risico voor de uitvoering van het programma werd voor EuroHPC en CBE als gemiddeld beoordeeld vanwege het grote risico dat zij de minimumstreefdoelen inzake bijdragen voor hun particuliere leden aan het einde van het Horizon 2020-programma niet verwezenlijken. Voor alle andere GO's werd het risico als laag beoordeeld.

We melden vermoedelijke fraude aan de relevante EU-organen

1.41. We werken samen met het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) inzake vermoedelijke fraude en andere strafbare feiten waardoor de financiële belangen van de EU worden geschaad, en met het Europees Openbaar Ministerie (EOM) inzake vermoedelijke misdrijven die de financiële belangen van de EU schaden. Wij stellen OLAF of het EOM in kennis van alle vermoedens die in de loop van onze controlewerkzaamheden ontstaan, ook al zijn onze controles niet specifiek bedoeld om fraude vast te stellen. Voor het begrotingsjaar 2022 hebben wij geen kennisgeving gedaan aan OLAF/het EOM.

Onze controleaanpak voor subsidiebetalingen

1.42. Voor de subsidiebetalingen door de acht GO's die onderzoeks- en innovatieprojecten uitvoeren, hebben wij de met controles achteraf door de GAD beoogde zekerheid aangevuld met een gedetailleerde controle bij de begunstigden (directe gegevensgerichte controle) van een steekproef van 32 subsidiebetalingsverrichtingen. Deze verrichtingen werden willekeurig geselecteerd (steekproefneming op basis van geldwaarde) uit een populatie van alle tussentijdse en definitieve subsidiebetalingen die in 2022 door deze GO's werden verricht.

1.43. Voor elke GO baseerden wij ons oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende subsidiebetalingen op afzonderlijke beoordelingen van de volgende elementen:

- a) het individuele foutenpercentage van de GO op basis van de resultaten van de controle achteraf door de GAD voor haar subsidiebetalingen, met inbegrip van een beoordeling van de juistheid en volledigheid van de berekeningen van de representatieve en restfoutenpercentages;
- b) het algemene foutenpercentage op basis van de resultaten van onze gegevensgerichte toetsing van subsidiebetalingen van de GO, en
- c) de bevindingen in verband met de verrichtingen van een specifieke GO in het kader van onze gegevensgerichte toetsing.

EUROPESE
REKENKAMER

Hoofdstuk 2

Overzicht van de controleresultaten

Inleiding

2.1. Dit hoofdstuk biedt een overzicht van de resultaten van onze jaarlijkse controle van de GO's voor het begrotingsjaar 2022, met inbegrip van onze analyse van het risicogebaseerde controlesysteem van de GO's voor de uitvoering van subsidies, en de resultaten van andere overkoepelende controlewerkzaamheden met betrekking tot de GO's die wij in de loop van dat jaar hadden verricht. Op basis van onze controlewerkzaamheden stellen wij verschillende maatregelen voor die de GO's moeten nemen.

Goedkeurende controleoordelen voor alle gemeenschappelijke ondernemingen

Een goedkeurend oordeel over de betrouwbaarheid van de rekeningen voor alle GO's

2.2. Wij publiceerden (goedkeurende) controleoordelen zonder beperking over de jaarrekeningen van alle GO's. Naar ons oordeel geven deze rekeningen op alle materiële punten een getrouw beeld van de financiële situatie van de GO's per 31 december 2022 en van de resultaten van hun verrichtingen en kasstromen in het op die datum afgesloten begrotingsjaar, overeenkomstig de bepalingen van de toepasselijke financiële reglementen en de door de rekenplichtige van de Commissie vastgestelde boekhoudregels.

Toelichtende paragraaf met betrekking tot de EU-bijdrage aan ITER

2.3. In de jaarrekening van F4E voor 2022 vermeldde F4E haar raming van de totale kosten voor het vervullen van haar leveringsverplichtingen voor het ITER-project ("geschatte waarde bij voltooiing"), vastgesteld op 19,1 miljard EUR (in waarden van 2022). In onze toelichtende paragraaf wordt de aandacht gevestigd op het feit dat de geschatte waarde bij voltooiing 2022 nog steeds gebaseerd is op de mijlpaal en kostenveronderstellingen van 2016 en ingrijpend zal worden herzien zodra het nieuwe basisscenario en de nieuwe vereisten van het ITER-project door de ITER-raad zijn goedgekeurd.

2.4. Rusland is lid van de ITER-IO en heeft de verplichting om aan de ITER-assemblagelocatie in Frankrijk (Cadarache) verschillende onderdelen voor het ITER-project te leveren en jaarlijkse bijdragen aan de ITER-IO te betalen. Deze situatie brengt een risico van vertragingen en hogere kosten voor het ITER-project met zich mee. Wij vestigen daarom de aandacht op (punt d) van de "Inleiding" bij de rekeningen: "Impact van de internationale situatie", waarin de gevolgen van COVID-19 en de aanvalsoorlog tegen Oekraïne voor de activiteiten van F4E worden beschreven.

Vermelding van de aanvalsoorlog tegen Oekraïne door de GO's

2.5. Alle GO's beoordeelden de impact van de aanvalsoorlog tegen Oekraïne op hun activiteiten. Ze vermeldden in hun jaarrekeningen dat de geschatte financiële gevolgen niet significant waren.

Goedkeurende oordelen over de wettigheid en regelmatigheid van de ontvangsten die ten grondslag liggen aan de rekeningen van alle GO's

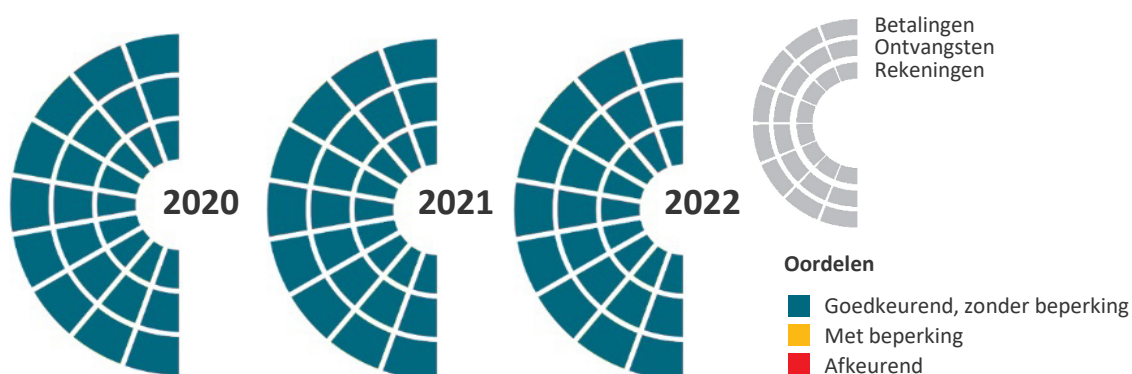
2.6. Wij publiceerden (goedkeurende) controleoordelen zonder beperking voor alle GO's over de wettigheid en regelmatigheid van de ontvangsten die ten grondslag liggen aan de jaarrekeningen voor het op 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar. Naar ons oordeel waren de verrichtingen in alle materiële opzichten wettig en regelmatig.

Goedkeurende oordelen over de wettigheid en regelmatigheid van de betalingen die ten grondslag liggen aan de rekeningen van alle GO's

2.7. Wij publiceerden (goedkeurende) controleoordelen zonder beperking voor alle GO's over de wettigheid en regelmatigheid van de betalingen die ten grondslag liggen aan de jaarrekeningen voor het op 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar. Naar ons oordeel waren de verrichtingen in alle materiële opzichten wettig en regelmatig.

2.8. *Figuur 2.1* bevat een overzicht van de ontwikkeling van onze jaarlijkse controleoordelen over de jaarrekeningen, ontvangsten en betalingen van de GO's in de periode 2020-2022.

Figuur 2.1 — Ontwikkeling van de oordelen van de ERK over de GO's in de periode 2020-2022

Bron: ERK.

Verschillende gebieden moeten worden verbeterd

2.9. Zonder iets af te doen aan onze oordelen, maken wij opmerkingen om de aandacht te vestigen op behoeften aan verbetering met betrekking tot de programma-uitvoering, de personele middelen en het beheers- en controlesysteem voor betalingen. Hieronder volgt een samenvatting van deze opmerkingen, die in *hoofdstuk 3* nader worden beschreven.

Tekortkomingen in de uitvoering van de onderzoeks- en innovatieprogramma's van de GO's

Afronding in het kader van het MFK 2021-2027 van een aanzienlijk deel van eerdere onderzoeks- en innovatieprogramma's

2.10. Terwijl ze ook activiteiten uitvoeren in het kader van de nieuwe onderzoeks- en innovatieprogramma's (Horizon Europe, Digitaal Europa en CEF 2), werken verschillende GO's nog steeds aan een aanzienlijk aantal projecten die in het kader van eerdere MFK's zijn goedgekeurd. Op voorwaarde dat hun eigen levensduur vervolgens is verlengd onder volgende MFK's, hebben de GO's echter geen termijnen voor het uitvoeren van projecten die in het kader van eerdere MFK's zijn gefinancierd.

2.11. Wat betreft het KP7-programma dat in het kader van het MFK 2007-2013 liep, moet IHI eind 2022, tien jaar na het einde van het programma, nog 45 miljoen EUR (ofwel 5 % van de totale waarde van KP7-subsidieovereenkomsten) betalen voor projecten die nog moeten worden afgerond.

2.12. Met betrekking tot het Horizon 2020-programma in het kader van het MFK 2014-2020 laat *tabel 2.1* zien dat de GO's eind 2022, het negende jaar van het programma, de in hun respectieve oprichtingsverordeningen voor Horizon 2020-activiteiten vastgestelde streefdoelen inzake de bijdragen van de leden in uiteenlopende mate hebben verwezenlijkt, variërend van 38 % tot meer dan 100 % (met inbegrip van IKAA, indien relevant). Voor EuroHPC, IHI, CBE en KDT worden de lagere uitvoeringspercentages volgens de GO's gedeeltelijk verklaard door de lange looptijd die vereist is gezien de aard van het specifieke onderzoeksgebied van de GO, de grote omvang van de mondiale consortia die projecten uitvoeren (IHI) en de betrokkenheid van deelnemende staten (EuroHPC en KDT).

2.13. Personeelsleden van de GO beheren een toenemend aantal lopende projecten voor meerdere MFK-programma's tegelijkertijd. Dit kan ten koste gaan van de doeltreffendheid van

de interne controles van de GO's en hun beheer van deze middelen en kan de uitvoering van de nieuwe programma's vertragen.

Tabel 2.1 — MFK 2014-2020: totale bijdragen van de leden (in miljoen EUR)

Bijdragen van de leden (krachtens de oprichtingsverordening en juridische besluiten)				GO's in het kader van Horizon 2020	Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)						
Contante bijdrage van de EU (a)	IKOP en contante bijdragen van andere leden (1) (b)	IKAA van andere leden (2) (c)	Totaal (d)= (a)+(b)+(c)		Contante bijdrage van de EU (e)	Gevalideerde IKOP en contante bijdragen van andere leden (1) (f)	Gerapporteerde, niet gevalideerde, IKOP van andere leden (1) (g)	IKAA (h)	Totaal (i) = (e)+(f)+(g)+(h)	Realisatiepercentage met IKAA (j) = (i) / (d)	Realisatiepercentage zonder IKAA (k) = ((e)+(f)+(g)) / ((a)+(b))
585,0	790,5	N.v.t.	1 375,5	Sesar	537,3	535,8	84,0	N.v.t.	1 157,1	N.v.t.	84 %
1 755,0	1 228,6	965,3	3 948,9	CS 2 — CA	1 682,7	859,8	139,0	1 223,1	3 904,6	99 %	90 %
1 638,0	1 638,0	N.v.t.	3 276,0	IMI 2 — IHI	991,7	890,3	224,0	N.v.t.	2 106,0	N.v.t.	64 %
665,0	95,0	285,0	1 045,0	FCH 2 — Clean H2	573,1	66,5	47,3	1 039,0	1 725,9	165 %	90 %
1 185,0	2 827,5	N.v.t.	4 012,5	Ecsel — KDT	1 158,6	926,1	1 172,5	N.v.t.	3 257,2	N.v.t.	81 %
835,0	475,3	2 235,5	3 545,8	BBI — CBE (4)	770,3	88,4	67,6	1 797,9	2 724,2	77 %	71 %
398,0	350,0	120,0	868,0	S2R — EU-Rail	383,8	264,9	67,5	244,0	960,2	111 %	96 %
536,0	908,0	N.v.t.	1 444,0	EuroHPC (3)	377,0	124,8	49,0	N.v.t.	550,8	N.v.t.	38 %
7 597,0	8 312,9	3 605,7	19 515,6	Totaal	6 474,5	3 756,6	1 850,3	4 304,0	16 386,0	84 %	76 %

(1) Inclusief IKOP- en contante bijdragen van deelnemende staten (KDT, EuroHPC) en internationale organisaties (Sesar).

(2) Bijdragen in natura aan aanvullende activiteiten buiten het werkplan van de GO.

(3) Voor EuroHPC omvat de EU-bijdrage 100 miljoen EUR van het CEF-programma.

(4) Streefdoelen voor de bijdrage in contanten van CBE, de EU en particuliere leden, vermindert met 140 miljoen EUR. Streefdoelen voor bijdragen in natura van particuliere leden zoals vastgesteld in de jaarlijkse werkprogramma's van de GO.

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO's.

Actie 1

EuroHPC, IHI, CBE en KDT moeten een actieplan met tijdschema opstellen voor de voltooiing van de uitvoering van projecten die in het kader van eerdere MFK's zijn goedgekeurd.

Twee GO's zullen hun streefdoel inzake bijdragen van hun particuliere leden aan het einde van de uitvoeringsperiode van het Horizon 2020-programma niet hebben verwezenlijkt

2.14. Voor het Horizon 2020-programma wordt in de oprichtingsverordeningen van de GO's per categorie leden (EU-leden, particuliere leden, deelnemende staten, internationale organisaties) het streefdoel inzake bijdragen vastgesteld dat moet worden verstrekt voor de GO-specifieke onderzoeks- en innovatieactiviteiten in het kader van het programma (zie [tabel 2.2](#)).

2.15. Wat CBE betreft, annuleerde de GO in 2022 ongeveer 8,2 miljoen EUR aan ondertekende projecten als gevolg van de onverwachte beëindiging van een vlaggenschipproject van Horizon 2020 en de opschorting van verschillende andere projecten. Aangezien alle oproepen voor Horizon 2020 eind 2020 zijn afgewikkeld, zijn de IKOP van particuliere leden voor CBE nu beperkt tot het huidige niveau van hun juridische verbintenissen. Eind 2022 bedroeg dit 54 % van het indicatieve streefcijfer in de jaarlijkse werkprogramma's van de GO. Hoewel de GO het algemene streefdoel voor bijdragen in natura

van haar particuliere leden (IKOP en IKAA) kan verwezenlijken, zal zij het indicatieve streefcijfer van de particuliere leden voor IKOP niet behalen.

2.16. Wat EuroHPC betreft, hadden de particuliere leden eind 2022 11 miljoen EUR (ofwel 2,6 %) aan bijdragen in natura voor Horizon 2020-projecten geleverd, een bedrag dat aanzienlijk lager is dan het minimumstreefdoel van 420 miljoen EUR dat de particuliere leden tegen het einde van het Horizon 2020-programma moeten bereiken. We constateerden dat de huidige financieringsregelingen van de GO voor Horizon 2020-subsidieacties particuliere leden slechts toestaan bijdragen in natura te leveren voor één soort project (innovatieprojecten, met een maximale bijdrage van 30 % van de projectkosten). Bijgevolg konden de financieringsregelingen van de GO geen hefboomwerking uitoefenen op de bijdragen in natura van de particuliere leden op het niveau van het streefdoel dat in de oprichtingsverordening van de GO voor het Horizon 2020-programma was vastgesteld. In het kader van de MFK-programma's voor 2021-2027 is het minimumstreefdoel van de particuliere leden inzake bijdragen verhoogd tot 900 miljoen EUR. Aangezien de financieringsregelingen van de GO voor subsidies echter hetzelfde zijn gebleven, bestaat er een groot risico dat de GO het streefdoel inzake bijdragen van de particuliere leden in het kader van haar nieuwe oprichtingsverordening niet zal halen.

2.17. Voor CBE en EuroHPC vormt de aanzienlijke vermindering van de bijdragen in natura van particuliere leden aan hun operationele activiteiten een risico voor de algemene verwezenlijking van hun onderdelen van het onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020.

Actie 2

Om ervoor te zorgen dat de streefdoelen inzake bijdragen van hun particuliere leden voor het MFK 2021-2027 worden gehaald, moeten CBE en EuroHPC op basis van een strategisch plan voor programma-uitvoering jaarlijks de prestaties van de individuele bijdragen van de particuliere leden monitoren.

Er is onvoldoende informatie over de bijdragen van de leden op programmaniveau

2.18. De bedragen van de bijdragen aan de onderzoeksprogramma's van de GO's per categorie leden (EU, particuliere leden, deelnemende staten) verschillen aanzienlijk in de rekeningen van de GO's (zie [tabel 2.1](#)). De reden hiervoor is dat de bijdragen in contanten van de EU worden gevalideerd en vermeld wanneer zij aan het begin van de uitvoering van het project aan de GO worden betaald. De bijdragen in natura van de andere leden (particuliere leden, deelnemende staten) worden echter pas opgenomen in de rekeningen na validering van de gemaakte en gedeclareerde kosten voor de uitgevoerde projecten. Wij zijn van mening dat de kloof tussen het opgenomen bedrag van de EU-bijdragen in contanten enerzijds en de

bijdragen in natura en in contanten van andere leden anderzijds op een suboptimale manier werd aangepakt in de jaarrekeningen van de GO's voor 2022 omdat er geen informatie werd verstrekt over de juridische verbintenissen van de GO-leden aan het einde van het jaar (zie [tabel 2.2](#)).

2.19. [Tabel 2.2](#) toont de juridische verbintenissen van de GO-leden, uitgedrukt in de waarde van de ondertekende subsidieovereenkomsten of contracten in het kader van Horizon 2020. Voor de meeste GO's hebben de particuliere leden bijdragen in natura toegezegd die gelijk zijn aan of hoger dan de EU-bijdragen aan het einde van de uitvoering van het programma. Bij de CBE en EuroHPC verbonden de ondertekende subsidieovereenkomsten de particuliere leden er echter niet toe bijdragen in natura te leveren ter hoogte van de EU-bijdragen in contanten, en garandeerden zij evenmin dat de particuliere leden aan het eind van de uitvoering van het programma het minimale streefdoel inzake bijdragen zouden verwezenlijken (zie ook de paragrafen [2.15 -2.17](#)).

Tabel 2.2 — MFK 2014-2020: bijdragen van de leden voor operationele kosten (in miljoen EUR)

Bijdragen van de leden aan de operationele kosten (volgens de oprichtingsverordening en juridische besluiten)			GO's in het kader van Horizon 2020	Ondertekende subsidieovereenkomsten en contracten (op 31.12.2022)					
Maximale contante bijdrage van de EU	Minimale IKOP en contante bijdragen van andere leden (1)	Totaal		Toegezegde cofinanciering van de EU	%	IKOP en contante bijdragen van andere leden (toegezegd) (1)	%	Totaal	Programma-uitvoeringspercentage
555,8	747,0	1 302,8	Sesar	555,8	100 %	744,5	100 %	1 300,3	100 %
1 716,0	1 189,6	2 905,6	CS 2 — CA	1 716,0	100 %	968,3	81 %	2 684,3	92 %
1 595,4	1 595,4	3 190,8	IMI 2 — IHI	1 452,1	91 %	1 499,4	94 %	2 951,5	93 %
646,0	76,0	722,0	FCH 2 — Clean H2	646,0	100 %	190,5	251 %	836,5	116 %
1 169,7	2 787,5	3 957,2	Ecsel — KDT	1 169,7	100 %	2 685,2	96 %	3 854,9	97 %
815,8	475,3	1 291,1	BBI — CBE (2)	815,8	100 %	258,4	54 %	1 074,2	83 %
384,5	336,5	721,0	S2R — EU-Rail	384,5	100 %	320,7	95 %	705,2	98 %
526,0	896,0	1 422,0	EuroHPC (3)	525,6	100 %	458,3	51 %	983,9	69 %
7 409,2	8 103,3	15 512,5	Totaal	7 265,5	98 %	7 125,3	88 %	14 390,8	93 %

(1) Inclusief IKOP- en contante bijdragen van deelnemende staten (KDT, EuroHPC) en internationale organisaties (Sesar).

(2) Streefdoelen voor de IKOP-bijdrage zoals overeengekomen in de jaarlijkse werkplannen van de GO's, plus de verlaagde operationele contante bijdragen.

(3) De deelnemende staten financieren het niet door de EU gedekte deel; de particuliere leden betalen een bijdrage die het maximum van de subsidiabele kosten van de subsidieacties overstijgt.

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO's.

Actie 3

Om de transparantie te vergroten, moeten alle GO's in hun jaarrekeningen relevante informatie opnemen over de bijdragen van de leden op programmaniveau. Voor elk programma in het kader waarvan ze actief zijn, moeten GO's per categorie leden tot het einde van het jaar alle relevante informatie presenteren, met inbegrip van de wettelijke streefdoelen voor de bijdragen die voor het respectieve programma zijn vastgesteld, de omvang van de ontvangen bijdragen en het aantal juridische verbintenissen.

Het uitvoeringspercentage van de GO's voor hun operationele begroting 2022 was aanzienlijk lager dan in voorgaande jaren

2.20. Het grootste deel van de begroting van de uitgaven van de GO's bestaat uit subsidiebetalingen aan begunstigen (operationele begroting). Bij Sesar, CA, Clean H2, KDT, CBE en EU-Rail daalde het uitvoeringspercentage van de operationele begroting als gevolg van de stijgende kosten en leveringsproblemen waarmee begunstigen werden geconfronteerd in de nasleep van de COVID-19-crisis en de aanvalsoorlog tegen Oekraïne. Bij EuroHPC was het lage uitvoeringspercentage (24 %) voornamelijk te wijten aan vertragingen als gevolg van het langdurige aankoopproces voor supercomputers. Daarom hebben deze GO's de duur van de meeste lopende Horizon 2020-activiteiten verlengd en de saldobetalingen uitgesteld tot 2023 of later.

2.21. Bij F4E was het lagere uitvoeringspercentage voor vastleggingen (72 %) het gevolg van een vertraging in haar operationele activiteiten en in die van de ITER-IO, voornamelijk als gevolg van de nasleep van de COVID-19-crisis, de aanvalsoorlog tegen Oekraïne en recente technische ontwerpkwesaties in verband met de huidige ordeningsfase van het ITER-project.

Kmo's en nieuwe begunstigen zijn meer geneigd fouten te maken bij personeelskosten

2.22. Evenals in voorgaande jaren bevestigden onze controles van subsidiebetalingen bij de begunstigen van 2022 dat er sprake was van systemische fouten, voornamelijk met betrekking tot de personeels- en uitrustingskosten. Het foutenrisico werd vergroot door het feit dat de methodologie voor de berekening van personeelskosten in het kader van Horizon 2020 in sommige opzichten complexer is geworden (zoals de berekeningsmethode voor aanvullende vergoedingen). Voor de gecontroleerde subsidiebetalingen voor 2022 waren de belangrijkste bronnen van de door ons ontdekte fouten:

- de onjuiste berekening van uurtarieven en het gebruik van geplande gegevens over eenheidstarieven;
- het meetellen van buiten de verslagperiode of tijdens verlofperioden gewerkte uren;

- o de declaratie van aanvullende vergoedingen boven de jaarlijkse drempel van 8 000 EUR;
- o de onjuiste declaratie van kosten voor personeelsdiensten als rechtstreekse personeelskosten, en
- o de declaratie van niet-subsidiabele uitrustingskosten.

EuroHPC zal haar aanwervingsdoelstelling niet halen

2.23. De personeelsbezetting voor EuroHPC in het kader van het MFK 2021-2027 is vastgesteld in de financiële memoranda die zijn opgenomen in het voorstel van de Commissie voor een nieuwe oprichtingsverordening¹². Om ongeveer 7 miljard EUR aan middelen in het kader van het MFK 2021-2027 te besteden, ontving EuroHPC 39 extra personeelsleden die tegen 2023 moesten worden aangeworven. De GO had tegen eind 2022 8 personeelsleden aangeworven en 20 tegen medio 2023. Bijgevolg heeft de GO haar aanwervingsstreefdoel voor 2022 niet gehaald en loopt zij nog steeds achter bij de verwezenlijking van haar doelstelling om vóór eind 2023 39 nieuwe personeelsleden aan te werven.

De situatie met betrekking tot het hogere management van F4E bleef onstabiel

2.24. Het hogere management van F4E bevond zich eind 2022 in een aanzienlijke overgangsfase. Het vertrek van de uitvoerend directeur in juni 2022 en de benoeming van het hoofd van de afdeling bredere aanpak tot directeur-generaal van de ITER-IO in september 2022 hebben geleid tot wijzigingen voor vier van de zeven hogere managementfuncties van de GO. Deze situatie brengt een risico met zich mee voor het goede beheer en de continuïteit van F4E, op een moment dat ervaren hoger leidinggevend personeel nodig zal zijn om de nieuwe ITER-basisscenario's uit te voeren, die een belangrijke impact hebben op de activiteiten van F4E.

Het contractbeheer van F4E vertoont tekortkomingen

2.25. F4E heeft complexe meerjarige contracten gesloten om aan haar leveringsverplichtingen voor het ITER-project te voldoen. Daarom is een sterk contractbeheer van het grootste belang voor de GO. In 2013 tekende F4E een contract voor een bedrag van 500 miljoen EUR voor het ontwerp, de uitrusting en de installatie van de nucleaire en niet-nucleaire gebouwen van ITER. In december 2020 hebben F4E en ITER-IO, in reactie op de bezorgdheid en ontevredenheid over de voortgang en efficiëntie van de contractant met betrekking tot de nog lopende werkzaamheden aan de niet-nucleaire gebouwen, met de hulp

¹² COM(2020) 569 final.

van externe juridische deskundigen de mogelijke gevolgen van alternatieve aanbestedingsstrategieën beoordeeld, zoals de heraanbesteding van uitrustingsdiensten of het overdragen van de resterende werkzaamheden aan andere contractanten. In februari 2021 diende de contractant een kostenclaim in voor een totaalbedrag van 150 miljoen EUR voor nucleaire ontwerp- en uitrustingsdiensten, in september 2021 gevolgd door een andere kostenclaim van 30 miljoen EUR voor de resterende werkzaamheden aan de niet-nucleaire gebouwen. Op basis van de risicoanalyse en de feedback van juridische deskundigen heeft de directeur van de GO met de contractant alleen een schikking getroffen voor de eerste kostenclaim ter waarde van 75 miljoen EUR. Voor de niet-afgehandelde tweede kostenclaim opende de aannemer een geschil.

2.26. Onze analyse van de documentatie over de uitvoering van het contract bracht tekortkomingen in het beheer van dit contract door de GO aan het licht: Met name het onvermogen van de GO om afwijkingen van materieel belang in de programmering van de aannemer te melden, leidde tot verschillende interpretaties en onenigheid tussen de partijen over de omvang van de werkzaamheden, tijdschema's en projectvereisten. Daarnaast concludeerden de juridische deskundigen dat de GO, als gevolg van de manier waarop de relevante clausules waren geformuleerd, het contract niet kon beëindigen met als doel vervolgens zelf de buiten de werkingssfeer vallende werkzaamheden uit te voeren of deze door andere contractanten te laten uitvoeren. Doordat F4E geen projectadministratie bijhield, kon de GO de aansprakelijkheid van de contractant niet duidelijk vaststellen. Deze tekortkomingen hebben van de verwezenlijking van de doelstellingen van het contract sterk beïnvloed, en kunnen — indien ze niet worden aangepakt — ook gevolgen hebben voor andere operationele activiteiten van F4E, gezien de aanzienlijke wijzigingen van lopende complexe contracten die nodig kunnen zijn als gevolg van het bijgewerkte basisscenario van het ITER-project.

De gemeenschappelijke ondernemingen hebben in de meeste opzichten follow-up gegeven aan onze opmerkingen van voorgaande jaren

2.27. In de meeste gevallen hebben de GO's corrigerende maatregelen getroffen naar aanleiding van de opmerkingen in onze specifieke jaarverslagen van voorgaande jaren; in de bijlagen in hoofdstuk 3 wordt hierop nader ingegaan.

2.28. In *kader 2.1* worden de verschillende soorten follow-upstatus waarnaar in dit verslag wordt verwezen, toegelicht met voorbeelden van typische situaties waarop zij van toepassing zijn.

Kader 2.1

Toelichting bij de termen inzake de follow-upstatus die in dit verslag wordt gebruikt

Afgesloten: Er zijn aanwijzingen dat de GO of een andere entiteit corrigerende maatregelen heeft genomen om de opmerking te verhelpen of dat de opmerking niet langer van toepassing is. Het contract dat aanleiding gaf tot de opmerking is bijvoorbeeld verstreken of, door een verandering in de omstandigheden, zouden de kosten voor het aanpakken van de kwestie hoger zijn dan de baten.

Openstaand: Er zijn geen corrigerende maatregelen getroffen om gevolg te geven aan de opmerking, of er zijn enige aanwijzingen dat er corrigerende maatregelen zijn genomen, maar het proces is nog niet voltooid.

2.29. *Figuur 2.2* laat zien dat van de 28 opmerkingen die eind 2021 niet voldoende waren aangepakt, er 13 (46 %) in 2022 werden afgesloten omdat de GO's corrigerende maatregelen namen. Vijftien opmerkingen (54 %) stonden eind 2022 nog open.

Figuur 2.2 — Inspanningen van de GO's om follow-up te geven aan opmerkingen van voorgaande jaren

Opmerking: Voor Sesar, IHI en Clean H2 werden alle opmerkingen van voorgaande jaren afgesloten vanwege de corrigerende maatregelen die de GO's gedurende 2022 hebben genomen.

Bron: ERK.

Het risicogebaseerde controlekader van de GO's voor de uitvoering van subsidies is nog niet voldoende ontwikkeld

Methodologie van onze horizontale evaluatie

2.30. In 2022 analyseerden we het risicogebaseerde controlekader van het subsidiebeheerproces voor de GO's die in het kader van de programma's Horizon 2020 en Horizon Europa opereren. Onze analyse had betrekking op de uitvoering van de strategieën voor controles vooraf en achteraf door de Commissie voor Horizon 2020 en voor Horizon Europa. We hebben onze resultaten gebruikt om conclusies te trekken over de huidige tekortkomingen en gerelateerde risico's waarmee de GO's rekening moeten houden bij het aanpassen van het internecontroleproces voor subsidieprojecten in het kader van het programma Horizon Europa.

2.31. We hebben onze analyse gebaseerd op gegevensverslagen van het systeem voor elektronische subsidies van de Commissie (COMPASS), GO-specifieke verslagen van de dienst Interne Audit (IAS) van de Commissie over het proces voor subsidie-uitvoering in het kader van Horizon 2020 (met inbegrip van de follow-up van relevante IAS-aanbevelingen) en de interne richtsnoeren van de GO's voor projectmedewerkers en financiële ambtenaren. Dit werd aangevuld met vraagg gesprekken met personeelsleden die betrokken zijn bij operationele en financiële projectmonitoring en interne controle bij de GO's, en met een analyse van aanvullende documenten die door de GO's zijn verstrekt.

Bij de helft van de GO's ontbreekt een gestructureerde, risicogebaseerde aanpak van controles vooraf voor Horizon 2020-subsidies

2.32. Volgens artikel 21 van de financiële regels voor GO's hebben controles vooraf tot doel fouten en onregelmatigheden te voorkomen voordat de verrichtingen worden goedgekeurd en het risico te beperken dat doelstellingen niet worden gehaald. Elke verrichting wordt ten minste onderworpen aan een controle vooraf met betrekking tot de operationele en de financiële aspecten ervan, op basis van een meerjarige controlestrategie die rekening houdt met het risico. De frequentie en de reikwijdte van de controles vooraf worden door de bevoegde ordonnateur bepaald op basis van zijn eigen risicoanalyse, waarbij rekening wordt gehouden met de resultaten van voorafgaande controles en van risico- en

kosteneffectiviteitsoverwegingen. In geval van twijfel vraagt de voor de betaalbaarstelling van de verrichtingen bevoegde ordonnateur in het kader van de controles vooraf aanvullende informatie of voert hij controles ter plaatse uit om redelijke zekerheid te verkrijgen.

2.33. In 2018 heeft het gemeenschappelijk implementatiecentrum (Common Implementation Centre — CIC) van het directoraat-generaal Onderzoek en Innovatie (DG RTD) [richtsnoeren opgesteld voor controles vooraf in het kader van Horizon 2020](#). De belangrijkste beginselen zijn dat i) controles redelijke zekerheid moeten bieden over de wettigheid en regelmatigheid, op basis van de informatie die op dat moment beschikbaar is; ii) controles het juiste evenwicht moeten vinden tussen het verminderen van de administratieve lasten en het uitoefenen van effectieve financiële controle; iii) controles risicogebaseerd en kostenefficiënt moeten zijn, en iv) begunstigden gelijk moeten worden behandeld.

2.34. Volgens deze richtsnoeren moeten de GO's gebruikmaken van een combinatie van een vooraf gedefinieerde reeks eenvoudige en gerichte standaardcontroles, met aanvullende controles die slechts uitzonderlijk en op basis van een risicoanalyse worden geactiveerd. Standaardcontroles moeten worden aangevuld met risicogebaseerde controles, waarbij het gerechtvaardigd kan zijn om de begunstigden om meer informatie en bewijs te vragen over specifieke kwesties. Risicofactoren kunnen onder andere betrekking hebben op het risico dat inherent is aan het soort onderzoeksproject of de reikwijdte ervan; de ervaring van de projectcoördinator; het bedrag van de EU-bijdrage; de duur van het project; het aantal projectpartners in het consortium; het gebruik van derden; de medewerking van de coördinator tijdens de voorbereidingsfase van de subsidieovereenkomst; de financiële levensvatbaarheid van de begunstigden; gevallen van het systeem voor vroegtijdige opsporing en uitsluiting; resultaten van controles achteraf; vermoedelijke fraude en OLAF-gevallen; nieuwkomers- of kmo-status, en de betaling van het saldo.

2.35. De risicogebaseerde controles worden ondersteund door de risicobeheermodule van COMPASS, die een overzicht geeft van een aantal risicofactoren met betrekking tot het project en de begunstigden, zoals het systeem voor vroegtijdige opsporing en uitsluiting, resultaten van controles achteraf, het aantal deelnamen aan Horizon 2020 en de kmo-status. Bijkomende projectgerelateerde risicofactoren kunnen rechtstreeks uit COMPASS worden gehaald (bijv. de duur van het project, de EU-bijdrage en het aantal projectpartners in het consortium).

2.36. De CIC heeft ook een richtsnoer ontwikkeld inzake de [basisvereisten en beginselen van de gemeenschappelijke strategie voor projectmonitoring](#). In dit richtsnoer worden belangrijke beginselen vastgesteld om ervoor te zorgen dat uitvoeringsorganen (zoals GO's) het niveau van hun projectmonitoring aanpassen op basis van een degelijke risicobeoordelingsmethode voor projecten. In het richtsnoer wordt met name benadrukt dat een aantal gemeenschappelijke factoren, zoals de hoogte van de EU-bijdrage en het aantal deelnemers of de duur van het project, bepalend zijn voor de complexiteit van een project en de kans dat het problemen ondervindt. Daarnaast moet de beoordeling van het

monitoringsniveau ook afhangen van het resultaat van een projectspecifieke risicobeoordeling die moet worden uitgevoerd in de voorbereidingsfase van de subsidieovereenkomst of op elk moment tijdens de uitvoering van het project.

2.37. Eind 2022 hadden slechts vier van de acht GO's (CA, Clean H2, IHI en CBE) een volledige risicogebaseerde aanpak van controles vooraf ontwikkeld en uitgevoerd in overeenstemming met de CIC-richtsnoeren, rekening houdend met de specifieke risico-omstandigheden van de GO. Daartoe stelde elk van deze GO's de meest relevante risicocriteria vast en ontwierp op basis daarvan een risicogebaseerde monitoringsaanpak. Met een dergelijke aanpak konden ze het risiconiveau van elk project en elke begunstigde beoordelen tijdens de belangrijkste fasen van de projectuitvoering, zoals de voorbereiding van de subsidieovereenkomst, de wijziging van de subsidieovereenkomst, de verslaglegging en de betaling. In dit verband hebben deze GO's ook interne richtsnoeren voor hun risicogebaseerde aanpak opgesteld en hun personeel opgeleid en begeleid in de juiste en consistente toepassing ervan.

2.38. Voor Sesar stelden we eind 2022 op basis van de beoordeling van interne documentatie en vraaggelassen met GO-personeel vast dat de aanpak van de GO voor risicomonitoring alleen rekening hield met begunstigten die achteraf waren gecontroleerd, voornamelijk topbegunstigten. Potentieel risicovolle begunstigten die nog nooit achteraf waren gecontroleerd en nieuwkomers werden daarom uitgesloten van de risicobeoordeling. Bovendien beoordeelde de GO risico's niet op projectniveau.

Actie 4

Sesar moet zijn aanpak voor risicomonitoring van controles vooraf verbeteren om potentieel risicovolle begunstigten die momenteel niet in de populatie zijn opgenomen (zoals begunstigten die nooit achteraf zijn gecontroleerd en nieuwkomers) en risicovolle projecten te identificeren.

2.39. Hoewel KDT een risicogebaseerde monitoring van projecten heeft ingevoerd in overeenstemming met het basisscenario van de Commissie, evenals een risicobeoordeling van kmo's en nieuwkomers, heeft het nog geen interne richtsnoeren ontwikkeld om de processen te consolideren. Voor het KDT werd het risico op fouten in subsidiebetalingen beperkt door het feit dat de deelnemende staten uitgebreide controles vooraf uitvoerden op de subsidiabiliteit van de projectkosten die voor nationale cofinanciering werden gedeclareerd, voor de begunstigten die op hun nationale grondgebied actief zijn. De deelnemende staten werkten nauw samen met KDT en stelden de GO tijdig in kennis van grote ontdekte fouten, onregelmatigheden en geregistreerde faillissementen. In tegenstelling tot andere GO's werd de drempel van 90 % voor voorfinanciering toegepast op het niveau van de begunstigde, en voor wijzigingen in de kostenbegroting onder de leden van consortia was een wijziging van de subsidieovereenkomst vereist. KDT controleerde de naleving van deze specifieke criteria

buiten COMPASS om en projectmedewerkers voerden gestandaardiseerde handmatige controles uit in Excel-spreadsheets.

2.40. Hoewel EU-Rail en EuroHPC op ad-hocbasis risicogebaseerde controles vooraf uitvoerden op risicovolle projecten, hadden zij eind 2022 nog geen gestructureerde risicogebaseerde aanpak van controles vooraf ingevoerd. Deze GO's hadden met name de controles vooraf niet afgestemd op de factoren met een hoog risico die waren vastgesteld in gerichte risicobeoordelingen. Ten slotte hadden zij geen interne praktische richtsnoeren ontwikkeld voor de uitvoering van risicogebaseerde monitoring, met inbegrip van instructies over hoe personeel de in COMPASS beschikbare module voor risicobeheer moest gebruiken.

2.41. Bijgevolg zorgden deze twee GO's niet voor een volledige en geharmoniseerde beoordeling van hun relevante project- en aan begunstigten gerelateerde risico's, wat kan leiden tot inefficiënte en/of ondoeltreffende controles vooraf, waardoor het risico toeneemt dat niet-subsidiabele kosten worden gefinancierd, projectdoelstellingen niet worden gehaald, projecten vertraging oplopen of het project zelfs mislukt.

Actie 5

EU-Rail en EuroHPC moeten een gestructureerde risicogebaseerde aanpak van controles vooraf invoeren die relevante project- en aan begunstigten gerelateerde risico's omvat.

Bovendien moeten EU-Rail, EuroHPC en KDT interne praktische richtsnoeren ontwikkelen voor de uitvoering van risicogebaseerde monitoring op het niveau van projecten en begunstigten, alsook instructies over hoe personeel de in COMPASS beschikbare module voor risicobeheer moet gebruiken.

De meeste GO's vertoonden tekortkomingen in het gebruik van het versterkte monitoringinstrument

2.42. Volgens paragraaf 3.2.2 over versterkte monitoring in de [CIC-richtsnoeren voor controles vooraf in het kader van Horizon 2020](#) ondersteunt het instrument voor versterkte monitoring ambtenaren die te maken hebben met subsidies (projectmedewerkers, financiële ambtenaren en juridische ambtenaren) bij het uitvoeren van een risicobeoordeling van projecten of begunstigten. Hiermee kunnen ze op elk moment tijdens de uitvoering van het project vastgestelde belangrijke risico's vastleggen en de bijbehorende monitorings- en risicobeperkende maatregelen traceren. Het instrument is dus ontworpen om te helpen bij het richten van controles vooraf op de belangrijkste risico's voor een project of begunstigten.

2.43. Het instrument is ingebed in de risicobeheermodule van het systeem voor elektronische subsidies (COMPASS). Voor een gestructureerd en consistent gebruik biedt het instrument een vooraf gedefinieerde typologie van monitoringcategorieën, zoals substantieel

uitvoeringsrisico; operationele capaciteitsproblemen; ernstig ethisch risico; vermoede onregelmatigheid/fraude; vastgestelde ernstige controlebevindingen, en risico's die zijn vastgesteld tijdens controles vooraf. De ambtenaren moeten duidelijk vermelden welke controleacties ze van plan zijn uit te voeren vanwege het vastgestelde risico, zoals het opvragen van gerichte bewijsstukken; het starten van een gerichte technische beoordeling van een deel van het projectwerk met de betrokkenheid van experts, en, in het geval van kritieke problemen, het starten van een technische beoordeling en financiële controle van het hele project.

2.44. Voor een doeltreffend en efficiënt gebruik van het instrument moeten ambtenaren een relevante en haalbare termijn (uiterste datum) definiëren voor de beoogde voltooiing van de versterkte monitoringactie. Na het verstrijken van de vastgestelde termijn en indien het risico nog steeds bestaat en verdere monitoring vereist, moet de functionaris het versterkte monitoringslabel vernieuwen, een nieuwe termijn vaststellen en de geplande monitoringactie waar nodig actualiseren.

2.45. Onze gedetailleerde analyse van een steekproef van gevallen van versterkte monitoring door de GO's bracht verschillende tekortkomingen aan het licht die een doeltreffende en efficiënte monitoring in de weg stonden:

- o Specifieke controleacties met betrekking tot de vastgestelde risico's werden niet gedefinieerd of de uiterste datum voor de uitvoering ervan werd niet vastgesteld (EuroHPC, KDT, EU-Rail).
- o Na het verstrijken van de vastgestelde uiterste datum werd het label voor verscherpte monitoring niet vernieuwd of gesloten. Bovendien werd het risiconiveau niet opnieuw beoordeeld door de ambtenaar na de uitvoering van de controleacties (Sesar, CA en KDT).

Actie 6

Sesar, CA, KDT, EU-Rail en EuroHPC moeten ervoor zorgen dat alle versterkte monitoringacties vergezeld gaan van specifieke controleacties die gericht zijn op de vastgestelde risico's en dat er binnen een vooraf bepaalde termijn follow-up aan wordt gegeven.

De meeste GO's hebben nog geen risicogebaseerde aanpak voor controles achteraf ontwikkeld voor betalingen van Horizon 2020-subsidies

2.46. In paragraaf 4.2.1 over risicogebaseerde selectie van de [strategie voor controles achteraf van Horizon 2020 van de Commissie](#) wordt opgemerkt dat de risicogebaseerde

selectie voor controles achteraf tot doel heeft om zich te richten op die delen van de begroting in de uitvoerende entiteiten waar correcties van de ontdekte fouten het meest doeltreffend kunnen zijn (begunstigden met de hoogste bijdrage, deelnamen met de hoogste bijdrage, risicovolle begunstigden). De risicogebaseerde selectie moet echter ook het opschoningseffect maximaliseren (zie [kader 2.2](#)) door systematische fouten van topbegunstigden te corrigeren. Het richten op gebieden met specifieke risico's impliceert het richten op gebieden met foutenpercentages die hoger kunnen liggen dan het representatieve foutenpercentage¹³.

2.47. Onze vraagg gesprekken met personeelsleden van de GO, de resultaten van eerdere controles achteraf en onze ervaring met directe gegevensgerichte controle van subsidiebetalingen bevestigden dat de volgende specifieke risicocriteria kunnen aangeven welke begunstigden en projecten te maken hebben met een verhoogd risico op fouten en bijgevolg een mogelijk hoog opschoningseffect (zie [kader 2.2](#)):

- topbegunstigden volgens geaccumuleerde subsidiebedragen;
- begunstigden met nieuwkomers- of kmo-status;
- begunstigden met hoge foutenpercentages bij eerdere controles waaraan geen follow-up is gegeven;
- begunstigden met een grote afhankelijkheid van EU-middelen;
- begunstigden uit niet-EU-lidstaten die weinig of geen ervaring hebben met de EU-procedures voor kostendeclaraties in verband met EU-subsidies;
- laag niveau van monitoring vastgesteld door de GO voor een vrij complex project;
- projecten en begunstigden met een hoog niveau van onderaanneming en/of uitbesteding aan derden, en
- begunstigden met grote bedragen aan EU-bijdragen zonder certificering van onafhankelijke auditors.

¹³ Paragraaf 4.2.1 Risicogebaseerde selectie.

Kader 2.2

Opschoningseffect

De [strategie voor controles achteraf van Horizon 2020 van de Commissie](#) vereist de berekening van een “restfoutenpercentage” dat het potentiële effect weergeeft van de correctie door de gecontroleerde begunstigden van:

- alle fouten die bij achteraf gecontroleerde subsidiebetalingen zijn ontdekt, en
- systematische fouten die van invloed zijn op de niet-gecontroleerde betalingen (“verlenging”).

op het ontdekte foutenpercentage in de GO-specifieke representatieve steekproef van de controles achteraf door de gemeenschappelijke auditdienst van DG RTD (GAD). Het restfoutenpercentage laat dus zien hoeveel fouten er nog in de controleerbare populatie zitten na de correcties van de begunstigden in verband met het resultaat van de controles achteraf.

Topbegunstigden zorgen voor het hoogste opschoningseffect. Hoewel voor uitgaven in het kader van Horizon 2020 het foutenpercentage in dat deel van de begunstigde populatie niet bijzonder hoog is, vertegenwoordigen topbegunstigden meer dan 50 % van de uitgaven in het kader van Horizon 2020. Kmo's en nieuwkomers blijven een belangrijke bron van hoge foutenpercentages. Aangezien de individuele bedragen waarop deze begunstigden aanspraak maken echter relatief laag zijn, is het opschoningseffect van correcties in deze groep begunstigden beperkt.

2.48. Om voldoende zekerheid te bieden voor de kwijtingsprocedures van de GO's, vereist de [strategie voor controles achteraf van Horizon 2020 van de Commissie](#) dat de GAD voor elke GO een afzonderlijke representatieve (aselecte) steekproef genereert (tweedelijssteekproef). Deze steekproeven worden getrokken naast de gemeenschappelijke (aselecte) steekproef (of eerstelijssteekproef) voor alle uitgaven in het kader van Horizon 2020. Bovendien, als de eerste- en tweedelijscontroles niet voldoende zijn voor de GO's, wordt in artikel 10 van hun respectieve delegatieovereenkomsten vastgesteld dat de GAD aanvullende risicogebaseerde controles achteraf uitvoert op verzoek en op kosten van de GO (derdelijssteekproef).

2.49. Met uitzondering van CBE, Clean H2 en IHI baseerden alle GO's zich uitsluitend op de (aselecte) representatieve steekproeven. Bijgevolg stelden zij geen risicogebaseerde aanpak van controles achteraf vast en vulden zij hun representatieve controles achteraf aan met ad-hocverzoeken voor risicogebaseerde controles achteraf of verrichtten zij hun eigen controles achteraf op een geselecteerd specifiek risicogebied (in 2022 selecteerde CA bijvoorbeeld grote kostendeclaraties die mogelijk werden beïnvloed door de COVID-19-crisis).

2.50. CBE, Clean H2 en IHI ontwikkelden een risicogebaseerde aanpak voor controles achteraf om hun representatieve foutenpercentage te verlagen door het opschoningseffect van hun controles achteraf te versterken.

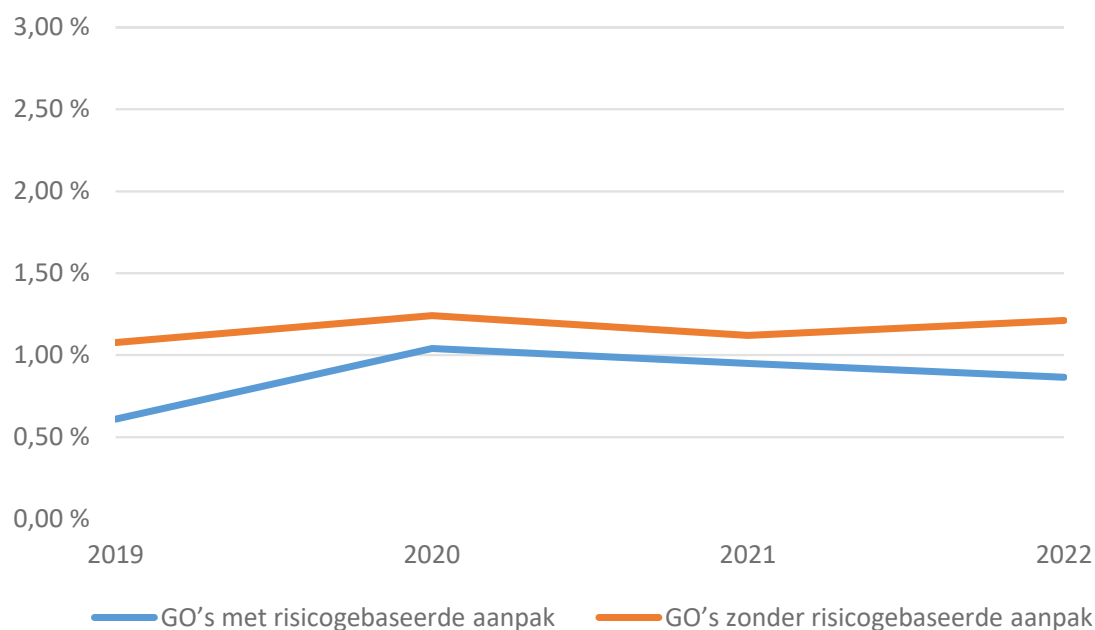
2.51. Om het opschoningseffect te vergroten, hielden deze GO's onder andere rekening met de volgende factoren voor de vaststelling van risicovolle begunstigden en projecten:

- o de in het verleden bevestigde risicoprofielen van begunstigden (zoals topbegunstigden die nog nooit eerder zijn gecontroleerd, nieuwkomers, kmo's, begunstigden met eerdere controlebevindingen, begunstigden van niet-EU-lidstaten), en
- o feedback van operationele eenheden (zoals informatie over projecten met een risicovolle subsidiebegroting maar lagere niveaus van monitoring, begunstigden met een grote afhankelijkheid van EU-middelen, begunstigden of projecten met een versterkt monitoringslabel, begunstigden met een groot bedrag aan niet-gecertificeerde EU-bijdragen, enz.).

2.52. In het GAD-overzichtsverslag over fouten als gevolg van risicogebaseerde controles achteraf voor subsidiebetalingen in het kader van Horizon 2020 werd aangegeven dat alleen voor Clean H2 en IHI de steekproef gemiddeld gericht was dan die van de GO's die op ad-hocbasis om risicogebaseerde controles achteraf hadden verzocht. Dit wordt verklaard door het feit dat beide GO's goed ontwikkelde enquêtes gebruikten om de meest foutgevoelige begunstigden op te sporen.

2.53. In *figuur 2.3* wordt de ontwikkeling van de restfoutenpercentage voor controles achteraf van de GO's van 2019 tot 2022 weergegeven. Hieruit blijkt dat GO's met een goed ontwikkelde risicogebaseerde aanpak (Clean H2 en IHI) van controles achteraf een restfoutenpercentage rapporteerden dat lager was dan het gemiddelde van de GO's zonder een dergelijke aanpak vanwege de systematische identificatie en controle van de meest risicovolle begunstigden.

Figuur 2.3 — Ontwikkeling van de restfoutenpercentage voor controles achteraf 2019-2022

Bron: ERK, op basis van gegevens in de jaarlijkse activiteitenverslagen 2019-2022 van de GO's.

Het belang voor GO's om hun specifieke risicogebaseerde aanpak van subsidiebeheer uit te voeren, is toegenomen onder Horizon Europa

2.54. In het kader van het programma Horizon Europa zijn er verschillende belangrijke wijzigingen in het interne controlekader toegepast. Zo deelt de Commissie in haar [oriënterende nota over de controlestrategie voor Horizon Europa](#) mee dat de GAD alleen nog een controle achteraf zal uitvoeren van een representatieve steekproef van uitgaven voor het hele programma en niet langer specifieke representatieve controles achteraf voor individuele belanghebbenden bij Horizon Europa, zoals GO's. GO's mogen voor hun begunstigden en projecten alleen om risicogebaseerde controles achteraf verzoeken als deze begunstigden en projecten duidelijk als zeer risicovol zijn aangemerkt.

2.55. Bovendien verandert de begunstigden- en/of projectstructuur van sommige GO's (Sesar, CA, IHI, EuroHPC) aanzienlijk onder het programma Horizon Europa, zoals het toegenomen aantal kmo's, nieuwkomers en grotere consortia, evenals het vereiste om voor activiteiten in het kader van Horizon Europa alleen open oproepen te gebruiken. Als gevolg daarvan zijn de risicofactoren die in eerdere programma's zijn geïdentificeerd mogelijk niet meer relevant en/of kunnen er nieuwe risicofactoren ontstaan.

2.56. Deze veranderingen maken duidelijk hoe belangrijk het is voor GO's om hun specifieke risicogebaseerde aanpak van subsidiebeheer uit te voeren of aan te passen. In 2022 heeft alleen Clean H2 een dergelijke aanpak ontwikkeld (zie [kader 2.3](#)).

Kader 2.3

De risicogebaseerde aanpak van Clean H2 voor subsidiebeheer

Clean H2 heeft een risicogebaseerde aanpak op maat ontwikkeld om de zekerheid te versterken die wordt verkregen uit controles vooraf en achteraf:

Begin 2022 heeft de GO de volledige populatie van haar begunstigden van Horizon 2020 geanalyseerd en de begunstigden met het hoogste risico aangemerkt voor risicogebaseerde controles achteraf. De meest risicovolle begunstigden waren alle topbegunstigden met een geaccumuleerde GO-bijdrage van meer dan 1 miljoen EUR voor alle Horizon 2020-projecten die door de GO werden beheerd, die nooit achteraf waren gecontroleerd en een risicoprofiel van een kmo- of nieuwkomersstatus hadden.

De overige topbegunstigden werden uitgenodigd om een korte vragenlijst voor zelfbeoordeling in te vullen die gericht was op de meest voorkomende fouten die bij eerdere controles achteraf waren ontdekt, zoals de complexiteit van de gekozen optie voor personeelskosten, aanzienlijke onderaanneming, aankoop van activa, interne leveringen, methode van kostenrapportage en de uitvoering van eerdere resultaten van controles achteraf.

Op basis van hun antwoorden identificeerde de GO de topbegunstigden met een controle vooraf met een hoog risico. Zij hield financiële webinars met hen, waarbij de nadruk lag op de belangrijkste kenmerken van een correcte kostendeclaratie met significante kostenposten.

Het resultaat van de webinars werden door de projectmedewerkers en financiële ambtenaren van de GO gebruikt om de doeltreffendheid van haar controles vooraf voor de komende kostendeclaraties van deze topbegunstigden (betalingsfase) te verbeteren.

2.57. De doeltreffendheid van een risicogebaseerde aanpak van subsidiebeheer kan worden beïnvloed door bestaande technische beperkingen. Het systeem voor elektronische subsidies (COMPASS) ondersteunt nog niet de levering van waardevolle automatische feedback uit bevindingen van controles achteraf (samen met suggesties voor gerichte controles vooraf) voor auditors achteraf voor hun risicobeoordeling.

Actie 7

In het kader van Horizon Europa moeten alle GO's een risicogebaseerde aanpak voor subsidiebeheer uitvoeren die de belangrijkste fasen van subsidiebeheer omvat, van de voorbereiding van de subsidieovereenkomst tot de betaling. In deze context moeten GO's er in het bijzonder voor zorgen dat:

- a) potentieel risicovolle begunstigden en projecten worden onderworpen aan intensievere controles vooraf of achteraf, en
- b) belangrijke resultaten van controles achteraf naar behoren in aanmerking worden genomen bij de risicobeoordeling voor toekomstige controles vooraf.

Andere producten met betrekking tot gemeenschappelijke ondernemingen die de ERK heeft uitgebracht

2.58. Naast het jaarlijks controleverslag dat betrekking heeft op de jaarrekeningen van de GO's hebben wij in de loop van 2022 en 2023 ook verschillende speciale controleverslagen en analyses gepubliceerd met betrekking tot de GO's (zie [figuur 2.4](#)).

Figuur 2.4 — Andere GO- of onderzoeksgelateerde producten die onlangs door de ERK zijn uitgebracht

Speciaal verslag 05/2022 van de ERK: Cyberbeveiliging van EU-instellingen, -organen en -agentschappen — Paraatheidsniveau staat over het algemeen niet in verhouding tot dreigingen

Tussen 2018 en 2021 is het aantal significante cyberincidenten bij EU-organen meer dan vertienvoudigd, aangezien telewerken heeft geleid tot een forse toename van het aantal potentiële toegangspunten voor aanvallers.

Significante incidenten zijn doorgaans het gevolg van het gebruik van nieuwe methoden en technologieën, en het kan weken, zo niet maanden, duren om deze incidenten te onderzoeken en ervan te herstellen. Een voorbeeld is de cyberaanval op het Europees Geneesmiddelenbureau, waarbij gevoelige gegevens werden gelekt en gemanipuleerd om het vertrouwen in vaccins te ondermijnen.

De voornaamste conclusie van de auditors was dat het paraatheidsniveau op het gebied van cyberbeveiliging binnen de EU-organen uiteenloopt en over het algemeen niet in verhouding staat tot de toenemende dreigingen. In feite volgen de EU-organen geen consistente aanpak van cyberbeveiliging en beschikken zij niet altijd over essentiële controles en essentiële goede praktijken op het gebied van cyberbeveiliging.

Hoewel verschillen in cyberbeveiligingsniveaus theoretisch kunnen worden gerechtvaardigd door de verschillende risicoprofielen en uiteenlopende gevoeligheidsniveaus van de gegevens die de EU-organen verwerken, benadrukken de auditors dat — aangezien EU-organen onderling nauw verweven zijn — tekortkomingen op het gebied van cyberbeveiliging bij een van de EU-organen verscheidene andere organisaties aan cyberdreigingen kunnen blootstellen.

Ten slotte bestaat er momenteel geen juridisch kader voor informatiebeveiliging en cyberbeveiliging in de EU-instellingen, -agentschappen en -organen.

Speciaal verslag 23/2022 van de ERK: Synergieën tussen Horizon 2020 en de Europese structuur- en investeringsfondsen

In de Europa 2020-strategie benadrukte de Commissie de rol van onderzoek en innovatie als belangrijke aanjager van sociale en economische welvaart en ecologische duurzaamheid.

De twee belangrijkste fondsen ter ondersteuning van onderzoek en innovatie waren Horizon 2020, met een toegewezen begroting van 76,4 miljard EUR, en de Europese structuur- en investeringsfondsen (ESIF), met bijna 41 miljard EUR voor onderzoeks- en innovatieactiviteiten.

In dit verslag werd beoordeeld of de Commissie en de relevante nationale/regionale uitvoerende autoriteiten passende maatregelen hebben genomen om synergieën tussen Horizon 2020 en de ESIF tot stand te brengen.

Wij constateerden dat sommige factoren, hoewel zij cruciaal zijn in het creëren van synergieën, nog niet volledig aanwezig zijn en dat de uitvoering varieerde afhankelijk van het type synergie. De samenwerking tussen de belanghebbenden bij onderzoek en innovatie van de twee programma's was nog steeds beperkt. Door het ontbreken van een geïntegreerde databank voor ESIF-projecten die interoperabel is met de Horizon 2020-databank is het voor de Commissie en de nationale/regionale autoriteiten lastig om mogelijke synergieën vast te stellen en te onderzoeken. Daarnaast voerden de beheersautoriteiten van de ESIF niet alle synergiebevorderende maatregelen uit de strategische documenten uit. Bepaalde projectvoorstellen die in het kader van Horizon 2020 een positieve evaluatie hadden gekregen maar die ten gevolge van een gebrek aan middelen niet werden gefinancierd, kregen een kwaliteitslabel (het Excellentiekeurmerk) zodat zij gemakkelijker ESIF-financiering konden krijgen. Van de steekproef van Horizon 2020-activiteiten heeft echter slechts een beperkt aantal aangemerkte activiteiten uiteindelijk financiering uit de ESIF ontvangen.

De auditors bevelen de Commissie aan:

- de samenwerking tussen belanghebbenden die actief zijn in onderzoek en innovatie te verbeteren;
- te onderzoeken in welke mate databanken synergieën kunnen bevorderen;
- het gebruik van stroomafwaartse synergieën te doen toenemen, en
- de informatiestromen over Horizon 2020-projecten waaraan het Excellentiekeurmerk werd toegekend, te verbeteren.

Speciaal verslag 05/2023 van de ERK, Een lappendeken die verdere vereenvoudiging en verantwoording behoeft

Deze controle had tot doel inzicht te verschaffen in het financiële landschap van de EU dat is omschreven als een “sterrenstelsel van fondsen en instrumenten rond de EU-begroting”. GO's worden genoemd als een instrument dat volledig in de EU-begroting is geïntegreerd.

Het doel van het verslag was om potentiële ruimte voor vereenvoudiging en stroomlijning van het financiële landschap van de EU in kaart te brengen. In het verslag werd ook nagegaan waarom instrumenten buiten de EU-begroting worden gecreëerd en of de bestaande regelingen publieke controle van de financiering garanderen.

Uit het verslag bleek dat het financiële landschap van de EU bestaat uit te veel instrumenten met uiteenlopende bestuursregelingen en financieringsbronnen, alsook verschillende dekking van potentiële verplichtingen.

Voor sommige van die instrumenten ontbreekt de controle van hun prestaties en toezicht van het Europees Parlement.

In deze controle nemen wij nota van de recente vorderingen bij de consolidatie van verscheidene instrumenten. Het potentieel voor vereenvoudiging is echter nog niet volledig benut, met name voor de instrumenten waarmee financiële bijstand wordt verleend.

De auditors bevelen de Commissie aan:

- voorstellen voor nieuwe instrumenten te beoordelen en de Raad te informeren;
- de informatie over het algemene financiële landschap van de EU te publiceren;
- het moderniseringsfonds in de EU-begroting op te nemen, en
- bestaande instrumenten voor financiële bijstand te consolideren.

Bron: Nadere gegevens over de verslagen, bijbehorende aanbevelingen en het antwoord van de gecontroleerde zijn te vinden op de website van de ERK (eca.europa.eu).

Antwoord van de gemeenschappelijke ondernemingen op hoofdstuk 2

OPMERKING 2.38

Er dient te worden opgemerkt dat het grootste deel van de begroting van de GO Sesar 3 voor Horizon 2020 is opgebruikt door de topbegunstigden (de particuliere leden van de GO), die daarmee hoofdzakelijk in het kader van de oproepen voor industrieel onderzoek grote projecten hebben uitgevoerd, die allemaal in de vorige programma's al (soms meermaals) achteraf zijn gecontroleerd. De GO Sesar achtte het overblijvende risico met betrekking tot kleinere begunstigden en nieuwkomers (die niet achteraf werden gecontroleerd) daarom eerder klein.

Aangezien het aantal Horizon 2020-projecten tot slot vrij beperkt was en het merendeel ervan werd uitgevoerd door bekende en reeds achteraf gecontroleerde begunstigden, heeft de GO de algemene risico's in verband met het Horizon 2020-programma beoordeeld ten aanzien van de topbegunstigden en niet op projectniveau.

OPMERKING 2.40

De GO EU-Rail wenst te benadrukken dat het risico op fouten in subsidiebetalingen in het kader van Horizon 2020 in grote mate kon worden beperkt dankzij het gebruik van forfaitaire bedragen. De GO waarborgde met name dat er redelijke forfaitaire bedragen werden gehanteerd door een beroep te doen op financieel deskundigen tijdens de evaluatieprocedure van elke oproep. Zij deed bovendien uitvoerig onderzoek naar en onderhandelde omzichtig over alle kostenposten die door de financieel deskundigen in de voorbereidingsfase van subsidieovereenkomsten in vraag werden getrokken, overeenkomstig Besluit C(2017) 7151 van de Commissie van 27 oktober 2017 betreffende het verlenen van toestemming voor het toepassen van een terugbetalingsregeling op basis van forfaitaire bedragen voor de subsidiabele kosten van acties in het kader van het "Horizon 2020"-kaderprogramma.

De GO EU-Rail heeft weliswaar procedures ingevoerd voor de vaststelling vooraf van hoogrisicofactoren voor subsidieovereenkomsten in het kader van Horizon 2020, maar zij erkent niettemin dat deze procedures beter kunnen worden afgestemd op de richtsnoeren van de Commissie inzake risicogebaseerde controles vooraf.

OPMERKING 2.55

In het kader van het programma Horizon Europa organiseert de GO Sesar 3 met een groter aantal particuliere leden open oproepen tot het indienen van voorstellen. Bij afsluiting van de eerste oproepen in het kader van het programma Horizon Europa in 2023 heeft de GO Sesar 3

een nieuwe risicogebaseerde benadering van controles vooraf ingevoerd en nieuwe risicogebaseerde instrumenten in gebruik genomen, waarmee de risico's op projectniveau en ten aanzien van nieuwkomers worden beoordeeld. De GO Sesar 3 zal in haar jaarlijkse activiteitenverslag voor 2023 informatie verstrekken over deze activiteiten.

ACTIE 7

De GO's zijn zich bewust van de ingrijpende wijziging in het internecontrolekader van de Commissie voor subsidies in het kader van Horizon Europa, waardoor de GO's niet langer hun eigen specifieke representatieve steekproeven kunnen vaststellen of hun specifieke representatieve en restfoutenpercentages kunnen berekenen. Alle GO's bereiden zich daarom momenteel al voor op deze verandering door een gemeenschappelijke uitvoeringsaanpak voor de controlestrategie van de Commissie voor Horizon Europa vast te stellen, die de volgende elementen zal bevatten:

- risicogebaseerde controles vooraf,
- risicogebaseerde controles achteraf, en
- rapportage in het jaarlijks activiteitenverslag over de belangrijkste resultaten van controles achteraf (zonder vermelding van specifieke foutenpercentages van individuele GO's), geconstateerde tekortkomingen in de interne controle en het opschoningseffect.

De gemeenschappelijke uitvoeringsaanpak van de GO's (momenteel in voorbereiding), waarin de opmerking en actie 7 van de Europese Rekenkamer zullen worden meegenomen, zal worden gebaseerd op nieuwe bouwstenen voor zekerheid die van belang zijn in het kader van Horizon Europa.

EUROPESE
REKENKAMER

Hoofdstuk 3

Betrouwbaarheidsverklaringen

inzake de gemeenschappelijke ondernemingen van
de EU

3.1. Informatie tot staving van de betrouwbaarheidsverklaringen

Grondslag voor de oordelen

3.1.1. Wij verrichtten onze controle overeenkomstig de internationale controlestandaarden (ISA) en de regels inzake beroepsethiek van de International Federation of Accountants (IFAC) en de internationale standaarden van hoge controle-instanties (ISSAI) van INTOSAI. Onze verantwoordelijkheden volgens die standaarden worden nader beschreven in het onderdeel van dit verslag over de verantwoordelijkheden van de auditor. We hebben voldaan aan onafhankelijkheidsvereisten en zijn onze ethische verplichtingen krachtens de Ethische gedragscode voor professionele accountants (Code of Ethics for Professional Accountants) van de International Ethics Standards Board for Accountants nagekomen. Wij achten de verkregen controle-informatie toereikend en geschikt als grondslag voor ons oordeel.

Verantwoordelijkheden van de leiding en de met governance belaste personen

3.1.2. Overeenkomstig de artikelen 310-325 van het VWEU en de financiële reglementen van de GO's is de leiding van elke GO verantwoordelijk voor het opstellen en weergeven van de rekeningen op basis van de internationaal aanvaarde boekhoudnormen voor de overheidssector, alsmede voor de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen. Deze verantwoordelijkheid omvat het ontwerpen, invoeren en in stand houden van internebeheersingsmaatregelen die relevant zijn voor het opmaken en weergeven van financiële staten die geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevatten. De leiding dient er ook voor te zorgen dat de in de financiële overzichten weergegeven activiteiten, financiële verrichtingen en informatie in overeenstemming zijn met het regelgevingskader van de autoriteiten waar ze onder vallen. De leiding van elke GO draagt uiteindelijk de verantwoordelijkheid voor de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij de rekeningen van elke GO.

3.1.3. Bij het opstellen van de rekeningen is de leiding verantwoordelijk voor het beoordelen van het vermogen van de GO om haar activiteiten voort te zetten, voor het in voorkomend geval melden van kwesties die verband houden met de bedrijfscontinuïteit en voor het hanteren van het boekhoudkundige continuïteitsbeginsel, tenzij de leiding voornemens is om de entiteit te liquideren of om haar activiteiten stop te zetten, of als er geen realistisch alternatief bestaat.

3.1.4. Degenen die belast zijn met governance zijn verantwoordelijk voor de supervisie van het proces van financiële verslaglegging over de GO's.

De verantwoordelijkheden van de auditor voor de controle van de rekeningen en de onderliggende verrichtingen

3.1.5. Onze doelstellingen bestaan erin, redelijke zekerheid te verkrijgen dat de rekeningen van de GO's geen afwijkingen van materieel belang vertonen en dat de onderliggende verrichtingen wettig en regelmatig zijn, alsmede op basis van onze controle het Europees Parlement en de Raad een betrouwbaarheidsverklaring te verschaffen over de betrouwbaarheid van de rekeningen en de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen. Redelijke zekerheid is een hoge mate van zekerheid, maar geen garantie dat bij een controle een materiële afwijking of niet-conformiteit altijd zal worden opgespoord. Deze kan voortkomen uit fraude of fouten en wordt van materieel belang geacht indien hiervan, afzonderlijk of samengevoegd, redelijkerwijs zou kunnen worden verwacht dat deze invloed heeft op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze rekeningen nemen.

3.1.6. Voor de ontvangsten verifiëren wij de van de Commissie, andere partners of deelnemende landen ontvangen bijdragen en beoordelen wij de procedures van de GO's voor het innen van andere inkomsten, voor zover van toepassing.

3.1.7. Ten aanzien van de uitgaven onderzoeken wij betalingsverrichtingen nadat de uitgaven zijn gedaan, geboekt en goedgekeurd. Dit onderzoek betreft alle soorten betalingen op het moment dat deze worden gedaan, behalve voorschotten. Wij onderzoeken voorschotbetalingen wanneer de ontvanger van de middelen het passende gebruik ervan aantoot en wanneer een GO dit als rechtvaardiging accepteert door het afwickelen van de voorschotbetaling in hetzelfde jaar of later.

3.1.8. In overeenstemming met de ISA's en ISSAI's passen wij professionele oordeelsvorming toe en houden wij gedurende de hele controle een professioneel-kritische instelling. Daarnaast ondernemen we de volgende stappen:

- o We identificeren en beoordelen de risico's op afwijkingen van materieel belang in de rekeningen en op niet-conformiteit van materieel belang van de onderliggende verrichtingen met vereisten uit de wet- en regelgeving van de Europese Unie, hetzij door fraude, hetzij door fouten. Wij ontwerpen in het licht van die risico's controleprocedures en voeren die uit. Wij verkrijgen controle-informatie die toereikend is en geschikt als grondslag voor onze oordelen. Het risico dat een afwijking of niet-conformiteit van materieel belang als gevolg van fraude niet wordt ontdekt is groter dan bij de opsporing van fouten, aangezien er bij fraude sprake kan zijn van collusie, vervalsing, opzettelijke omissies, verkeerde voorstellingen van zaken of het terzijde stellen van de internebeheersingsmaatregelen.

- o Wij verkrijgen inzicht in de internebeheersingsmaatregelen die relevant zijn voor de controle om controleprocedures op te zetten die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn, maar niet om een oordeel uit te spreken over de doeltreffendheid van die interne beheersing.
- o We beoordelen de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaglegging en van de redelijkheid van de boekhoudkundige schattingen en de daarmee samenhangende informatieverschaffing door de leiding.
- o We trekken conclusies over de adequate toepassing van het continuïteitsbeginsel door de leiding en, op basis van de verkregen controle-informatie, over het al dan niet bestaan van materiële onzekerheden die verband houden met gebeurtenissen of omstandigheden die mogelijk aanzienlijke twijfel doen rijzen over het vermogen van een GO om haar bedrijfsactiviteiten voort te zetten. Als we tot de conclusie komen dat er een materiële onzekerheid bestaat, zijn we verplicht in ons verslag als auditor de aandacht te vestigen op de gerelateerde informatie in de rekeningen of, indien deze informatie ontoereikend is, ons oordeel aan te passen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die we hebben verkregen tot de datum van vaststelling van ons verslag als auditor. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar bedrijfsactiviteiten niet langer kan voortzetten.
- o Wij evalueren de algemene presentatie, structuur en inhoud van de rekeningen, met inbegrip van de vermelde informatie, en beoordelen of de rekeningen een getrouw beeld geven van de onderliggende verrichtingen en gebeurtenissen.
- o We verkrijgen voldoende passende controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de GO's om een oordeel te formuleren over de rekeningen en de onderliggende verrichtingen. Wij zijn verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controle. We blijven als enige verantwoordelijk voor onze controleoordelen.
- o Wij houden rekening met de controlewerkzaamheden die de onafhankelijke externe auditor heeft verricht ten aanzien van de rekeningen van de GO's, zoals bepaald in artikel 70, lid 6, van het Financieel Reglement van de EU¹⁴.

3.1.9. Met betrekking tot de onderzoeksuitgaven van de GO's in het kader van het programma Horizon 2020 voert de gemeenschappelijke auditdienst van DG RTD van de Commissie (GAD) de controles achteraf uit. Wat betreft de resultaten van de controles achteraf van de GAD achtte de Commissie in haar voorstel voor een Horizon 2020-verordening¹⁵ een foutenrisico op jaarbasis tussen de 2 en 5 % een realistische doelstelling gezien de kosten van controles en de complexiteit van de regels voor de vergoeding van kosten

¹⁴ Verordening (EU, Euratom) 2018/1046.

¹⁵ COM(2011) 809.

van onderzoeksprojecten. Het doel van de Commissie voor het restfoutenpercentage is om bij de afsluiting van het Horizon 2020-programma te komen tot een niveau dat zo dicht mogelijk bij 2 % ligt. Met betrekking tot de onderzoeksuitgaven van de GO's in het kader van het programma Horizon Europa blijft de GAD verantwoordelijk voor de controles achteraf.

3.1.10. Wij communiceren met de leiding over onder meer de geplande reikwijdte en timing van de controle en over significante controlebevindingen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de internebeheersingsmaatregelen die we tijdens onze controle constateren.

3.1.11. We bepalen welke van de punten die we met de GO's hebben besproken, het belangrijkst waren bij de controle van de rekeningen over de huidige periode en dus de essentiële controleaangelegenheden vormen. Wij beschrijven deze aangelegenheden in ons verslag als auditor, tenzij openbaarmaking ervan verboden is op grond van de wet- en regelgeving of we, in zeer uitzonderlijke omstandigheden, besluiten dat een aangelegenheid niet in ons verslag moet worden opgenomen omdat redelijkerwijs te verwachten is dat de negatieve gevolgen daarvan zwaarder wegen dan de voordelen van een dergelijke mededeling voor het algemeen belang.

Gemeenschappelijke ondernemingen die EU-kaderprogramma's uitvoeren

Gemeenschappelijke Onderneming “Derde ATM-onderzoek in het kader van het gemeenschappelijk Europees luchtruim” (Sesar 3)

3.2. Gemeenschappelijke Onderneming “Derde ATM-onderzoek in het kader van het gemeenschappelijk Europees luchtruim” (Sesar 3)

Inleiding

3.2.1. De GO “Derde ATM-onderzoek in het kader van het gemeenschappelijk Europees luchtruim” (Sesar 3), gevestigd te Brussel, werd in november 2021 in het kader van het programma Horizon Europa opgericht voor de periode die eindigt op 31 december 2031¹⁶. De GO Sesar 3 is de vervanger en opvolger van de GO Sesar, die in februari 2007 in het kader van het zevende kaderprogramma voor onderzoek (KP7) werd opgericht voor een periode van acht jaar¹⁷ (Sesar 1) en in juni 2014 werd verlengd om tot 31 december 2024 te blijven functioneren in het kader van het programma Horizon 2020¹⁸.

3.2.2. Sesar 3 is een publiek-privaat partnerschap voor de ontwikkeling van gemoderniseerde luchtverkeersbeveiliging in Europa en om door onderzoek en innovatie de totstandbrenging van het digitale Europese luchtruim versnellen. De oprichtende leden zijn de EU, vertegenwoordigd door de Commissie, de Europese Organisatie voor de Veiligheid van de Luchtvaart (Eurocontrol) en meer dan vijftig organisaties die de gehele waardeketen van de luchtvaart bestrijken, van luchthavens, luchtruimgebruikers van alle categorieën, verleners van luchtvaartnavigatiediensten, drone-exploitanten en -dienstverleners, fabrikanten en de wetenschappelijke wereld.

¹⁶ Verordening (EU) 2021/2085 van de Raad voor de oprichting van Gemeenschappelijke Ondernemingen in het kader van Horizon Europa.

¹⁷ Verordening (EG) nr. 219/2007 van de Raad betreffende de oprichting van een gemeenschappelijke onderneming voor de realisering van het Europese nieuwe generatie luchtverkeersbeveiligingssysteem (SESAR).

¹⁸ Verordening (EU) nr. 721/2014 van de Raad houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 219/2007.

Gemeenschappelijke Onderneming “Derde ATM-onderzoek in het kader van het gemeenschappelijk Europees luchtruim” (Sesar 3)

3.2.3. *Tabel 3.2.1* bevat de belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO.

Tabel 3.2.1 — De belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO

	2022	2021	Vershil
Beschikbare begroting voor betalingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	146,9	69,9	110 %
Beschikbare begroting voor vastleggingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	158,8	34,8	356 %
Totaalaantal personeelsleden per 31 december ⁽²⁾	36	37	-3 %

(1) De beschikbare begroting omvat niet-gebruikte kredieten van voorgaande jaren die de GO opnieuw heeft opgenomen in de begroting van het huidige jaar, bestemmingsontvangsten en herschikkingen naar het volgende jaar.

(2) Het personeelsbestand bestaat uit ambtenaren, tijdelijke functionarissen, arbeidscontractanten en gedetacheerde nationale deskundigen.

Bron: Door de GO verstrekte gegevens.

3.2.4. De veranderingen in de omvang van de begroting van de GO, zoals weergegeven in *tabel 3.2.1*, zijn grotendeels afhankelijk van de uitvoeringsfase van de meerjarige onderzoeks- en innovatieprogramma's. In 2022 begon de GO met de uitvoering van het programma Horizon Europa. Daarom omvat de begroting voor 2022 de vastleggingsbegroting voor de eerste oproepen voor Horizon Europa die waren gepland voor 2022, en de begroting voor betalingen voor de desbetreffende voorfinancieringsbetalingen.

Informatie tot staving van de betrouwbaarheidsverklaring

3.2.5. Onze controleaanpak, de grondslag voor ons oordeel, de verantwoordelijkheden van de leiding van Sesar 3 en de met governance belaste personen en de verantwoordelijkheden van de auditor voor de controle van de rekeningen en de onderliggende verrichtingen worden beschreven in deel 3.1. De handtekening op bladzijde **161** maakt integrerend deel uit van het oordeel.

Gemeenschappelijke Onderneming “Derde ATM-onderzoek in het kader van het gemeenschappelijk Europees luchtruim” (Sesar 3)

De aan het Europees Parlement en de Raad voorgelegde betrouwbaarheidsverklaring van de ERK — verslag van de onafhankelijke auditor

Oordeel

3.2.6. Wij hebben het volgende gecontroleerd:

- a) de rekeningen van de GO Sesar 3, die bestaan uit de financiële overzichten¹⁹ en de verslagen over de uitvoering van de begroting²⁰ betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar, en
- b) de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij die rekeningen, zoals voorgeschreven in artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

Betrouwbaarheid van de rekeningen

Oordeel over de betrouwbaarheid van de rekeningen

3.2.7. Naar ons oordeel geven de rekeningen van de GO Sesar 3 over het op 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten een getrouw beeld van de financiële situatie van de GO Sesar 3 per 31 december 2022, van de resultaten van haar verrichtingen en kasstromen en van de veranderingen van de nettoactiva in het op die datum afgesloten begrotingsjaar, overeenkomstig haar financieel reglement en de door de rekenplichtige van de Commissie vastgestelde boekhoudregels. Deze zijn gebaseerd op internationaal aanvaarde boekhoudnormen voor de overheidssector.

¹⁹ De financiële overzichten omvatten de balans en de staat van de financiële resultaten, het kasstroomoverzicht en het mutatieoverzicht van de nettoactiva, alsook een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaglegging en andere toelichtingen.

²⁰ De verslagen over de uitvoering van de begroting omvatten de verslagen die een samenvatting zijn van alle begrotingsverrichtingen en de bijbehorende toelichtingen.

Gemeenschappelijke Onderneming “Derde ATM-onderzoek in het kader van het gemeenschappelijk Europees luchtruim” (Sesar 3)

Wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij de rekeningen

Ontvangsten

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen

3.2.8. Naar ons oordeel zijn de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen van de GO Sesar 3 betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

Betalingen

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende betalingen bij de rekeningen

3.2.9. Naar ons oordeel zijn de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen van de GO Sesar 3 betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

3.2.10. De hiernavolgende opmerkingen doen niets af aan ons oordeel.

Opmerkingen over het begrotingsbeheer

Onvoldoende informatie over de bijdragen van de leden op programmaniveau

3.2.11. In de jaarrekening voor 2022 verschillen de bedragen van de bijdragen per categorie leden (EU-leden, particuliere leden en Eurocontrol) aanzienlijk van elkaar. De reden hiervoor is dat de bijdragen in contanten van de EU worden gevalideerd en vermeld wanneer zij aan het begin van de uitvoering van het project aan de GO worden betaald, maar de bijdragen in natura van de leden worden pas opgenomen na validering van de gemaakte en gedeclareerde kosten voor de uitvoering van het project. De kloof tussen het opgenomen bedrag van de bijdragen in contanten enerzijds en de bijdragen in natura anderzijds wordt op een suboptimale manier aangepakt in de jaarrekeningen van de GO's voor 2022 omdat er geen informatie werd verstrekt over de juridische verbintenissen van de GO-leden aan het einde van het jaar, in termen van ondertekende subsidieovereenkomsten en andere overeenkomsten.

Gemeenschappelijke Onderneming “Derde ATM-onderzoek in het kader van het
gemeenschappelijk Europees luchtruim” (Sesar 3)

3.2.12. In de volgende paragrafen verstrekken we een overzichtstabel van de prestaties van de ledenbijdragen per programma in 2022.

Uitvoering van het Horizon 2020-programma

3.2.13. *Tabel 3.2.2* geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor het programma Horizon 2020 in vergelijking met de hoogte van de bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 als gevalideerd en gerapporteerd zijn opgenomen.

Tabel 3.2.2 — Bijdragen van de leden voor Horizon 2020 (in miljoen EUR)

Leden	Bijdragen van de leden (volgens de oprichtingsverordening en bilaterale overeenkomsten)				Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)				
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Aanvullende activiteiten ⁽¹⁾	Totaal	In contanten	In natura gevalideerd	In natura gerapporteerd, niet gevalideerd	In natura voor aanvullende activiteiten	Totaal
EU (DG MOVE)	555,8	29,3	N.v.t.	585,0	537,3	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	537,3
Eurocontrol	467,0	25,0	N.v.t.	492,0	16,8	274,1	39,5	N.v.t.	330,4
Particuliere leden	280,0	18,5	N.v.t.	298,5	10,8	234,1	44,5	N.v.t.	289,4
Totaal	1 302,8	72,8	N.v.t.	1 375,5	564,9	508,2	84,0	N.v.t.	1 157,1

(1) Aanvullende activiteiten vallen buiten de reikwijdte van de controle van de ERK.

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

De juridische verbintenissen van de leden liggen op het niveau van hun streefdoelen inzake bijdragen

3.2.14. Om een volledig beeld te krijgen van de resultaten van de GO, moet ook rekening worden gehouden met het huidige niveau van de operationele verplichtingen van de leden van de GO met betrekking tot ondertekende subsidieovereenkomsten en contracten. Eind 2022 had de GO de maximale operationele EU-bijdrage van 555,8 miljoen EUR volledig vastgelegd voor ondertekende subsidieovereenkomsten en contracten in het kader van het Horizon 2020-programma. Van dit vastgelegde bedrag moet in de komende jaren nog ongeveer 65,7 miljoen EUR (of 11,8 %) worden betaald voor projecten en contracten die nog moeten worden afgerond. Tegelijkertijd hadden de particuliere leden zich er juridisch toe verbonden hun volledige bijdragen in natura ten belope van 280 miljoen EUR te leveren, die in de lidmaatschapsovereenkomst met de industrie als streefdoel werden vastgesteld. Van dit bedrag rapporteerden de leden uit de industrie 278,5 miljoen EUR (of 99,5 %) aan het eind van 2022. Eurocontrol had zich ertoe verbonden het streefdoel van 467 miljoen EUR aan operationele bijdragen volledig te behalen, zoals bepaald in de bilaterale overeenkomst. Van dit bedrag rapporteerde zij eind 2022 313,6 miljoen EUR (of 67 % van het streefdoel).

Gemeenschappelijke Onderneming “Derde ATM-onderzoek in het kader van het gemeenschappelijk Europees luchtruim” (Sesar 3)

De uitvoering van de betalingen uit de begroting 2022 voor Horizon 2020-activiteiten verslechterde doordat begunstigden te maken kregen met toenemende kosten en uitvoeringsproblemen

3.2.15. Voor Horizon 2020-activiteiten ontving de GO geen nieuwe operationele vastleggingskredieten, aangezien de GO eind 2020 haar laatste oproep tot het indienen van voorstellen had afgerond. Het uitvoeringspercentage voor de operationele betalingskredieten daalde tot 54 % (2021: 93 %). Volgens het verslag van de GO over het begrotings- en financieel beheer van 2022 was dit toe te schrijven aan de toenemende kosten en uitvoeringsproblemen waarmee begunstigden werden geconfronteerd als gevolg van de COVID-19-crisis. Daarom moest de duur van de meeste Horizon 2020-projecten worden verlengd en moesten de saldobetalingen worden uitgesteld tot 2023.

Uitvoering van het programma Horizon Europa

3.2.16. *Tabel 3.2.3* geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor het programma Horizon Europa in vergelijking met de hoogte van de bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 als gevalideerd en gerapporteerd zijn opgenomen.

Tabel 3.2.3 — Bijdragen van de leden voor Horizon Europa (in miljoen EUR)

Leden	Bijdragen van de leden (volgens de oprichtingsverordening)			Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)			
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Totaal	In contanten	In natura ⁽¹⁾ gevalideerd	In natura gerapporteerd, niet gevalideerd	Totaal
EU (DG MOVE)	570,0	30,0	600,0	83,5	N.v.t.	N.v.t.	83,5
Particuliere leden	475,0	25,0	500,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Eurocontrol	475,0	25,0	500,0	1,5	0,0	0,0	1,5
Totaal	1 520,0	80,0	1 600,0	85,0	0,0	0,0	85,0

(1) Bestaat uit “bijdragen in natura voor operationele activiteiten” (IKOP) en “bijdragen in natura voor aanvullende activiteiten” (IKAA).

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

3.2.17. De vastleggingskredieten voor Horizon Europa voor 2022 werden volledig uitgevoerd voor de eerste twee subsidieoproepen die in april 2022 werden gedaan. De Commissie heeft voor de uitvoering van deze projecten in 2022 een bijdrage in contanten van 83,5 miljoen EUR geleverd. Aangezien de evaluatiefase aan het eind van het jaar echter nog niet was afgerond, kunnen de bijdragen in contanten pas in de eerste helft van 2023 worden

Gemeenschappelijke Onderneming “Derde ATM-onderzoek in het kader van het gemeenschappelijk Europees luchtruim” (Sesar 3)

gebruikt, wanneer de subsidieovereenkomsten worden ondertekend, en kunnen de desbetreffende voorfinancieringsbetalingen worden verricht.

Opmerkingen over de beheers- en controlesystemen

3.2.18. De gemeenschappelijke auditdienst van DG RTD van de Commissie verrichtte de controles achteraf van de uitgaven in het kader van Horizon 2020 en Horizon Europa. Voor Horizon 2020-uitgaven (verrekeningen en saldobetalingen) rapporteerde de GO een representatief foutenpercentage van 2,4 % en een restfoutenpercentage van 1,8 %²¹. Voor het programma Horizon Europa moeten nog controles achteraf worden uitgevoerd, aangezien de eerste tussentijdse betalingen pas in 2024 worden verwacht.

3.2.19. Om de controles van operationele betalingen van de GO te beoordelen, controleerden wij een willekeurige steekproef van in 2022 verrichte Horizon 2020-betalingen op het niveau van de eindbegunstigden²². We troffen geen ernstige kwantificeerbare fouten aan bij de in de steekproef opgenomen begunstigden van de GO. In één geval meldden we een structureel probleem als gevolg van niet-subsidiabele kosten die door de begunstigde waren gedeclareerd voor niet-verplichte certificaten van financiële staten, met betrekking tot tussentijdse financiële staten.

Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

3.2.20. De *bijlage* bevat een overzicht van de corrigerende maatregelen die zijn getroffen naar aanleiding van onze opmerkingen van voorgaande jaren.

²¹ Geconsolideerd jaarlijks activiteitenverslag 2022 van de GO Sesar, hoofdstuk 4.1.1.2.3.

²² Voor bij de begunstigden getoetste subsidiebetalingen bedraagt de meldingsdrempel voor kwantificeerbare fouten 1 % van de gecontroleerde kosten.

Bijlage — Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
1	2021	<p>Sinds januari 2016 moeten GO's een deel van de werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU betalen. Aangezien de Commissie deze uitgaven niet in de begrotingen van de GO's heeft opgenomen en evenmin formeel om de betalingen heeft verzocht, had noch Sesar 3, noch haar voorloper dergelijke bijdragen al betaald.</p> <p>Overeenkomstig het Statuut²³ en richtsnoeren van de Commissie moet de jaarlijkse werkgeversbijdrage voor elke GO worden berekend als percentage van de niet-EU-ontvangsten in verhouding tot de totale ontvangsten van de GO. Voor Sesar 3 bedraagt dit percentage 7,7 % (op basis van de cijfers van 2021). In de enkele basishandeling is echter bepaald dat de administratieve kosten op jaarbasis gelijkelijk moeten worden gedekt tussen de EU en de andere leden. Het bestaan van deze tegenstrijdige wettelijke bepalingen brengt het risico met zich mee dat verschillende interpretaties worden uitgewerkt, met uiteenlopende financiële gevolgen.</p>	<p>Sesar 3 betaalde de relevante werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU voor het jaar 2022, zoals gefactureerd door de Commissie. De berekening van de jaarlijkse bijdrage was gebaseerd op de richtsnoeren van de Commissie.</p> <p>De opmerking wordt derhalve als afgesloten beschouwd. Verdere acties met betrekking tot de tegenstrijdige wettelijke bepalingen vallen buiten de werkingssfeer van de GO.</p>	Afgesloten

²³ Artikel 83 bis.

Gemeenschappelijke Onderneming “Derde ATM-onderzoek in het kader van het gemeenschappelijk Europees luchtruim” (Sesar 3)

Antwoord van de Gemeenschappelijke Onderneming

3.2.11. De GO neemt nota van de opmerking van de Rekenkamer en zal hier ten volle rekening mee houden in de jaarrekening voor volgend jaar.

3.2.13. De bijdragen van Eurocontrol waren tot 2020 in overeenstemming met de verwachtingen. Daarna zorgde de COVID-19-pandemie voor een lagere bijdrage, als gevolg van:

- de afgenomen activiteit van de particuliere partners, die voortduurde tot 2022 en een directe weerslag had op de bijdragen van Eurocontrol, met inbegrip van oefeningen en valideringen, en
- het verzoek dat Eurocontrol ontving van haar deelnemende landen om haar totale begroting te verlagen in het kader van een solidariteitsplan met het oog op de pandemie. Bijgevolg moest de organisatie haar uitbestedingsbegroting verlagen en een wervingsstop van twee jaar in acht nemen (terwijl er tegelijkertijd een groot aantal deskundigen met pensioen ging).

Niettemin wist de GO het merendeel van haar Horizon 2020-projecten op te leveren en werd daarbij de verwachte maturiteit bereikt volgens de planning. Eurocontrol heeft zich er nu opnieuw toe verbonden een bijdrage te leveren van maximaal 500 miljoen EUR aan de GO Sesar 3.

3.2.17. Door de laattijdige inwerkingtreding van de verordening van de Raad tot oprichting van de GO in het kader van het meerjarig financieel kader voor de jaren 2021-2027 op 30 november 2021 liep de volledige opzet van het bestuur van de GO vertraging op, wat daardoor ook voor oponthoud zorgde bij de vaststelling van het eerste werkprogramma en de uitschrijving van de eerste oproepen tot het indienen van voorstellen, die pas op 7 april 2022 konden worden bekendgemaakt.

3.2.19. De GO Sesar 3 zal de overmatig aangevraagde bedragen terugvorderen van de begunstigde.

3.3. Gemeenschappelijke Onderneming “Schone luchtvaart” (SL)

Inleiding

3.3.1. De GO “Schone luchtvaart” (CA), gevestigd te Brussel, werd in november 2021 in het kader van het programma Horizon Europa opgericht voor de periode die eindigt op 31 december 2031²⁴. De GO CA was de vervanger en opvolger van de Gemeenschappelijke Onderneming voor de toepassing van het gezamenlijk technologie-initiatief in de luchtvaart, die in december 2007 binnen het zevende kaderprogramma voor onderzoek (KP7) werd opgericht voor een periode van tien jaar²⁵ (Clean Sky 1) en in mei 2014 in het kader van het programma Horizon 2020 werd verlengd tot 31 december 2024²⁶ (Clean Sky 2).

3.3.2. De gemeenschappelijke onderneming CA is een publiek-privaat partnerschap dat gericht is op onderzoek en innovatie op het gebied van het transformeren van de luchtvaart in de richting van een duurzame en klimaatneutrale toekomst. De oprichtende leden zijn de EU, vertegenwoordigd door de Commissie, en de organisaties uit de luchtvaartsector die zijn opgenomen in bijlage I bij de enkele basishandeling²⁷. Daarnaast heeft de gemeenschappelijke organisatie CA geassocieerde leden geselecteerd via oproepen tot het indienen van blijken van belangstelling.

²⁴ Verordening (EU) 2021/2085 van de Raad voor de oprichting van Gemeenschappelijke Ondernemingen in het kader van Horizon Europa.

²⁵ Verordening (EG) nr. 71/2007 van de Raad betreffende de oprichting van de gemeenschappelijke onderneming Clean Sky.

²⁶ Verordening (EU) nr. 558/2014 van de Raad tot oprichting van de Gemeenschappelijke Onderneming Clean Sky 2.

²⁷ Verordening (EU) 2021/2085 van de Raad voor de oprichting van Gemeenschappelijke Ondernemingen in het kader van Horizon Europa.

Gemeenschappelijke Onderneming “Schone luchtvaart” (SL)

3.3.3. *Tabel 3.3.1* bevat de belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO.**Tabel 3.3.1 — De belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO**

	2022	2021	Vershil
Beschikbare begroting voor betalingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	415,3	189,9	119 %
Beschikbare begroting voor vastleggingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	411,2	182,6	125 %
Totaalaantal personeelsleden per 31 december ⁽²⁾	41	42	-2 %

(1) De beschikbare begroting omvat niet-gebruikte kredieten van voorgaande jaren die de GO opnieuw heeft opgenomen in de begroting van het huidige jaar, bestemmingsontvangsten en herschikkingen naar het volgende jaar.

(2) Het personeelsbestand bestaat uit ambtenaren, tijdelijke functionarissen, arbeidscontractanten en gedetacheerde nationale deskundigen.

Bron: Door de GO verstrekte gegevens.

3.3.4. De veranderingen in de omvang van de begroting van de GO, zoals weergegeven in *tabel 3.3.1*, zijn grotendeels afhankelijk van de uitvoeringsfase van de meerjarige onderzoeks- en innovatieprogramma's. In 2022 begon de GO met de uitvoering van het programma Horizon Europa. Daarom omvat de begroting voor 2022 de vastleggingsbegroting voor de eerste oproepen voor Horizon Europa die waren gepland voor 2022, en de begroting voor betalingen voor de desbetreffende voorfinancieringsbetalingen.

Informatie tot staving van de betrouwbaarheidsverklaring

3.3.5. Onze controleaanpak, de grondslag voor ons oordeel, de verantwoordelijkheden van de leiding van CA en de met governance belaste personen en de verantwoordelijkheden van de auditor voor de controle van de rekeningen en de onderliggende verrichtingen worden beschreven in deel 3.1. De handtekening op bladzijde **161** maakt integrerend deel uit van het oordeel.

De aan het Europees Parlement en de Raad voorgelegde betrouwbaarheidsverklaring van de ERK — verslag van de onafhankelijke auditor

Oordeel

3.3.6. Wij hebben het volgende gecontroleerd:

- a) de rekeningen van de GO CA, die bestaan uit de financiële staten²⁸ en de verslagen over de uitvoering van de begroting²⁹ betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar, en
- b) de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij die rekeningen, zoals voorgeschreven in artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

Betrouwbaarheid van de rekeningen

Oordeel over de betrouwbaarheid van de rekeningen

3.3.7. Naar ons oordeel geven de rekeningen van de GO CA over het op 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten een getrouw beeld van de financiële situatie van de GO CA per 31 december 2022, van de resultaten van haar verrichtingen en kasstromen en van de veranderingen van de nettoactiva in het op die datum afgesloten begrotingsjaar, overeenkomstig haar financieel reglement en de door de rekenplichtige van de Commissie vastgestelde boekhoudregels. Deze zijn gebaseerd op internationaal aanvaarde boekhoudnormen voor de overheidssector.

²⁸ De financiële overzichten omvatten de balans en de staat van de financiële resultaten, het kasstroomoverzicht en het mutatieoverzicht van de nettoactiva, alsook een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaglegging en andere toelichtingen.

²⁹ De verslagen over de uitvoering van de begroting omvatten de verslagen die een samenvatting zijn van alle begrotingsverrichtingen en de bijbehorende toelichtingen.

Wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij de rekeningen

Ontvangsten

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen

3.3.8. Naar ons oordeel zijn de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen van de GO CA betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

Betalingen

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende betalingen bij de rekeningen

3.3.9. Naar ons oordeel zijn de onderliggende betalingen bij de rekeningen van de GO CA betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

3.3.10. De hiernavolgende opmerkingen doen niets af aan ons oordeel.

Opmerkingen over het begrotingsbeheer

Onvoldoende informatie over de bijdragen van de leden op programmaniveau

3.3.11. In de jaarrekening voor 2022 verschillen de bedragen van de bijdragen per categorie leden (EU-leden en particuliere leden) aanzienlijk van elkaar. De reden hiervoor is dat de bijdragen in contanten van de EU worden gevalideerd en vermeld wanneer zij aan het begin van de uitvoering van het project aan de GO worden betaald, maar de bijdragen in natura van de leden worden pas opgenomen na validering van de gemaakte en gedeclareerde kosten voor de uitvoering van het project. De kloof tussen het opgenomen bedrag van de bijdragen in contanten enerzijds en de bijdragen in natura anderzijds werd op een suboptimale manier aangepakt in de jaarrekeningen van de GO's voor 2022 omdat er geen informatie werd verstrekt over de juridische verbintenissen van de GO-leden aan het einde van het jaar.

Gemeenschappelijke Onderneming “Schone luchtvaart” (SL)

3.3.12. In de volgende paragrafen verstrekken we een overzichtstabel van de prestaties van de ledenbijdragen per programma in 2022.

Uitvoering van het Horizon 2020-programma

3.3.13. *Tabel 3.3.2* geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor het programma Horizon 2020 in vergelijking met de hoogte van de bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 waren vermeld.

Tabel 3.3.2 — Bijdragen van de leden voor Horizon 2020 (in miljoen EUR)

Leden	Bijdragen van de leden (krachtens de oprichtingsverordening en juridische besluiten)				Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)				
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Aanvullende activiteiten ⁽¹⁾	Totaal	In contanten	In natura gevalideerd	In natura gerapporteerd, niet gevalideerd	In natura voor aanvullende activiteiten	Totaal
EU (DG RTD)	1 716,0	39,0	N.v.t.	1 755,0	1 682,7	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	1 682,7
Particuliere leden	1 189,6	39,0	965,3	2 193,8	30,5	829,3	139,0	1 223,1	2 221,9
Totaal	2 905,6	78,0	965,3	3 948,8	1 713,2	829,3	139,0	1 223,1	3 904,6

(1) Aanvullende activiteiten vallen buiten de reikwijdte van de controle van de ERK.

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

De juridische verbintenissen van de leden liggen op het niveau van hun streefdoelen inzake bijdragen

3.3.14. Om een volledig beeld te krijgen van de resultaten van de GO voor het Horizon 2020-programma, moet ook rekening worden gehouden met het huidige niveau van de operationele verplichtingen van de leden van de GO met betrekking tot ondertekende subsidieovereenkomsten. Eind 2022 had de GO 1 716 miljoen EUR van de maximale operationele EU-bijdrage volledig vastgelegd voor ondertekende subsidieovereenkomsten in het kader van het Horizon 2020-programma. Van dit vastgelegde bedrag moet in de komende jaren nog ongeveer 70,1 miljoen EUR (of 4,1 %) worden betaald voor projecten die nog moeten worden afgerond. Tegelijkertijd hadden de particuliere leden zich er juridisch toe verbonden 968,3 miljoen EUR aan bijdragen in natura aan de operationele activiteiten van de GO te leveren, en 1 223,1 miljoen EUR ofwel 101,6 % van het minimumstreefdoel van 2 154,9 miljoen EUR aan bijdragen in natura voor aanvullende activiteiten. Deze vastgelegde bedragen waren eind 2022 volledig gerapporteerd.

De uitvoering van de betaling uit de begroting 2022 voor Horizon 2020-activiteiten liep vertraging op doordat begunstigden te maken kregen met problemen als gevolg van COVID-19

3.3.15. Voor Horizon 2020-activiteiten ontving de GO geen nieuwe operationele vastleggingskredieten, aangezien de GO eind 2020 haar laatste oproep tot het indienen van voorstellen had afgerond. Het uitvoeringspercentage voor de operationele betalingskredieten

Gemeenschappelijke Onderneming “Schone luchtvaart” (SL)

bedroeg 78 % (2021: 83 %). Voor een aanzienlijk aantal lopende Horizon 2020-projecten waren de technische activiteiten vertraagd of moesten zij worden verminderd als gevolg van COVID-19. Daarom moesten deze projecten worden gewijzigd of verlengd en moesten de saldobetalingen worden uitgesteld tot 2023.

Uitvoering van het programma Horizon Europa

3.3.16. *Tabel 3.3.3* geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor het programma Horizon Europa in vergelijking met de hoogte van de bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 als gevalideerd en gerapporteerd zijn opgenomen.

**Tabel 3.3.3 — Bijdragen van de leden voor Horizon Europa
(in miljoen EUR)**

Leden	Bijdragen van de leden (volgens de oprichtingsverordening)			Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)			
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Totaal	In contanten	In natura ⁽¹⁾ gevalideerd	In natura gerapporteerd, niet gevalideerd	Totaal
EU (DG RTD)	1 660,8	39,2	1 700,0	178,0	N.v.t.	N.v.t.	178,0
Particuliere leden	2 360,8	39,2	2 400,0	1,9	0,0	0,0	1,9
Totaal	4 021,6	78,4	4 100,0	179,9	0,0	0,0	179,9

(1) Bestaat uit “bijdragen in natura voor operationele activiteiten” (IKOP) en “bijdragen in natura voor aanvullende activiteiten” (IKAA).

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

3.3.17. In 2022 heeft de Commissie 178 miljoen EUR aan contante bijdragen geleverd. De GO heeft de operationele bijdrage van 176 miljoen EUR bijna volledig gebruikt voor voorfinancieringsbetalingen in verband met de eerste subsidieovereenkomsten die zijn gesloten in het kader van het programma Horizon Europa.

Lage uitvoeringsgraad van de administratieve begroting 2022

3.3.18. Eind 2022 was het uitvoeringspercentage voor de begroting voor administratieve betalingen van de GO (titel 2) laag, namelijk 54 %. Volgens het verslag van de GO over het begrotings- en financieel beheer was dit voornamelijk te wijten aan IT- en communicatiediensten die in het laatste kwartaal van 2022 werden geleverd en in 2023 moesten worden betaald, en aan lagere kosten voor de door de Commissie verleende diensten.

Opmerkingen over de beheers- en controlesystemen

3.3.19. De gemeenschappelijke auditdienst van DG RTD van de Commissie verrichtte de controles achteraf van de uitgaven in het kader van Horizon 2020 en Horizon Europa. Voor Horizon 2020-uitgaven (verrekeningen en saldobetalingen) rapporteerde de GO een representatief foutenpercentage van 1,6 % en een restfoutenpercentage van 0,4 %³⁰. Voor het programma Horizon Europa moeten nog controles achteraf worden uitgevoerd, aangezien de eerste tussentijdse betalingen pas in 2024 worden verwacht.

3.3.20. Om de controles van operationele betalingen van de GO te beoordelen, controleerden wij een willekeurige steekproef van in 2022 verrichte Horizon 2020-betalingen op het niveau van de eindbegunstigden³¹. In één geval hebben wij een ernstige fout vastgesteld en gekwantificeerd die het gevolg was van te hoog gedeclareerde personeelskosten doordat de begunstigde een kostendeclaratie heeft ingediend op basis van begrote personeelskosten.

Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

3.3.21. De *bijlage* bevat een overzicht van de corrigerende maatregelen die zijn getroffen naar aanleiding van onze opmerkingen van voorgaande jaren.

³⁰ Geconsolideerd jaarlijks activiteitenverslag 2022 van de GO CA, hoofdstuk 4.1.1.

³¹ Voor bij de begunstigden getoetste subsidiebetalingen bedraagt de meldingsdrempel voor kwantificeerbare fouten 1 % van de gecontroleerde kosten.

Bijlage — Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
1	2020	De GO heeft aanzienlijk meer uitzendkrachten ingezet. Hierdoor worden in feite vaste ambten gecreëerd die het aantal ambten dat in de personeelsformaties is bepaald, overschrijden. Dit wijst erop dat het statutair personeelsbestand van de GO ontoereikend is om de onderzoeks- en innovatieagenda en de bijbehorende werkplannen van de GO uit te voeren. Deze situatie brengt ook aanzienlijke risico's met zich mee voor de GO wat betreft het behoud van sleutelcompetenties, onduidelijke verantwoordingskanalen en een lagere efficiëntie van het personeel, wat negatieve gevolgen kan hebben voor de algemene prestaties van de GO.	In 2022 bleef de GO gebruikmaken van een aanzienlijk aantal tijdelijke personeelsleden, wat volgens haar het gevolg was van de beperkingen van de vaste personeelsformatie en de uitzonderlijke werkbelasting wegens de parallelle uitvoering van de programma's Horizon 2020 en Horizon Europa.	Openstaand

Gemeenschappelijke Onderneming "Schone luchtvaart" (SL)

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
2	2021	<p>Sinds januari 2016 moeten GO's een deel van de werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU betalen. Aangezien de Commissie deze uitgaven niet in de begrotingen van de GO's heeft opgenomen en evenmin formeel om de betalingen heeft verzocht, had noch CA, noch haar voorloper dergelijke bijdragen al betaald.</p> <p>Overeenkomstig het Statuut³² en richtsnoeren van de Commissie moet de jaarlijkse werkgeversbijdrage voor elke GO worden berekend als percentage van de niet-EU-ontvangsten in verhouding tot de totale ontvangsten van de GO. Voor CA bedraagt dit percentage 2,3 % (op basis van de cijfers van 2021). In de enkele basishandeling is echter bepaald dat de administratieve kosten op jaarbasis gelijkelijk moeten worden gedekt tussen de EU en de andere leden. Het bestaan van deze tegenstrijdige wettelijke bepalingen brengt het risico met zich mee dat verschillende interpretaties worden uitgewerkt, met uiteenlopende financiële gevolgen.</p>	<p>CA betaalde de relevante werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU voor het jaar 2022, zoals gefactureerd door de Commissie. De berekening van de jaarlijkse bijdrage was gebaseerd op de richtsnoeren van de Commissie.</p> <p>De opmerking wordt derhalve als afgesloten beschouwd. Verdere acties met betrekking tot de tegenstrijdige wettelijke bepalingen vallen buiten de werkingsfeer van de GO.</p>	Afgesloten

³² Artikel 83 bis.

Gemeenschappelijke Onderneming "Schone luchtvaart" (SL)

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
3	2021	In 2021 werden belangrijke documenten goedgekeurd door een afbeelding van de handtekening van de bevoegde ordonnateur te kopiëren en in het Word-document te plakken en vervolgens het bestand in pdf-formaat om te zetten. Deze praktijk kan juridische risico's inhouden, aangezien de regelmatigheid van de ondertekende documenten kan worden betwist.	CA heeft in 2022 een adequate elektronische handtekening ingevoerd.	Afgesloten

Antwoord van de Gemeenschappelijke Onderneming

3.3.11. De GO neemt nota van de opmerking van de Rekenkamer en zal hier ten volle rekening mee houden in de jaarrekening voor volgend jaar.

3.3.20. De GO is het eens met de controlebevindingen. In dit verband heeft de GO verschillende maatregelen vooraf ingesteld om ervoor te zorgen dat dit soort fouten voortaan minder vaak wordt gemaakt dankzij een groter bewustzijn bij zowel de begunstigden als de medewerkers van de GO die belast zijn met de uitvoering van subsidies. Het gaat namelijk om de volgende maatregelen:

- organisatie van informatieve evenementen;
- het delen van de links naar de webinars die op het financierings- en aanbestedingsportaal van de EU worden aangeboden;
- versturing van mededelingen aan begunstigden (met name kmo's en nieuwkomers) met tips om de meest voorkomende fouten bij het declareren van kosten voor EU-subsidies te vermijden.

3.4. Gemeenschappelijke Onderneming “Initiatief voor innovatieve gezondheidszorg” (IIG)

Inleiding

3.4.1. De GO “Initiatief voor innovatieve gezondheidszorg” (IHI), gevestigd te Brussel, werd in november 2021 in het kader van het programma Horizon Europa opgericht voor de periode die eindigt op 31 december 2031³³. De GO IHI is de vervanger en opvolger van de GO voor het initiatief inzake innovatieve geneesmiddelen, die in december 2007 in het kader van het zevende kaderprogramma voor onderzoek (KP7) werd opgericht voor een periode van tien jaar³⁴ (IMI 1) en in mei 2014 in het kader van het programma Horizon 2020 werd verlengd tot 31 december 2024³⁵ (IMI 2).

3.4.2. De gemeenschappelijke onderneming IHI is een publiek-privaat partnerschap dat zich richt op interdisciplinair, duurzaam en patiëntgericht gezondheidsonderzoek en -innovatie. De oprichtende leden zijn de EU, vertegenwoordigd door de Commissie, en de Europese brancheorganisaties COCIR en de Europese Federatie van Verenigingen van farmaceutische bedrijven, met inbegrip van Vaccines Europe, EuropaBio en MedTech Europe.

³³ Verordening (EU) 2021/2085 van de Raad voor de oprichting van Gemeenschappelijke Ondernemingen in het kader van Horizon Europa.

³⁴ Verordening (EG) nr. 73/2008 van de Raad tot oprichting van de gemeenschappelijke onderneming voor de uitvoering van het gezamenlijk technologie-initiatief inzake innovatieve geneesmiddelen.

³⁵ Verordening (EU) nr. 557/2014 van de Raad tot oprichting van de GO voor het initiatief innovatieve geneesmiddelen 2.

Gemeenschappelijke Onderneming “Initiatief voor innovatieve gezondheidszorg” (IIG)

3.4.3. *Tabel 3.4.1* bevat de belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO.

Tabel 3.4.1 — De belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO

	2022	2021	Vershil
Beschikbare begroting voor betalingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	174,8	210,4	-17 %
Beschikbare begroting voor vastleggingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	272,4	11,0	2 376 %
Totaalaantal personeelsleden per 31 december ⁽²⁾	49	50	-2 %

(1) De beschikbare begroting omvat niet-gebruikte kredieten van voorgaande jaren die de GO opnieuw heeft opgenomen in de begroting van het huidige jaar, bestemmingsontvangsten en herschikkingen naar het volgende jaar.

(2) Het personeelsbestand bestaat uit ambtenaren, tijdelijke functionarissen, arbeidscontractanten en gedetacheerde nationale deskundigen.

Bron: Door de GO verstrekte gegevens.

3.4.4. De veranderingen in de omvang van de begroting van de GO, zoals weergegeven in *tabel 3.4.1*, zijn grotendeels afhankelijk van de uitvoeringsfase van de meerjarige onderzoeks- en innovatieprogramma's. In 2022 begon de GO met de uitvoering van het programma Horizon Europa. Daarom omvat de begroting voor 2022 de vastleggingsbegroting voor de eerste oproepen voor Horizon Europa die voor 2022 werden gepland.

Informatie tot staving van de betrouwbaarheidsverklaring

3.4.5. Onze controleaanpak, de grondslag voor ons oordeel, de verantwoordelijkheden van de leiding van IHI en de met governance belaste personen en de verantwoordelijkheden van de auditor voor de controle van de rekeningen en de onderliggende verrichtingen worden beschreven in deel 3.1. De handtekening op bladzijde **161** maakt integrerend deel uit van het oordeel.

De aan het Europees Parlement en de Raad voorgelegde betrouwbaarheidsverklaring van de ERK — verslag van de onafhankelijke auditor

Oordeel

3.4.6. Wij hebben het volgende gecontroleerd:

- a) de rekeningen van de GO IHI, die bestaan uit de financiële overzichten³⁶ en de verslagen over de uitvoering van de begroting³⁷ betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar, en
- b) de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij die rekeningen, zoals voorgeschreven in artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

Betrouwbaarheid van de rekeningen

Oordeel over de betrouwbaarheid van de rekeningen

3.4.7. Naar ons oordeel geven de rekeningen van de GO IHI over het op 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten een getrouw beeld van de financiële situatie van de GO IHI per 31 december 2022, van de resultaten van haar verrichtingen en kasstromen en van de veranderingen van de nettoactiva in het op die datum afgesloten begrotingsjaar, overeenkomstig haar financieel reglement en de door de rekenplichtige van de Commissie vastgestelde boekhoudregels. Deze zijn gebaseerd op internationaal aanvaarde boekhoudnormen voor de overheidssector.

³⁶ De financiële overzichten omvatten de balans en de staat van de financiële resultaten, het kasstroomoverzicht en het mutatieoverzicht van de nettoactiva, alsook een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaglegging en andere toelichtingen.

³⁷ De verslagen over de uitvoering van de begroting omvatten de verslagen die een samenvatting zijn van alle begrotingsverrichtingen en de bijbehorende toelichtingen.

Wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij de rekeningen

Ontvangsten

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen

3.4.8. Naar ons oordeel zijn de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen van de GO IHI betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

Betalingen

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende betalingen bij de rekeningen

3.4.9. Naar ons oordeel zijn de onderliggende betalingen bij de rekeningen van de GO IHI betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

3.4.10. De hiernavolgende opmerkingen doen niets af aan ons oordeel.

Opmerkingen over het begrotingsbeheer

Onvoldoende informatie over de bijdragen van de leden op programmaniveau

3.4.11. In de jaarrekening voor 2022 verschillen de bedragen van de bijdragen per categorie leden (EU-leden en particuliere leden) aanzienlijk van elkaar. De reden hiervoor is dat de bijdragen in contanten van de EU worden gevalideerd en vermeld wanneer zij aan het begin van de uitvoering van het project aan de GO worden betaald, maar de bijdragen in natura van de leden worden pas opgenomen na validering van de gemaakte en gedeclareerde kosten voor de uitvoering van het project. De kloof tussen het opgenomen bedrag van de bijdragen in contanten enerzijds en de bijdragen in natura anderzijds werd op een suboptimale manier aangepakt in de jaarrekeningen van de GO's voor 2022 omdat er geen informatie werd verstrekt over de juridische verbintenissen van de GO-leden aan het einde van het jaar, in termen van ondertekende subsidieovereenkomsten en andere overeenkomsten.

Gemeenschappelijke Onderneming “Initiatief voor innovatieve gezondheidszorg” (IIG)

3.4.12. In de volgende paragrafen verstrekken we een overzichtstabel van de prestaties van de ledenbijdragen per programma in 2022.

Uitvoering van het KP7-programma

De GO heeft de uitvoering van het programma nog niet voltooid

3.4.13. In [tabel 3.4.2](#) is een overzicht te vinden van de bijdragen van de leden aan de GO voor het KP7-programma per eind 2022.

Tabel 3.4.2 — Bijdragen van de leden voor KP7 (in miljoen EUR)

Leden	Bijdragen van de leden (volgens de oprichtingsverordening)				Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)				
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Aanvullende activiteiten ⁽¹⁾	Totaal	In contanten	In natura gevalideerd	In natura gerapporteerd, niet gevalideerd	In natura voor aanvullende activiteiten	Totaal
EU (DG RTD)	966,0	34,0	N.v.t.	1 000,0	938,4	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	938,4
Particuliere leden	966,0	34,0	N.v.t.	1 000,0	21,9	808,9	23,0	N.v.t.	853,8
Totaal	1 932,0	68,0	N.v.t.	2 000,0	960,3	808,9	23,0	N.v.t.	1 792,2

(1) Aanvullende activiteiten vallen buiten de reikwijdte van de controle van de ERK.

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

3.4.14. Eind 2022 had de GO de maximale operationele EU-bijdragen van 966 miljoen EUR volledig vastgelegd voor ondertekende subsidieovereenkomsten in het kader van het KP7-programma. Tien jaar na afloop van het KP7-programma moet nog ongeveer 44,9 miljoen EUR (of 5 %) worden betaald voor projecten die nog moeten worden afgerond. Particuliere leden hadden zich er juridisch toe verbonden 914,2 miljoen EUR aan bijdragen in natura ofwel 94,6 % van het operationele minimumstreefdoel van 966 miljoen EUR te verstrekken. Van dit vastgelegde bedrag rapporteerde zij eind 2022 831,9 miljoen EUR (of 86 % van het streefdoel).

Uitvoering van het Horizon 2020-programma

3.4.15. [Tabel 3.4.3](#) geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor het Horizon 2020-programma in vergelijking met de hoogte van de

Gemeenschappelijke Onderneming “Initiatief voor innovatieve gezondheidszorg” (IIG)

bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 als gevalideerd en gerapporteerd zijn opgenomen.

Tabel 3.4.3 — Bijdragen van de leden voor Horizon 2020 (in miljoen EUR)

Leden	Bijdragen van de leden (volgens de oprichtingsverordening)				Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)				
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Aanvullende activiteiten ⁽¹⁾	Totaal	In contanten	In natura gevalideerd	In natura gerapporteerd, niet gevalideerd	In natura voor aanvullende activiteiten	Totaal
EU (DG RTD)	1 595,4	42,6	N.v.t.	1 638,0	991,7	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	991,7
EFPIA en geassocieerde partners	1 595,4	42,6	N.v.t.	1 638,0	36,3	854,0	224,0	N.v.t.	1 114,3
Totaal	3 190,8	85,2	N.v.t.	3 276,0	1 028,0	854,0	224,0	N.v.t.	2 106,0

(1) Aanvullende activiteiten vallen buiten de reikwijdte van de controle van de ERK.

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

De juridische verbintenissen van de leden liggen op het niveau van hun streefdoelen inzake bijdragen

3.4.16. Om een volledig beeld te krijgen van de resultaten van de GO voor het Horizon 2020-programma moet ook rekening worden gehouden met het huidige niveau van de operationele verplichtingen van de leden van de GO met betrekking tot ondertekende subsidieovereenkomsten. Eind 2022 had de GO 1 452,1 miljoen EUR ofwel 91 % van de maximale operationele EU-bijdrage van 1 595,4 miljoen EUR vastgelegd voor ondertekende subsidieovereenkomsten in het kader van het Horizon 2020-programma. Van dit vastgelegde bedrag moet in de komende jaren nog ongeveer 484,8 miljoen EUR (of 33,4 %) worden betaald voor projecten die nog moeten worden afgerond. Tegelijkertijd hadden particuliere leden en geassocieerde partners zich er juridisch toe verbonden 1 499,4 miljoen EUR aan bijdragen in natura ofwel 94 % van het minimumstreefdoel van 1 595,4 miljoen EUR te leveren. Van dit vastgelegde bedrag rapporteerden zij eind 2022 1 078,9 miljoen EUR (ofwel 67,6 % van het streefdoel).

De uitvoering van de betalingen uit de begroting 2022 voor Horizon 2020-activiteiten werd voor 87 % uitgevoerd

3.4.17. Voor Horizon 2020-activiteiten ontving de GO geen nieuwe operationele vastleggingskredieten, aangezien de GO eind 2020 haar laatste oproep tot het indienen van voorstellen had afgerond. Het uitvoeringspercentage voor de operationele betalingskredieten bedroeg 87 % tegenover 96 % in 2021.

Gemeenschappelijke Onderneming “Initiatief voor innovatieve gezondheidszorg” (IIG)

Uitvoering van het programma Horizon Europa

3.4.18. *Tabel 3.4.4* geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor het programma Horizon Europa in vergelijking met de hoogte van de bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 als gevalideerd en gerapporteerd zijn opgenomen.

**Tabel 3.4.4 — Bijdragen van de leden voor Horizon Europa
(in miljoen EUR)**

Leden	Bijdragen van de leden (volgens de oprichtingsverordening)			Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)			
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Totaal	In contanten	In natura ⁽¹⁾ gevalideerd	In natura gerapporteerd, niet gevalideerd	Totaal
EU (DG RTD)	1 169,8	30,2	1 200,0	1,4	N.v.t.	N.v.t.	1,4
Particuliere leden	969,8	30,2	1 000,0	1,4	0,0	0,0	1,4
Bijdragende partners	200,0	0,0	200,0	N.v.t.	0,0	0,0	0,0
Totaal	2 339,6	60,4	2 400,0	2,8	0,0	0,0	2,8

(1) Bestaat uit “bijdragen in natura voor operationele activiteiten” (IKOP) en “bijdragen in natura voor aanvullende activiteiten” (IKAA).

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

3.4.19. In 2022 leverde de Commissie slechts 1,4 miljoen EUR aan bijdragen in contanten aan de administratieve kosten van de GO. De GO vroeg geen bijdragen in contanten voor haar Horizon Europe-activiteiten, aangezien de twee eerste oproepen die in 2022 in het kader van Horizon Europe werden gelanceerd, pas in 2023 zullen worden afgerond.

Opmerkingen over de beheers- en controlesystemen

3.4.20. Voor uitgaven in het kader van KP7 verrichtte de GO controles achteraf, terwijl voor de uitgaven in het kader van Horizon 2020 en Horizon Europa de gemeenschappelijke auditdienst van DG RTD van de Commissie verantwoordelijk is voor controles achteraf. De GO heeft een representatief foutenpercentage van 2,1 % en een restfoutenpercentage van 0,8 % gerapporteerd voor haar KP7-projecten, en een representatief foutenpercentage van 2,7 % en een restfoutenpercentage van 0,9 % voor haar Horizon 2020-uitgaven (verrekeningen en saldobetalingen)³⁸. Voor het programma Horizon Europa moeten nog controles achteraf worden uitgevoerd, aangezien de eerste tussentijdse betalingen pas in 2024 worden verwacht.

³⁸ Geconsolideerd jaarlijks activiteitenverslag 2022 van de GO IHI, hoofdstuk 4.1.1.

Gemeenschappelijke Onderneming “Initiatief voor innovatieve gezondheidszorg” (IIG)

3.4.21. Om de controles van operationele betalingen van de GO te beoordelen, controleerden wij een willekeurige steekproef van in 2022 verrichte Horizon 2020-betalingen op het niveau van de eindbegunstigden³⁹. We troffen geen fouten of tekortkomingen op het gebied van de controle aan bij de begunstigden van de GO in de steekproef.

Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

3.4.22. De *bijlage* bevat een overzicht van de corrigerende maatregelen die zijn getroffen naar aanleiding van onze opmerkingen van voorgaande jaren.

³⁹ Voor bij de begunstigden getoetste subsidiebetalingverrichtingen bedraagt de meldingsdrempel voor kwantificeerbare fouten 1 % van de gecontroleerde kosten.

Bijlage — Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
1	2021	<p>Sinds januari 2016 moeten GO's een deel van de werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU betalen. Aangezien de Commissie deze uitgaven niet in de begrotingen van de GO's heeft opgenomen en evenmin formeel om de betalingen heeft verzocht, had noch IHI, noch haar voorloper dergelijke bijdragen al betaald.</p> <p>Overeenkomstig het Statuut⁴⁰ en richtsnoeren van de Commissie moet de jaarlijkse werkgeversbijdrage voor elke GO worden berekend als percentage van de niet-EU-ontvangsten in verhouding tot de totale ontvangsten van de GO. Voor IHI bedraagt dit percentage 2,5 % (op basis van de cijfers van 2021). In de enkele basishandeling is echter bepaald dat de administratieve kosten op jaarbasis gelijkelijk moeten worden gedekt tussen de EU en de andere leden (op basis van de cijfers van 2021). Het bestaan van deze tegenstrijdige wettelijke bepalingen brengt het risico met zich mee dat verschillende interpretaties worden uitgewerkt, met uiteenlopende financiële gevolgen.</p>	<p>IHI betaalde de relevante werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU voor het jaar 2022, zoals gefactureerd door de Commissie. De berekening van de jaarlijkse bijdrage was gebaseerd op de richtsnoeren van de Commissie.</p> <p>De opmerking wordt derhalve als afgesloten beschouwd. Verdere acties met betrekking tot de tegenstrijdige wettelijke bepalingen vallen buiten de werkingssfeer van de GO.</p>	Afgesloten

⁴⁰ Artikel 83 bis.

Gemeenschappelijke Onderneming “Initiatief voor innovatieve gezondheidszorg” (IIG)

Antwoord van de Gemeenschappelijke Onderneming

3.4.11. Voor de jaarrekening van 2023 zal de GO “Initiatief voor innovatieve gezondheidszorg” de presentatie verfijnen.

3.4.16. De oorspronkelijke bijdragedoelstelling werd in overeenstemming met de Europese Commissie verlaagd. Het uitvoeringspercentage van de verlaagde doelstelling inzake juridische bijdragen is 74 %.

3.5. Gemeenschappelijke Onderneming “Schone waterstof” (Clean H2)

Inleiding

3.5.1. De GO “Schone waterstof” (Clean H2), gevestigd te Brussel, werd in november 2021 in het kader van het programma Horizon Europa opgericht voor de periode die eindigt op 31 december 2031⁴¹. De GO Clean H2 is de vervanger en opvolger van het gezamenlijk technologie-initiatief voor brandstofcellen en waterstof, dat in mei 2008 binnen het zevende kaderprogramma voor onderzoek (KP7) werd opgericht voor de periode tot 31 december 2017⁴² (FCH 1) en in mei 2014 in het kader van het programma Horizon 2020 werd verlengd tot 31 december 2024⁴³ (FCH 2).

3.5.2. De GO Clean H2 is een publiek-privaat partnerschap op het gebied van onderzoek naar, en innovatie van waterstof- en brandstofceltechnologie. De oprichtende leden zijn de EU, vertegenwoordigd door de Commissie, de brancheorganisatie Hydrogen Europe en de onderzoeksgroepering Hydrogen Europe Research.

⁴¹ Verordening (EU) 2021/2085 van de Raad voor de oprichting van Gemeenschappelijke Ondernemingen in het kader van Horizon Europa.

⁴² Verordening (EG) nr. 521/2008 van de Raad betreffende de oprichting van de gemeenschappelijke onderneming brandstofcellen en waterstof.

⁴³ Verordening (EU) nr. 559/2014 van de Raad tot oprichting van de Gemeenschappelijke Onderneming brandstofcellen en waterstof 2.

Gemeenschappelijke Onderneming “Schone waterstof” (Clean H2)

3.5.3. *Tabel 3.5.1* bevat de belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO.**Tabel 3.5.1 — De belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO**

	2022	2021	Vershil
Beschikbare begroting voor betalingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	118,3	56,2	110 %
Beschikbare begroting voor vastleggingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	314,3	15,8	1 889 %
Totaalaantal personeelsleden per 31 december ⁽²⁾	29	27	7 %

(1) De beschikbare begroting omvat niet-gebruikte kredieten van voorgaande jaren die de GO opnieuw heeft opgenomen in de begroting van het huidige jaar, bestemmingsontvangsten en herschikkingen naar het volgende jaar.

(2) Het personeelsbestand bestaat uit ambtenaren, tijdelijke functionarissen, arbeidscontractanten en gedetacheerde nationale deskundigen.

Bron: Door de GO verstrekte gegevens.

3.5.4. De wijzigingen in de omvang van de begroting van de GO, zoals weergegeven in *tabel 3.5.1*, zijn grotendeels afhankelijk van de uitvoeringsfase van de meerjarige onderzoeks- en innovatieprogramma's die zij uitvoert. In 2022 begon de GO met de uitvoering van het programma Horizon Europa. Daarom omvat de begroting voor 2022 de vastleggingsbegroting voor de eerste oproepen voor Horizon Europa die waren gepland voor 2022, en de begroting voor betalingen voor de desbetreffende voorfinancieringsbetalingen.

Informatie tot staving van de betrouwbaarheidsverklaring

3.5.5. Onze controleaanpak, de grondslag voor ons oordeel, de verantwoordelijkheden van de leiding van Clean H2 en de met governance belaste personen en de verantwoordelijkheden van de auditor voor de controle van de rekeningen en de onderliggende verrichtingen worden beschreven in deel 3.1. De handtekening op bladzijde **161** maakt integrerend deel uit van het oordeel.

De aan het Europees Parlement en de Raad voorgelegde betrouwbaarheidsverklaring van de ERK — verslag van de onafhankelijke auditor

Oordeel

3.5.6. Wij hebben het volgende gecontroleerd:

- a) de rekeningen van de GO Clean H2, die bestaan uit de financiële overzichten⁴⁴ en de verslagen over de uitvoering van de begroting⁴⁵ betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar, en
- b) de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij die rekeningen, zoals voorgeschreven in artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

Betrouwbaarheid van de rekeningen

Oordeel over de betrouwbaarheid van de rekeningen

3.5.7. Naar ons oordeel geven de rekeningen van de GO Clean H2 over het op 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten een getrouw beeld van de financiële situatie van de GO Clean H2 per 31 december 2022, van de resultaten van haar verrichtingen en kasstromen en van de veranderingen van de nettoactiva in het op die datum afgesloten begrotingsjaar, overeenkomstig haar financieel reglement en de door de rekenplichtige van de Commissie vastgestelde boekhoudregels. Deze zijn gebaseerd op internationaal aanvaarde boekhoudnormen voor de overheidssector.

⁴⁴ De financiële overzichten omvatten de balans en de staat van de financiële resultaten, het kasstroomoverzicht en het mutatieoverzicht van de nettoactiva, alsook een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaglegging en andere toelichtingen.

⁴⁵ De verslagen over de uitvoering van de begroting omvatten de verslagen die een samenvatting zijn van alle begrotingsverrichtingen en de bijbehorende toelichtingen.

Wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij de rekeningen

Ontvangsten

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen

3.5.8. Naar ons oordeel zijn de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen van de GO Clean H2 betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

Betalingen

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende betalingen bij de rekeningen

3.5.9. Naar ons oordeel zijn de onderliggende betalingen bij de rekeningen van de GO Clean H2 betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

3.5.10. De hiernavolgende opmerkingen doen niets af aan ons oordeel.

Opmerkingen over het begrotingsbeheer

Onvoldoende informatie over de bijdragen van de leden op programmaniveau

3.5.11. In de jaarrekening voor 2022 verschillen de bedragen van de bijdragen per categorie leden (EU-leden en particuliere leden) aanzienlijk van elkaar. De reden hiervoor is dat de bijdragen in contanten van de EU worden gevalideerd en vermeld wanneer zij aan het begin van de uitvoering van het project aan de GO worden betaald, maar de bijdragen in natura van de leden worden pas opgenomen na validering van de gemaakte en gedeclareerde kosten voor de uitvoering van het project. De kloof tussen het opgenomen bedrag van de bijdragen in contanten enerzijds en de bijdragen in natura anderzijds werd op een suboptimale manier aangepakt in de jaarrekeningen van de GO's voor 2022 omdat er geen informatie werd verstrekt over de juridische verbintenissen van de GO-leden aan het einde van het jaar, in termen van ondertekende subsidieovereenkomsten en andere overeenkomsten.

Gemeenschappelijke Onderneming “Schone waterstof” (Clean H2)

3.5.12. In de volgende paragrafen verstrekken we een overzichtstabel van de prestaties van de ledenbijdragen per programma in 2022.

Uitvoering van het KP7-programma

De GO heeft de streefdoelen inzake bijdragen van de leden verwezenlijkt

3.5.13. *Tabel 3.5.2* geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor het KP7-programma in vergelijking met de hoogte van de bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 waren opgenomen.

Tabel 3.5.2 — Bijdragen van de leden voor KP7 (in miljoen EUR)

Leden	Bijdragen van de leden (krachtens de oprichtingsverordening en juridische besluiten)				Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)				
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Aanvullende activiteiten ⁽¹⁾	Totaal	In contanten	In natura gevalideerd	In natura gerapporteerd, niet gevalideerd	In natura voor aanvullende activiteiten	Totaal
EU (DG RTD)	450,0	20,0	N.v.t.	470,0	407,4	19,1	N.v.t.	N.v.t.	426,5
Particuliere leden	450,0	20,0	N.v.t.	470,0	17,9	450,0	10,7	N.v.t.	478,6
Totaal	900,0	40,0	N.v.t.	940,0	425,3	469,1	10,7	N.v.t.	905,1

(1) Aanvullende activiteiten vallen buiten de reikwijdte van de controle van de ERK.

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

3.5.14. Eind 2022 had de GO 425,8 miljoen EUR ofwel 95 % van de maximale operationele EU-bijdrage van 450 miljoen EUR vastgelegd voor ondertekende subsidieovereenkomsten in het kader van het KP7-programma. Van dit vastgelegde bedrag moet in 2023 nog ongeveer 3 miljoen EUR (of 0,7 %) worden betaald voor de afsluiting van het laatste lopende KP7-project. Aan de andere kant declareerden particuliere leden eind 2022 bijdragen in natura ter hoogte van het minimumstreefdoel van 450 miljoen EUR, dat volledig door de GO was gevalideerd.

Uitvoering van het Horizon 2020-programma

3.5.15. *Tabel 3.5.3* geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor het Horizon 2020-programma in vergelijking met de hoogte van de

Gemeenschappelijke Onderneming “Schone waterstof” (Clean H2)

bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 als gevalideerd en gerapporteerd zijn opgenomen.

Tabel 3.5.3 — Bijdragen van de leden voor Horizon 2020 (in miljoen EUR)

Leden	Bijdragen van de leden (krachtens de oprichtingsverordening en juridische besluiten)				Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)				
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Aanvullende activiteiten ⁽¹⁾	Totaal	In contanten	In natura gevalideerd	In natura gerapporteerd, niet gevalideerd	In natura voor aanvullende activiteiten	Totaal
EU (DG RTD)	646,0	19,0	N.v.t.	665,0	573,1	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	573,1
Particuliere leden	76,0	19,0	285,0	380,0	14,8	51,7	47,3	1 039,0	1 152,8
Totaal	722,0	38,0	285,0	1 045,0	587,9	51,7	47,3	1 039,0	1 725,9

(1) Aanvullende activiteiten vallen buiten de reikwijdte van de controle van de ERK.

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

3.5.16. Het lage niveau van gevalideerde bijdragen in natura voor operationele activiteiten (51,7 miljoen EUR) van de particuliere leden (2021: 38,6 miljoen EUR) is te wijten aan het feit dat de GO deze later certificeert, wanneer de saldobetalingen voor de Horizon 2020-projecten worden gedaan en de certificaten betreffende de financiële overzichten worden verwacht.

De juridische verbintenissen van de leden liggen op het niveau van hun streefdoelen inzake bijdragen

3.5.17. Om een volledig beeld te krijgen van de resultaten van de GO voor het Horizon 2020-programma moet ook rekening worden gehouden met het huidige niveau van de operationele verplichtingen van de leden van de GO met betrekking tot ondertekende subsidieovereenkomsten en -contracten. Eind 2022 had de GO de maximale operationele EU-bijdrage van 646 miljoen EUR volledig vastgelegd voor ondertekende subsidieovereenkomsten en contracten in het kader van het Horizon 2020-programma. Van dit vastgelegde bedrag moet in de komende jaren nog ongeveer 88,5 miljoen EUR (of 13,7 %) worden betaald voor projecten en contracten die nog moeten worden afgerond. Tegelijkertijd hadden de particuliere leden zich er juridisch toe verbonden 190,5 miljoen EUR aan bijdragen in natura aan de operationele activiteiten van de GO te leveren, en 1 039 miljoen EUR ofwel 340,6 % van het minimumstreefdoel van 361 miljoen EUR aan bijdragen in natura voor aanvullende activiteiten. Deze vastgelegde bedragen waren eind 2022 volledig gerapporteerd.

De uitvoering van de betalingen uit de begroting 2022 voor Horizon 2020-activiteiten liep vertraging op doordat begunstigden te maken kregen met toenemende kosten en uitvoeringsproblemen

3.5.18. Voor Horizon 2020-activiteiten ontving de GO geen nieuwe operationele vastleggingskredieten, aangezien de GO eind 2020 haar laatste oproep tot het indienen van voorstellen had afgerond. Het uitvoeringspercentage voor de operationele betalingskredieten bedroeg 81 % (2021: 88 %), wat volgens de GO toe te schrijven was aan de toenemende

Gemeenschappelijke Onderneming “Schone waterstof” (Clean H2)

kosten en uitvoeringsproblemen waarmee begunstigen werden geconfronteerd als gevolg van de COVID-19-crisis en de oorlog in Oekraïne. Daarom moest de duur van de meeste Horizon 2020-projecten worden verlengd en moesten de saldobetalingen worden uitgesteld tot 2023.

Uitvoering van het programma Horizon Europa

3.5.19. *Tabel 3.5.4* geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor het programma Horizon Europa in vergelijking met de hoogte van de bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 als gevalideerd en gerapporteerd zijn opgenomen.

Tabel 3.5.4 — Bijdragen van de leden voor Horizon Europa (in miljoen EUR)

Leden	Bijdragen van de leden (volgens de oprichtingsverordening)			Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)			
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Totaal	In contanten	In natura ⁽¹⁾ gevalideerd	In natura gerapporteerd, niet gevalideerd	Totaal
EU (DG RTD)	969,8	30,2	1 000,0	80,0	N.v.t.	N.v.t.	80,0
Particuliere leden	969,8	30,2	1 000,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	1 939,6	60,4	2 000,0	80,0	0,0	0,0	80,0

(1) Bestaat uit “bijdragen in natura voor operationele activiteiten” (IKOP) en “bijdragen in natura voor aanvullende activiteiten” (IKAA).

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

3.5.20. In 2022 verstrekke de Commissie 80 miljoen EUR aan bijdragen in contanten, waarvan de GO 47 miljoen EUR (of 59 %) gebruikte voor voorfinancieringsbetalingen in verband met de eerste subsidieovereenkomsten die waren gesloten in het kader van het programma Horizon Europa. De evaluatie van de oproep van 2022 heeft geleid tot de intrekking van vier onderwerpen waarvoor geen geschikte voorstellen waren ingediend. De GO heeft de ongebruikte betalingskredieten van 33 miljoen EUR overgedragen naar 2023 voor de betaling van voorfinancieringen in verband met nieuwe subsidieovereenkomsten, die volgens de planning begin 2023 moeten worden ondertekend.

Lage uitvoeringsgraad van de administratieve begroting 2022

3.5.21. Eind 2022 waren de uitvoeringspercentages voor de administratieve begroting (titel 2) laag: deze bedroegen 62 % van de vastleggingskredieten en 51 % van de betalingskredieten. De GO verklaarde dat dit te wijten was aan de opschorting van betalingen in verband met de regeling van de waterstofweek, de uitgestelde aanbesteding voor de

Gemeenschappelijke Onderneming “Schone waterstof” (Clean H2)

renovatie van het kantoorgebouw en de vertraagde sluiting van een belangrijke kaderovereenkomst voor diensten.

Opmerkingen over de beheers- en controlesystemen

3.5.22. Voor uitgaven in het kader van KP7 verrichtte de GO controles achteraf, terwijl voor de uitgaven in het kader van Horizon 2020 en Horizon Europa de gemeenschappelijke auditdienst van DG RTD van de Commissie verantwoordelijk is voor controles achteraf. Voor de definitieve KP7-uitgaven in 2022 verrichtte de GO geen controles achteraf, vanwege de geringe bedragen. Dienovereenkomstig publiceerde zij als definitieve foutenpercentages voor KP7-uitgaven het representatieve foutenpercentage van 2,0 % en het restfoutenpercentage van 1,1 % dat eind 2021 werd bereikt. Voor de Horizon 2020-uitgaven van de GO's (verrekeningen en saldobetalingen) rapporteerde de GO een representatief foutenpercentage van 2,9 % en een restfoutenpercentage van 0,9 %⁴⁶. Voor het programma Horizon Europa werden geen controles achteraf uitgevoerd, aangezien de eerste tussentijdse betalingen pas in 2024 worden verwacht.

3.5.23. Om de controles van operationele betalingen van de GO te beoordelen, controleerden wij een willekeurige steekproef van in 2022 verrichte Horizon 2020-betalingen op het niveau van de eindbegunstigden⁴⁷. In één geval troffen we een ernstige fout ten gevolge van personeelskosten aan, omdat de begunstigde het aantal gewerkte uren tijdens verlofperiodes declareerde en niet-subsidiabele extra loonkosten opnam in de gedeclareerde kosten. Voor een ander geval constateerden en kwantificeerden wij een ernstige fout die voortvloeide uit de gedeclareerde kosten voor apparatuur die de begunstigde tijdens de verslagperiode niet heeft gebruikt, en uit onjuist berekende personeelskosten.

Opmerkingen over andere kwesties

3.5.24. Overeenkomstig het [Statuut](#)⁴⁸ en de richtsnoeren van de GO moet het personeelscomité ten minste één lid van het selectiecomité aanwijzen voor externe aanwervingsprocedures. We constateerden dat in het selectiecomité voor de gecontroleerde aanwervingsprocedure geen lid was opgenomen dat door het personeelscomité was aangewezen. De GO kon geen personeelscomité oprichten ondanks verschillende oproepen tot het indienen van blijken van belangstelling onder haar personeel.

⁴⁶ Geconsolideerd jaarlijks activiteitenverslag 2022 van de GO Clean H2, hoofdstuk 4.1.1,1.

⁴⁷ Wat de bij de begunstigden getoetste subsidiebetalingsverrichtingen betreft, ligt de meldingsdrempel voor kwantificeerbare fouten bij 1 % van de gecontroleerde kosten.

⁴⁸ Artikel 9 in combinatie met artikel 1 bis.

Gemeenschappelijke Onderneming “Schone waterstof” (Clean H2)

Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

3.5.25. De *bijlage* bevat een overzicht van de corrigerende maatregelen die zijn getroffen naar aanleiding van onze opmerkingen van voorgaande jaren.

Gemeenschappelijke Onderneming “Schone waterstof” (Clean H2)

Bijlage — Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
1	2021	<p>Sinds januari 2016 moeten GO's een deel van de werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU betalen. Aangezien de Commissie deze uitgaven niet in de begrotingen van de GO's heeft opgenomen en evenmin formeel om de betalingen heeft verzocht, had noch Clean H2, noch haar voorloper dergelijke bijdragen al betaald.</p> <p>Overeenkomstig het Statuut⁴⁹ en richtsnoeren van de Commissie moet de jaarlijkse werkgeversbijdrage voor elke GO worden berekend als percentage van de niet-EU-ontvangsten in verhouding tot de totale ontvangsten van de GO. Voor Clean H2 bedraagt dit percentage 2,9 % (op basis van de cijfers van 2021). In de enkele basishandeling is echter bepaald dat de administratieve kosten op jaarbasis gelijkelijk moeten worden gedekt tussen de EU en de andere leden. Het bestaan van deze tegenstrijdige wettelijke bepalingen brengt het risico met zich mee dat verschillende interpretaties worden uitgewerkt, met uiteenlopende financiële gevolgen.</p>	<p>Clean H2 betaalde de relevante werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU voor het jaar 2022, zoals gefactureerd door de Commissie. De berekening van de jaarlijkse bijdrage was gebaseerd op de richtsnoeren van de Commissie.</p> <p>De opmerking wordt derhalve als afgesloten beschouwd. Verdere acties met betrekking tot de tegenstrijdige wettelijke bepalingen vallen buiten de werkingssfeer van de GO.</p>	Afgesloten

⁴⁹ Artikel 83 bis.

Antwoord van de Gemeenschappelijke Onderneming

3.5.11. De GO neemt nota van de opmerking van de Rekenkamer en zal hier rekening mee houden in de jaarrekening voor volgend jaar.

3.5.23. In eerste instantie zal de GO gevolg geven aan de opmerkingen van de Europese Rekenkamer om haar huidige risicogebaseerde controlestrategie verder te verbeteren door over te gaan op preventieve maatregelen, toegepast op een specifiek niveau van betalingen van de GO aan kleinere begunstigden en nieuwkomers.

In tweede instantie verwijst de opmerking van de Rekenkamer naar een verschil in timing wat betreft de subsidiabiliteit van kosten. Alvorens de betaling te valideren, had de GO de begunstigde geïnstrueerd om de gerelateerde uitrustingskosten uit de huidige jaarrekening te verwijderen. De vereenvoudigingsregel voor Horizon 2020 biedt begunstigden echter de mogelijkheid om de kosten die onder de drempel van 15 % van de gedeclareerde personeelskosten vallen, niet nader te specificeren. Daarom waren niet alle kosten van uitrusting volledig zichtbaar voor de GO. Als corrigerende maatregel zal de GO haar begunstigden in de toekomst instrueren om altijd de volledige waarde van de duurste uitrusting op te nemen en te specificeren.

3.5.24. Vanwege COVID-19-gerelateerde omstandigheden was de oprichting van het nieuwe personeelscomité, ondanks verschillende pogingen in de afgelopen twee jaar, praktisch niet mogelijk. Sinds begin 2023 is het personeelscomité echter geïnstalleerd en volledig operationeel.

3.6. Gemeenschappelijke Onderneming “Digitale sleuteltechnologieën” (DST)

Inleiding

3.6.1. De GO “Digitale sleuteltechnologieën” (KDT), gevestigd te Brussel, werd in november 2021 in het kader van het programma Horizon Europa opgericht voor de periode die eindigt op 31 december 2031⁵⁰. De GO KDT was de vervanger en opvolger van de GO elektronische componenten en systemen voor Europees leiderschap (Ecsel), die in mei 2014 in het kader van het programma Horizon 2020 werd opgericht voor de periode tot 31 december 2024⁵¹. Op 26 juni 2014 heeft de GO Ecsel de adviesraad voor het Europees technologieplatform inzake nano-elektronica en de GO Artemis vervangen en opgevolgd.

3.6.2. De gemeenschappelijke onderneming KDT is een publiek-privaat partnerschap dat gericht is op onderzoek en innovatie op het gebied van digitale sleuteltechnologieën die van essentieel belang zijn voor het concurrentievermogen van Europa in de digitale economie, met name in de sector elektronische componenten en systemen. De oprichtende leden zijn de EU, vertegenwoordigd door de Commissie, de deelnemende staten en drie brancheorganisaties (de European Technology Platform on Smart Systems Integration, de Association for European Nano Electronics Activities en de Inside Industry Association) die belanghebbenden vertegenwoordigen in respectievelijk micro- en nano-elektronica, slimme geïntegreerde systemen en ingebedde/cyberfysische systemen.

3.6.3. In juli 2023 nam de Raad een wijzigingsverordening aan om de GO KDT om te vormen tot de GO voor chips⁵². Volgens de wijziging is het uitgebreide mandaat van de GO voor chips het bevorderen van de ontwikkeling van innovatieve halfgeleidertechnologieën van de volgende generatie en het versterken van de Europese productie van chips in het kader van

⁵⁰ Verordening (EU) 2021/2085 van de Raad voor de oprichting van Gemeenschappelijke Ondernemingen in het kader van Horizon Europa.

⁵¹ Verordening (EU) nr. 561/2014 van de Raad tot oprichting van de Gemeenschappelijke Onderneming Ecsel.

⁵² Verordening (EU) 2023/1782 van de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2021/2085 voor de oprichting van de Gemeenschappelijke Ondernemingen in het kader van Horizon Europa wat de Gemeenschappelijke Onderneming “Chips” betreft.

Gemeenschappelijke Onderneming “Digitale sleuteltechnologieën” (DST)

het initiatief “Chips voor Europa”. Daartoe zullen de EU-bijdragen aan de GO stijgen van 1,8 miljard EUR tot 4,2 miljard EUR, waarvan 2,7 miljard EUR zal worden gefinancierd uit het Horizon Europa-programma en 1,5 miljard EUR uit het Digitaal Europa-programma.

3.6.4. *Tabel 3.6.1* bevat de belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO.

Tabel 3.6.1 — De belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO

	2022	2021	Vershil
Beschikbare begroting voor betalingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	222,2	199,3	11 %
Beschikbare begroting voor vastleggingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	261,4	214,0	22 %
Totaalaantal personeelsleden per 31 december ⁽²⁾	25	29	-14 %

(1) De beschikbare begroting omvat niet-gebruikte kredieten van voorgaande jaren die de GO opnieuw heeft opgenomen in de begroting van het huidige jaar, bestemmingsontvangsten en herschikkingen naar het volgende jaar.

(2) Het personeelsbestand bestaat uit ambtenaren, tijdelijke functionarissen, arbeidscontractanten en gedetacheerde nationale deskundigen.

Bron: Door de GO verstrekte gegevens.

3.6.5. De wijzigingen in de omvang van de begroting van de GO, zoals weergegeven in *tabel 3.6.1*, zijn grotendeels afhankelijk van de uitvoeringsfase van de meerjarige onderzoeks- en innovatieprogramma’s die de GO uitvoert. De GO is eind 2021 al begonnen met de lancering van de eerste oproepen voor Horizon Europa. De begroting voor 2022 bevat de beschikbare vastleggingsbegroting voor de eerste oproepen voor Horizon Europa die zijn gepland voor 2022 en de begroting voor betalingen voor de bijbehorende voorfinancieringsbetalingen.

Informatie tot staving van de betrouwbaarheidsverklaring

3.6.6. Onze controleaanpak, de grondslag voor ons oordeel, de verantwoordelijkheden van de leiding van GO KDT en de met governance belaste personen en de verantwoordelijkheden van de auditor voor de controle van de rekeningen en de onderliggende verrichtingen worden beschreven in deel 3.1. De handtekening op bladzijde **161** maakt integrerend deel uit van het oordeel.

De aan het Europees Parlement en de Raad voorgelegde betrouwbaarheidsverklaring van de ERK — verslag van de onafhankelijke auditor

Oordeel

3.6.7. Wij hebben het volgende gecontroleerd:

- a) de rekeningen van de GO KDT, die bestaan uit de financiële overzichten⁵³ en de verslagen over de uitvoering van de begroting⁵⁴ betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar, en
- b) de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij die rekeningen, zoals voorgeschreven in artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

Betrouwbaarheid van de rekeningen

Oordeel over de betrouwbaarheid van de rekeningen

3.6.8. Naar ons oordeel geven de rekeningen van de GO KDT over het op 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten een getrouw beeld van de financiële situatie van de GO KDT per 31 december 2022, van de resultaten van haar verrichtingen en kasstromen en van de veranderingen van de nettoactiva in het op die datum afgesloten begrotingsjaar, overeenkomstig haar financieel reglement en de door de rekenplichtige van de Commissie vastgestelde boekhoudregels. Deze zijn gebaseerd op internationaal aanvaarde boekhoudnormen voor de overheidssector.

⁵³ De financiële overzichten omvatten de balans en de staat van de financiële resultaten, het kasstroomoverzicht en het mutatieoverzicht van de nettoactiva, alsook een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaglegging en andere toelichtingen.

⁵⁴ De verslagen over de uitvoering van de begroting omvatten de verslagen die een samenvatting zijn van alle begrotingsverrichtingen en de bijbehorende toelichtingen.

Wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij de rekeningen

Ontvangsten

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen

3.6.9. Naar ons oordeel zijn de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen van de GO KDT betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

Betalingen

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende betalingen bij de rekeningen

3.6.10. Naar ons oordeel zijn de onderliggende betalingen bij de rekeningen van de GO KDT betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

3.6.11. De hiernavolgende opmerkingen doen niets af aan ons oordeel.

Opmerkingen over het begrotingsbeheer

Onvoldoende informatie over de bijdragen van de leden op programmaniveau

3.6.12. In haar jaarrekening voor 2022 heeft de GO geen belangrijke informatie verstrekt over de bijdragen van de leden op programmaniveau, die relevant is voor de volledige communicatie over de resultaten van de GO aan het eind van het jaar. Met name vergeleek de GO de bijdragen die tot het einde van het jaar in het kader van elk programma van elke categorie leden zijn ontvangen, niet met de wettelijke streefdoelen voor de bijdragen die voor het respectieve programma zijn vastgesteld. Bovendien heeft de GO in deze rekeningen de bijdragen van de deelnemende staten aan de GO niet vermeld.

3.6.13. In de volgende paragrafen verstrekken we een overzichtstabel van de prestaties van de ledenbijdragen per programma in 2022.

Gemeenschappelijke Onderneming “Digitale sleuteltechnologieën” (DST)

Uitvoering van het Horizon 2020-programma

3.6.14. Tabel 3.6.2 geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor het programma Horizon 2020 in vergelijking met de hoogte van de bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 als gevalideerd en gerapporteerd zijn opgenomen.

Tabel 3.6.2 — Bijdragen van de leden voor Horizon 2020 (in miljoen EUR)

Leden	Bijdragen van de leden (volgens de oprichtingsverordening)				Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)				
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Aanvullende activiteiten ⁽¹⁾	Totaal	In contanten	In natura gevalideerd	In natura geraamd, niet gevalideerd	In natura voor aanvullende activiteiten	Totaal
EU (DG CNCT)	1 169,7	15,3	N.v.t.	1 185,0	1 158,6	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	1 158,6
Particuliere leden	1 617,5	40,0	N.v.t.	1 657,5	24,3	406,5	1 172,5	N.v.t.	1 603,3
Deelnemende staten ⁽²⁾	1 170,0	N.v.t.	N.v.t.	1 170,0	495,3	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	495,3
Totaal	3 957,2	55,3	N.v.t.	4 012,5	1 678,2	406,5	1 172,5	N.v.t.	3 257,2

(1) Aanvullende activiteiten vallen buiten de reikwijdte van de controle van de ERK.

(2) Deelnemende staten betalen hun bijdragen rechtstreeks aan de begunstigen. Deze bijdragen in contanten zijn niet opgenomen in de jaarrekening van de GO.

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

De meeste bijdragen in natura van de particuliere leden van de GO moeten nog worden gevalideerd

3.6.15. Om een volledig beeld te krijgen van de resultaten van de GO moet ook rekening worden gehouden met het huidige niveau van de operationele verplichtingen van de leden van de GO met betrekking tot subsidieovereenkomsten. Eind 2022 had de GO de maximale operationele EU-bijdrage van 1 169,7 miljoen EUR volledig vastgelegd voor ondertekende subsidieovereenkomsten in het kader van het Horizon 2020-programma. Van dit vastgelegde bedrag moet in de komende jaren nog ongeveer 139,2 miljoen EUR (of 11,9 %) worden betaald voor projecten die nog moeten worden afgerond.

3.6.16. Eind 2022 raamde de GO de potentiële definitieve bijdragen in natura van de particuliere leden voor operationele Horizon 2020-activiteiten op 1 579 miljoen EUR ofwel 97,6 % van het minimumstreefdoel van 1 617,5 miljoen EUR. De GO kan het werkelijke bedrag van de bijdragen in natura van de particuliere leden pas berekenen en valideren nadat alle betalingen door zowel de GO als de deelnemende staten zijn verricht en alle projectbeëindigingscertificaten en daarmee verband houdende financiële staten zijn ontvangen. In dit verband en gezien het feit dat eind 2022 slechts een beperkt aantal Horizon 2020-projecten was afgerond, bedroegen de gevalideerde bijdragen in natura uit de industrie 406,5 miljoen EUR (of 25 % van het streefdoel).

3.6.17. Op basis van de financieringsbesluiten van de raad van openbare instanties van de GO over de oproepen tot het indienen van voorstellen van 2014 tot 2020 schatten we dat

Gemeenschappelijke Onderneming “Digitale sleuteltechnologieën” (DST)

de deelnemende staten eind 2022 1 106,2 miljoen EUR (of 95 % van het streefcijfer) aan contractuele vastleggingen hadden ondertekend. Van dit bedrag hebben zij in totaal 495,3 miljoen EUR aan financiële bijdragen gedeclareerd, die zij rechtstreeks hadden betaald aan de nationale begunstigden van de Horizon 2020-projecten die zij ondersteunden. Het verschil wordt veroorzaakt door het feit dat deelnemende staten pas na de voltooiing van de door hen gesteunde Horizon 2020-projecten hun kosten toerekenen en rapporteren aan de GO.

De uitvoering van de betalingen uit de begroting 2022 voor Horizon 2020-activiteiten verslechterde doordat begunstigden te maken kregen met toenemende kosten en uitvoeringsproblemen

3.6.18. Voor Horizon 2020-activiteiten ontving de GO geen nieuwe operationele vastleggingskredieten, aangezien de GO eind 2020 haar laatste oproep tot het indienen van voorstellen had afgerond. Het uitvoeringspercentage voor de operationele betalingskredieten daalde tot 74 % (2021: 85 %), wat volgens de GO toe te schrijven was aan de problemen waarmee begunstigden werden geconfronteerd als gevolg van COVID-19. Voor een aanzienlijk aantal lopende Horizon 2020-projecten waren de technische activiteiten vertraagd door een tekort aan chipmateriaal of omdat het personeel geen toegang had tot de ontwikkelings- en testfaciliteiten. Daarom moesten deze projecten worden gewijzigd of verlengd en moesten de saldobetalingen worden uitgesteld tot 2023.

Uitvoering van de programma's in het kader van Horizon Europa

3.6.19. *Tabel 3.6.3* geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor het programma Horizon Europa in vergelijking met de hoogte van de

Gemeenschappelijke Onderneming “Digitale sleuteltechnologieën” (DST)

bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 als gevalideerd en gerapporteerd zijn opgenomen.

**Tabel 3.6.3 — Bijdragen van de leden voor Horizon Europa
(in miljoen EUR)**

Leden	Bijdragen van de lidstaten (krachtens de enkele basishandeling)			Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)			
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Totaal	In contanten	In natura ⁽²⁾ gevalideerd	In natura geraamd, niet gevalideerd	Totaal
EU (DG CNCT)	1 773,7	26,3	1 800,0	171,7	N.v.t.	N.v.t.	171,7
Particuliere leden	2 484,8	26,3	2 511,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Deelnemende staten ⁽¹⁾	1 773,7	N.v.t.	1 773,7	0,0	N.v.t.	N.v.t.	0,0
Totaal	6 032,2	52,6	6 084,8	171,7	0,0	0,0	171,7

(1) Deelnemende staten betalen hun bijdragen rechtstreeks aan de begunstigden. Deze bijdragen in contanten zijn niet opgenomen in de jaarrekening van de GO.

(2) Bestaat uit “bijdragen in natura voor operationele activiteiten” (IKOP) en “bijdragen in natura voor aanvullende activiteiten” (IKAA).

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

3.6.20. Eind 2022 verstrekke de Commissie 171,7 miljoen EUR aan bijdragen in contanten, waarvan de GO 42,3 miljoen EUR (of 25 %) gebruikte voor voorfinancieringsbetalingen in verband met de eerste subsidieovereenkomsten die waren gesloten in het kader van het programma Horizon Europa.

Lage uitvoeringsgraad van de administratieve begroting 2022

3.6.21. Eind 2022 was het uitvoeringspercentage met betrekking tot de begroting voor administratieve betalingen van de GO (titel 2) laag, namelijk 63 %. Volgens het verslag van de GO over het begrotings- en financieel beheer van 2022 was dit toe te schrijven aan de uitstel van de IT-instrumenten ter ondersteuning van het centrale beheer van financiële bijdragen en verminderde communicatieactiviteit.

Opmerkingen over de beheers- en controlesystemen

3.6.22. De gemeenschappelijke auditdienst van DG RTD van de Commissie is verantwoordelijk voor de controles achteraf van de uitgaven in het kader van Horizon 2020 en Horizon Europa. Voor Horizon 2020-uitgaven (verrekeningen en saldobetalingen) rapporteerde de GO een representatief foutenpercentage van 2,6 % en een restfoutenpercentage van

Gemeenschappelijke Onderneming “Digitale sleuteltechnologieën” (DST)

0,8 %⁵⁵. Voor het programma Horizon Europa moeten nog controles achteraf worden uitgevoerd, aangezien de eerste tussentijdse betalingen pas in 2024 worden verwacht.

3.6.23. Om de controles van operationele betalingen van de GO te beoordelen, controleerden wij een willekeurige steekproef van in 2022 verrichte Horizon 2020-betalingen op het niveau van de eindbegunstigden⁵⁶. We troffen geen fouten of tekortkomingen op het gebied van de controle aan bij de begunstigden van de GO in de steekproef.

Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

3.6.24. De *bijlage* bevat een overzicht van de corrigerende maatregelen die zijn getroffen naar aanleiding van onze opmerkingen van voorgaande jaren.

⁵⁵ Geconsolideerd jaarlijks activiteitenverslag 2022 van de GO KDT, hoofdstuk 4.1.1,1.

⁵⁶ Wat de bij de begunstigden getoetste subsidiebetaling verrichtingen betreft, bedraagt de meldingsdrempel voor kwantificeerbare fouten 1 % van de gecontroleerde kosten.

Bijlage — Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
1	2021	<p>Sinds januari 2016 moeten GO's een deel van de werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU betalen. Aangezien de Commissie deze uitgaven niet in de begrotingen van de GO's heeft opgenomen en evenmin formeel om de betalingen heeft verzocht, had noch KDT, noch haar voorloper dergelijke bijdragen al betaald.</p> <p>Overeenkomstig het Statuut⁵⁷ en richtsnoeren van de Commissie moet de jaarlijkse werkgeversbijdrage voor elke GO worden berekend als percentage van de niet-EU-ontvangsten in verhouding tot de totale ontvangsten van de GO. Voor KDT bedraagt dit percentage 50,1 % (op basis van de cijfers van 2021). In de enkele basishandeling is echter bepaald dat de administratieve kosten op jaarbasis gelijkelijk moeten worden gedekt tussen de EU en de andere leden. Het bestaan van deze tegenstrijdige wettelijke bepalingen brengt het risico met zich mee dat verschillende interpretaties worden uitgewerkt, met uiteenlopende financiële gevolgen.</p>	<p>KDT betaalde de relevante werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU voor het jaar 2022, zoals gefactureerd door de Commissie. De berekening van de jaarlijkse bijdrage was gebaseerd op de richtsnoeren van de Commissie.</p> <p>De opmerking wordt derhalve als afgesloten beschouwd. Verdere acties met betrekking tot de tegenstrijdige wettelijke bepalingen vallen buiten de werkingssfeer van de GO.</p>	Afgesloten

Gemeenschappelijke Onderneming “Digitale sleuteltechnologieën” (DST)

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
2	2021	De behoefte aan aanvullende financiering van de GO voor de uitvoering van het geplande systeem voor het centrale beheer van financiële bijdragen was niet door de Commissie beoordeeld en was evenmin opgenomen in de oorspronkelijke ramingen van de personele middelen van de GO voor de uitvoering van het programma Horizon Europa.	De acties vallen buiten het mandaat van de GO.	Afgesloten

⁵⁷ Artikel 83 bis.

Gemeenschappelijke Onderneming “Digitale sleuteltechnologieën” (DST)

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
3	2021	Volgens het voorstel van de Commissie tot wijziging van de enkele basishandeling ⁵⁸ zal de GO KDT worden omgevormd tot de toekomstige GO voor chips. Volgens dit voorstel zal de GO projecten ten bedrage van ongeveer 10,9 miljard EUR uitvoeren in het kader van het MFK 2021-2027 en 19 extra personeelsleden moeten aanwerven om de geplande 50 statutaire personeelsleden tegen 2025 te verwezenlijken. Aangezien de GO eind 2021 slechts 29 personeelsleden had, kan zij te maken krijgen met aanzienlijke uitdagingen op het gebied van personeelsbeheer bij deze nieuwe aanwervingen, naast de nieuwe administratieve en operationele processen die nog in gang moeten worden gezet.	Eind 2022 daalde het aantal door de GO bezette posten voor statutair personeel tot 25 van de 30 posten die in de personeelsformatie van 2022 waren voorgesteld.	Openstaand

⁵⁸ Voorstel voor een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EU) 2021/2085 voor de oprichting van Gemeenschappelijke Ondernemingen in het kader van Horizon Europa wat de Gemeenschappelijke Onderneming voor chips betreft, COM(2022) 47 final.

Antwoord van de Gemeenschappelijke Onderneming

3.6.12. De GO KDT zal overwegen in toekomstige jaarrekeningen meer informatie hierover op te nemen, met name wat betreft de vergelijking met de wettelijke streefdoelen die voor het respectieve programma zijn vastgesteld. In dit verband zal zij met de andere GO's samenwerken om een geharmoniseerd model voor de jaarrekeningen op te stellen. Daarnaast zal de gevraagde informatie ook worden verstrekt in het verslag over budgettair en financieel beheer.

3.6.16. In artikel 16, lid 3, punt c), van de statuten van de GO, zoals opgenomen in de bijlage bij de oprichtingsverordening, worden de bijdragen in natura van de particuliere leden gedefinieerd als de totale kosten die door de particuliere leden worden gemaakt, minus de financiële bijdrage van de GO en minus de financiële bijdrage van de deelnemende staten. Aangezien de deelnemende staten de daadwerkelijke kosten pas erkennen en de betalingen pas uitvoeren wanneer de projecten zijn afgerond, kunnen de particuliere leden enkel ramingen van de bijdragen in natura verstrekken.

3.6.18. De uitvoering van de begroting 2022 voor Horizon 2020-activiteiten verslechterde doordat begunstigden te maken kregen met toenemende kosten en uitvoeringsproblemen vanwege de COVID-19-pandemie.

3.7. Gemeenschappelijke Onderneming “Een circulair biogebaseerd Europa” (CBE)

Inleiding

3.7.1. De GO “Een circulair biogebaseerd Europa” (CBE), gevestigd te Brussel, werd in november 2021 in het kader van het programma Horizon Europa opgericht voor de periode die eindigt op 31 december 2031⁵⁹. De GO CBE was de vervanger en opvolger van de GO biogebaseerde industrieën (BBI) die in mei 2014 in het kader van het programma Horizon 2020 werd opgericht voor de periode tot 31 december 2024⁶⁰.

3.7.2. De GO CBE is een publiek-privaat partnerschap dat gericht is op onderzoek en innovatie voor een duurzame en concurrerende circulaire biogebaseerde industrie. De oprichtende leden zijn de EU, vertegenwoordigd door de Commissie, en de industriële partners die worden vertegenwoordigd door het Bio-based Industries Consortium.

3.7.3. *Tabel 3.7.1* bevat de belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO.

Tabel 3.7.1 — De belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO

	2022	2021	Vershil
Beschikbare begroting voor betalingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	80,3	174,8	-54 %
Beschikbare begroting voor vastleggingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	264,2	5,3	4 885 %
Totaalaantal personeelsleden per 31 december ⁽²⁾	26	22	18 %

(1) De beschikbare begroting omvat niet-gebruikte kredieten van voorgaande jaren die de GO opnieuw heeft opgenomen in de begroting van het huidige jaar, bestemmingsontvangsten en herschikkingen naar het volgende jaar.

(2) Het personeelsbestand bestaat uit ambtenaren, tijdelijke functionarissen, arbeidscontractanten en gedetacheerde nationale deskundigen.

Bron: Door de GO verstrekte gegevens.

3.7.4. De wijzigingen in de omvang van de begroting van de GO, zoals weergegeven in *tabel 3.7.1*, zijn grotendeels afhankelijk van de uitvoeringsfase van de meerjarige onderzoeks- en innovatieprogramma's die zij uitvoert. In 2022 begon de GO met de uitvoering van het

⁵⁹ Verordening (EU) 2021/2085 van de Raad voor de oprichting van Gemeenschappelijke Ondernemingen in het kader van Horizon Europa.

⁶⁰ Verordening (EU) nr. 560/2014 van de Raad tot oprichting van de Gemeenschappelijke Onderneming biogebaseerde industrieën.

Gemeenschappelijke Onderneming “Een circulair biogebaseerd Europa” (CBE)

programma Horizon Europa. Daarom omvat de begroting voor 2022 de vastleggingsbegroting voor de eerste oproepen voor Horizon Europa die voor 2021 en voor 2022 werden gepland.

Informatie tot staving van de betrouwbaarheidsverklaring

3.7.5. Onze controleaanpak, de grondslag voor ons oordeel, de verantwoordelijkheden van de leiding van CBE en de met governance belaste personen en de verantwoordelijkheden van de auditor voor de controle van de rekeningen en de onderliggende verrichtingen worden beschreven in deel 3.1. De handtekening op bladzijde **161** maakt integrerend deel uit van het oordeel.

De aan het Europees Parlement en de Raad voorgelegde betrouwbaarheidsverklaring van de ERK — verslag van de onafhankelijke auditor

Oordeel

3.7.6. Wij hebben het volgende gecontroleerd:

- a) de rekeningen van de GO CBE, die bestaan uit de financiële overzichten⁶¹ en de verslagen over de uitvoering van de begroting⁶² betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar, en
- b) de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij die rekeningen, zoals voorgeschreven in artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

⁶¹ De financiële overzichten omvatten de balans en de staat van de financiële resultaten, het kasstroomoverzicht en het mutatieoverzicht van de nettoactiva, alsook een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaglegging en andere toelichtingen.

⁶² De verslagen over de uitvoering van de begroting omvatten de verslagen die een samenvatting zijn van alle begrotingsverrichtingen en de bijbehorende toelichtingen.

Betrouwbaarheid van de rekeningen

Oordeel over de betrouwbaarheid van de rekeningen

3.7.7. Naar ons oordeel geven de rekeningen van de GO CBE over het op 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten een getrouw beeld van de financiële situatie van de GO CBE per 31 december 2022, van de resultaten van haar verrichtingen en kasstromen en van de veranderingen van de nettoactiva in het op die datum afgesloten begrotingsjaar, overeenkomstig haar financieel reglement en de door de rekenplichtige van de Commissie vastgestelde boekhoudregels. Deze zijn gebaseerd op internationaal aanvaarde boekhoudnormen voor de overheidssector.

Wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij de rekeningen

Ontvangsten

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen

3.7.8. Naar ons oordeel zijn de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen van de GO CBE betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

Betalingen

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende betalingen bij de rekeningen

3.7.9. Naar ons oordeel zijn de onderliggende betalingen bij de rekeningen van de GO CBE betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

3.7.10. De hiernavolgende opmerkingen doen niets af aan ons oordeel.

Opmerkingen over het begrotingsbeheer

Onvoldoende informatie over de bijdragen van de leden op programmaniveau

3.7.11. In de jaarrekening voor 2022 verschillen de geboekte bedragen van de bijdragen per categorie leden (EU-leden en particuliere leden) aanzienlijk van elkaar. De reden hiervoor is dat de bijdragen in contanten van de EU worden gevalideerd en vermeld wanneer zij aan het begin van de uitvoering van het project aan de GO worden betaald, maar de bijdragen in natura van de leden worden pas opgenomen na validering van de gemaakte en gedeclareerde kosten voor de uitvoering van het project. De kloof tussen het opgenomen bedrag van de bijdragen in contanten enerzijds en de bijdragen in natura anderzijds werd op een suboptimale manier aangepakt in de jaarrekeningen van de GO's voor 2022 omdat er geen informatie werd verstrekt over de juridische verbintenissen van de GO-leden aan het einde van het jaar, in termen van ondertekende subsidieovereenkomsten en andere overeenkomsten.

3.7.12. In de volgende paragrafen verstrekken we een overzichtstabel van de prestaties van de ledenbijdragen per programma in 2022.

Uitvoering van het Horizon 2020-programma

3.7.13. *Tabel 3.7.2* geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor het programma Horizon 2020 in vergelijking met de hoogte van de bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 als gevalideerd en gerapporteerd zijn opgenomen.

Tabel 3.7.2 — Bijdragen van de leden voor Horizon 2020 (in miljoen EUR)

Leden	Bijdragen van de leden (krachtens de oprichtingsverordening en juridische besluiten)				Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)				
	Operationele activiteiten ⁽¹⁾	Administratieve kosten	Aanvullende activiteiten ⁽²⁾	Totaal	In contanten	In natura gevalideerd	In natura geraamd, niet gevalideerd	In natura voor aanvullende activiteiten	Totaal
EU (DG RTD)	815,8	19,2	N.v.t.	835,0	770,3	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	770,3
Particuliere leden	475,3	19,2	2 235,5	2 730,0	22,5	65,9	67,6	1 797,9	1 953,9
Totaal	1 291,1	38,4	2 235,5	3 565,0	792,8	65,9	67,6	1 797,9	2 724,2

(1) Streefdoelen voor de bijdrage in contanten van de EU en particuliere leden, verminderd met 140 miljoen EUR. Streefdoelen voor bijdragen in natura van particuliere leden zoals vastgesteld in de jaarlijkse werkprogramma's van de GO.

(2) Aanvullende activiteiten vallen buiten de reikwijdte van de controle van de ERK. Het minimumstreefdoel hiervan ten bedrage van 1 755 miljoen EUR werd verhoogd tot 2 235,5 miljoen EUR voor particuliere leden om de verplichte totale minimumbijdrage van ten minste 2 730 miljoen EUR te verwezenlijken.

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

3.7.14. De gevalideerde bijdragen in natura voor operationele activiteiten van de particuliere leden bleven laag bleven met 65,9 miljoen EUR laag omdat de GO deze alleen certificeert wanneer de saldobetalingen voor de Horizon 2020-projecten worden gedaan en de certificaten van financiële staten worden verwacht.

Particuliere leden zullen hun streefdoel inzake bijdragen voor operationele activiteiten niet verwezenlijken aan het einde van de uitvoering van het programma

3.7.15. Om een volledig beeld te krijgen van de resultaten van de GO voor het Horizon 2020-programma moet ook rekening worden gehouden met het huidige niveau van de operationele verplichtingen van de leden van de GO met betrekking tot ondertekende subsidieovereenkomsten. Eind 2022 had de GO de maximale operationele EU-bijdrage van 815,8 miljoen EUR volledig vastgelegd voor ondertekende subsidieovereenkomsten in het kader van het Horizon 2020-programma. Van dit vastgelegde bedrag moet in de komende jaren nog ongeveer 94 miljoen EUR (of 11,5 %) worden betaald voor projecten die nog moeten worden afgerond.

3.7.16. Anderzijds hadden de particuliere leden zich er eind 2022 juridisch toe verbonden om bijdragen in natura en financiële bijdragen aan de operationele activiteiten van de GO te leveren ter waarde van 258,4 miljoen EUR of 54 % van het indicatieve streefcijfer van 475,3 miljoen EUR in de goedgekeurde jaarlijkse werkprogramma's van de GO. Van dit vastgelegde bedrag rapporteerde zij eind 2022 154,7 miljoen EUR (of 32,5 % van het streefdoel). In 2022 moest de GO ongeveer 8,2 miljoen EUR aan ondertekende projecten annuleren als gevolg van de onvoorziene beëindiging van een vlaggenschipproject van Horizon 2020 en de opschorting van verschillende andere projecten. Aangezien alle Horizon 2020-oproepen eind 2020 werden afgesloten, zal de GO aan het einde van de programmeringsperiode het minimumstreefdoel voor bijdragen van particuliere leden aan de operationele activiteiten van de GO niet verwezenlijken. Hoewel de GO verklaarde dat zij de operationele doelstellingen voor haar Horizon 2020-oproepen heeft gehaald, vormt deze aanzienlijke vermindering van de bijdragen van particuliere leden een risico voor de algemene verwezenlijking van het Horizon 2020-programma van de GO.

3.7.17. Om ervoor te zorgen dat het totale streefdoel inzake bijdragen van de particuliere leden van 2 730 miljoen EUR, zoals vastgesteld in de oprichtingsverordening van de GO, tegen het einde van de programmeringsperiode wordt gehaald, heeft de GO haar streefdoel voor de bijdrage in natura van particuliere leden aan aanvullende activiteiten naar boven bijgesteld tot 2 235,5 miljoen EUR. Eind 2022 meldden de particuliere leden totale bijdragen in natura aan aanvullende activiteiten van 1 797,9 miljoen EUR ofwel 73,8 % van het nieuwe streefdoel, maar voor 658 miljoen EUR ofwel 37 % van het gerapporteerde bedrag was het certificeringsproces nog niet afgerond. Om het risico te beperken dat het nieuwe streefdoel voor bijdragen in natura aan aanvullende activiteiten tegen het einde van het programma niet wordt gehaald, heeft het Bio-based Industries Consortium in november 2022 aan de raad van bestuur van de GO voorgesteld om 416 miljoen EUR aan verdere investeringen van particuliere leden voor aanvullende activiteiten in 2023 goed te keuren.

Gemeenschappelijke Onderneming “Een circulair biogebaseerd Europa” (CBE)

De uitvoering van de betalingen uit de begroting 2022 voor Horizon 2020-activiteiten verslechterde doordat begunstigden te maken kregen met toenemende kosten en uitvoeringsproblemen

3.7.18. Voor Horizon 2020-activiteiten ontving de GO geen nieuwe operationele vastleggingskredieten, aangezien de GO eind 2020 haar laatste oproep tot het indienen van voorstellen had afgerond. Het uitvoeringspercentage voor de operationele betalingskredieten daalde tot 65 % (2021: 85 %), wat volgens de GO toe te schrijven was aan de toenemende kosten en uitvoeringsproblemen waarmee begunstigden werden geconfronteerd als gevolg van de COVID-19-crisis en de oorlog in Oekraïne. Daarom moest de duur van de meeste Horizon 2020-projecten worden verlengd en moesten de saldobetalingen worden uitgesteld tot 2023.

Uitvoering van het programma Horizon Europa

3.7.19. *Tabel 3.7.3* geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor het programma Horizon Europa in vergelijking met de hoogte van de bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 als gevalideerd en gerapporteerd zijn opgenomen.

**Tabel 3.7.3 — Bijdragen van de leden voor Horizon Europa
(in miljoen EUR)**

Leden	Bijdragen van de leden (volgens de oprichtingsverordening)			Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)			
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Totaal	In contanten	In natura ⁽¹⁾ gevalideerd	In natura geraamd, niet gevalideerd	Totaal
EU (DG RTD)	976,5	23,5	1 000,0	0,8	N.v.t.	N.v.t.	0,8
Particuliere leden	976,5	23,5	1 000,0	0,8	0,0	0,0	0,8
Totaal	1 953,0	47,0	2 000,0	1,7	0,0	0,0	1,7

(1) Bestaat uit “bijdragen in natura voor operationele activiteiten” (IKOP) en “bijdragen in natura voor aanvullende activiteiten” (IKAA).

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

3.7.20. In 2022 voerde de GO slechts 47 % van haar vastleggingsbegroting uit voor projecten in het kader van de eerste belangrijke oproep in het kader van Horizon Europa ten belope van 120 miljoen EUR, die zij eerder dit jaar had gelanceerd.

3.7.21. In 2022 leverden de Commissie en de particuliere leden slechts 0,8 miljoen EUR aan bijdragen in contanten aan de administratieve kosten van de GO. De GO heeft niet om bijdragen in contanten verzocht voor haar activiteiten in het kader van Horizon Europa,

Gemeenschappelijke Onderneming “Een circulair biogebaseerd Europa” (CBE)

aangezien zij verwachtte de eerste oproep voor Horizon Europa die zij begin 2022 had gelanceerd pas in de eerste helft van 2023 af te ronden.

Lage uitvoeringsgraad van de administratieve begroting 2022

3.7.22. Eind 2022 was het uitvoeringspercentage met betrekking tot de begroting voor salarisbetalingen van de GO (titel 1) laag, namelijk 55 %. Volgens de GO was dit te wijten aan de vertraagde start van de arbeidsovereenkomsten van in 2022 nieuw aangeworven personeelsleden.

Opmerkingen over de beheers- en controlesystemen

3.7.23. De gemeenschappelijke auditdienst van DG RTD van de Commissie is verantwoordelijk voor de controles achteraf van de uitgaven in het kader van Horizon 2020 en Horizon Europa. Voor Horizon 2020-uitgaven (verrekeningen en saldobetalingen) rapporteerde de GO een representatief foutenpercentage van 1,9 % en een restfoutenpercentage van 1,2 %⁶³. Voor het programma Horizon Europa moeten nog controles achteraf worden uitgevoerd, aangezien de eerste tussentijdse betalingen pas in 2024 worden verwacht.

3.7.24. Om de controles van operationele betalingen van de GO te beoordelen, controleerden wij een willekeurige steekproef van in 2022 verrichte Horizon 2020-betalingen op het niveau van de eindbegunstigden⁶⁴. In één geval hebben wij een ernstige fout vastgesteld en gekwantificeerd die het gevolg was van te hoog gedeclareerde personeelskosten, omdat de begunstigde de berekeningsmethode voor het uurtarief binnen het begrotingsjaar had gewijzigd en niet-subsidiabele pensioenkosten en bonussen in de gedeclareerde kosten had opgenomen.

Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

3.7.25. De *bijlage* bevat een overzicht van de corrigerende maatregelen die zijn getroffen naar aanleiding van onze opmerkingen van voorgaande jaren.

⁶³ Geconsolideerd jaarlijks activiteitenverslag 2022 van de GO CBE, hoofdstuk 4.1.2.

⁶⁴ Wat de bij de begunstigden getoetste subsidiebetalingsverrichtingen betreft, ligt de meldingsdrempel voor kwantificeerbare fouten bij 1 % van de gecontroleerde kosten.

Bijlage — Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
1	2020, 2021	<p>Volgens de oprichtingsverordening van de GO moeten de leden uit de industrie ten minste 182,5 miljoen EUR in contanten bijdragen aan de operationele kosten van de GO. De contante bijdragen van de leden uit de industrie aan de operationele kosten van de GO bleven echter op het lage niveau van 3,3 miljoen EUR. Bijgevolg verlaagde de Commissie haar streefdoel voor bijdragen in contanten aan de GO met 140 miljoen EUR.</p> <p>Eind 2021 hadden de particuliere leden zich er juridisch toe verbonden om bijdragen in natura en financiële bijdragen te leveren ter waarde van 266,5 miljoen EUR ofwel 56 % van het indicatieve streefdoel van 475,3 miljoen EUR in de goedgekeurde jaarlijkse werkprogramma's van de GO. Aangezien alle Horizon 2020-oproepen eind 2020 werden afgesloten, zal de GO aan het einde van de programmeringsperiode het indicatieve streefdoel voor haar particuliere leden niet verwezenlijken.</p>	<p>Voor de situatie aan het einde van 2022, zie paragraaf 3.7.16.</p> <p>De CBE hield de bijdragen in contanten van de particuliere leden aan de operationele kosten van de GO op het lage niveau van 3,3 miljoen EUR.</p>	Openstaand

Gemeenschappelijke Onderneming “Een circulair biogebaseerd Europa” (CBE)

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
2	2021	Eind 2021 rapporteerden de leden afkomstig uit de industrie in totaal 1 646,5 miljoen EUR aan bijdragen in natura aan aanvullende activiteiten, ofwel 74 % van het streefdoel van 2 225,4 miljoen EUR. Het certificeringsproces inzake 715,6 miljoen EUR ofwel 43 % van het gerapporteerde bedrag werd echter niet afgesloten. Met deze vastlegging van particuliere leden kan het risico van de GO worden beperkt dat het streefcijfer voor bijdragen in natura voor aanvullende activiteiten tegen het einde van het Horizon 2020-programma niet wordt gehaald.	Voor de situatie aan het einde van 2022, zie paragraaf 3.7.17 . Om de verwezenlijking van het streefdoel aan het einde van het programma te waarborgen, heeft de raad van bestuur van de GO in februari 2022 nog eens 658 miljoen EUR aan investeringen van leden uit de industrie goedgekeurd in activiteiten voor 2022 die nauw verband houden met de strategische doelstellingen van de GO.	Openstaand

Gemeenschappelijke Onderneming “Een circulair biogebaseerd Europa” (CBE)

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
3	2021	<p>Sinds januari 2016 moeten GO's een deel van de werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU betalen. Aangezien de Commissie deze uitgaven niet in de begrotingen van de GO's heeft opgenomen en evenmin formeel om de betalingen heeft verzocht, had noch CBE, noch haar voorloper dergelijke bijdragen al betaald.</p> <p>Overeenkomstig het Statuut⁶⁵ en richtsnoeren van de Commissie moet de jaarlijkse werkgeversbijdrage voor elke GO worden berekend als percentage van de niet-EU-ontvangsten in verhouding tot de totale ontvangsten van de GO. Voor CBE bedraagt dit percentage 2,3 % (op basis van de cijfers van 2021). In de enkele basishandeling is echter bepaald dat de administratieve kosten op jaarbasis gelijkelijk moeten worden gedekt tussen de EU en de andere leden. Het bestaan van deze tegenstrijdige wettelijke bepalingen brengt het risico met zich mee dat verschillende interpretaties worden uitgewerkt, met uiteenlopende financiële gevolgen.</p>	<p>CBE betaalde de relevante werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU voor het jaar 2022, zoals gefactureerd door de Commissie. De berekening van de jaarlijkse bijdrage was gebaseerd op de richtsnoeren van de Commissie.</p> <p>De opmerking wordt derhalve als afgesloten beschouwd. Verdere acties met betrekking tot de tegenstrijdige wettelijke bepalingen vallen buiten de werkingssfeer van de GO.</p>	Afgesloten

Antwoord van de Gemeenschappelijke Onderneming

3.7.11. CBE erkent de opmerking van de Rekenkamer en zal deze kwestie in de jaarrekening van volgend jaar aan de orde stellen.

3.7.14. CBE erkent de opmerking van de Rekenkamer en zal deze kwestie in de jaarrekening van volgend jaar aan de orde stellen.

3.7.16. De gemeenschappelijke onderneming CBE erkent het lage niveau van bijdragen in natura van particuliere leden aan haar operationele activiteiten. Deze situatie kan deels worden verklaard door de openheid van de oproepen van de gemeenschappelijke onderneming, waarbij ook niet-leden van de BI-consortium BBI-subsidies kunnen aanvragen zonder enige verplichting om het initiatief van de gemeenschappelijke onderneming te steunen met bijdragen in natura. Het aantal succesvolle aanvragers van het BI-consortium daalde tot het minimum voor de laatste drie oproepen tot het indienen van voorstellen, wat resulteerde in een aanzienlijke daling van de bijdragen in natura.

3.8. Gemeenschappelijke Onderneming “Europese spoorwegen” (EU-Rail)

Inleiding

3.8.1. De GO “Europese spoorwegen” (EU-Rail), gevestigd te Brussel, werd in november 2021 in het kader van het programma Horizon Europa opgericht voor de periode die eindigt op 31 december 2031⁶⁶. De GO EU-Rail was de vervanger en opvolger van de GO Shift2Rail (S2R) die in juni 2014 in het kader van het programma Horizon 2020 werd opgericht voor de periode tot 31 december 2024⁶⁷.

3.8.2. De GO EU-Rail is een publiek-privaat partnerschap voor onderzoek en innovatie in de spoorwegsector. De oprichtende leden zijn de EU, vertegenwoordigd door de Commissie, en partners uit de spoorwegindustrie (onder wie fabrikanten van spoorwagemateriaal, spoorwegondernemingen, infrastructuurbeheerders en onderzoekscentra).

3.8.3. *Tabel 3.8.1* bevat de belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO.

Tabel 3.8.1 — De belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO

	2022	2021	Vershil
Beschikbare begroting voor betalingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	180,8	68,4	164 %
Beschikbare begroting voor vastleggingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	171,4	13,6	1 160 %
Totaalaantal personeelsleden per 31 december ⁽²⁾	28	19	47 %

(1) De beschikbare begroting omvat niet-gebruikte kredieten van voorgaande jaren die de GO opnieuw heeft opgenomen in de begroting van het huidige jaar, bestemmingsontvangsten en herschikkingen naar het volgende jaar.

(2) Het personeelsbestand bestaat uit ambtenaren, tijdelijke functionarissen, arbeidscontractanten en gedetacheerde nationale deskundigen.

Bron: Door de GO verstrekte gegevens.

3.8.4. De veranderingen in de omvang van de begroting van de GO, zoals weergegeven in *tabel 3.8.1*, zijn grotendeels afhankelijk van de uitvoeringsfase van de meerjarige onderzoeks- en innovatieprogramma’s. In 2022 begon de GO met de uitvoering van het programma

⁶⁶ Verordening (EU) 2021/2085 van de Raad voor de oprichting van Gemeenschappelijke Ondernemingen in het kader van Horizon Europa.

⁶⁷ Verordening (EU) nr. 642/2014 van de Raad tot oprichting van de Gemeenschappelijke Onderneming Shift2Rail.

Gemeenschappelijke Onderneming “Europese spoorwegen” (EU-Rail)

Horizon Europa. Daarom omvat de begroting voor 2022 de vastleggingsbegroting voor de eerste oproepen voor Horizon Europa die waren gepland voor 2022, en de begroting voor betalingen voor de desbetreffende voorfinancieringsbetalingen.

Informatie tot staving van de betrouwbaarheidsverklaring

3.8.5. Onze controleaanpak, de grondslag voor ons oordeel, de verantwoordelijkheden van de leiding van de GO EU-Rail en de met governance belaste personen en de verantwoordelijkheden van de auditor voor de controle van de rekeningen en de onderliggende verrichtingen worden beschreven in deel 3.1. De handtekening op bladzijde **161** maakt integrerend deel uit van het oordeel.

De aan het Europees Parlement en de Raad voorgelegde betrouwbaarheidsverklaring van de ERK — verslag van de onafhankelijke auditor

Oordeel

3.8.6. Wij hebben het volgende gecontroleerd:

- a) de rekeningen van de GO EU-Rail, die bestaan uit de financiële overzichten⁶⁸ en de verslagen over de uitvoering van de begroting⁶⁹ betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar, en
- b) de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij die rekeningen, zoals voorgeschreven in artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

⁶⁸ De financiële overzichten omvatten de balans en de staat van de financiële resultaten, het kasstroomoverzicht en het mutatieoverzicht van de nettoactiva, alsook een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaglegging en andere toelichtingen.

⁶⁹ De verslagen over de uitvoering van de begroting omvatten de verslagen die een samenvatting zijn van alle begrotingsverrichtingen en de bijbehorende toelichtingen.

Betrouwbaarheid van de rekeningen

Oordeel over de betrouwbaarheid van de rekeningen

3.8.7. Naar ons oordeel geven de rekeningen van de GO EU-Rail over het op 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten een getrouw beeld van de financiële situatie van de GO EU-Rail per 31 december 2022, van de resultaten van haar verrichtingen en kasstromen en van de veranderingen van de nettoactiva in het op die datum afgesloten begrotingsjaar, overeenkomstig haar financieel reglement en de door de rekenplichtige van de Commissie vastgestelde boekhoudregels. Deze zijn gebaseerd op internationaal aanvaarde boekhoudnormen voor de overheidssector.

Wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij de rekeningen

Ontvangsten

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen

3.8.8. Naar ons oordeel zijn de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen van de GO EU-Rail betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

Betalingen

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende betalingen bij de rekeningen

3.8.9. Naar ons oordeel zijn de onderliggende betalingen bij de rekeningen van de GO EU-Rail betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

3.8.10. De hiernavolgende opmerkingen doen niets af aan ons oordeel.

Opmerkingen over het begrotingsbeheer

Onvoldoende informatie over de bijdragen van de leden op programmaniveau

3.8.11. In de jaarrekening voor 2022 verschillen de bedragen van de bijdragen per categorie leden (EU-leden en particuliere leden) aanzienlijk van elkaar. De reden hiervoor is dat de bijdragen in contanten van de EU worden gevalideerd en vermeld wanneer zij aan het begin van de uitvoering van het project aan de GO worden betaald, maar de bijdragen in natura van de leden worden pas opgenomen na validering van de gemaakte en gedeclareerde kosten voor de uitvoering van het project. De kloof tussen het opgenomen bedrag van de bijdragen in contanten enerzijds en de bijdragen in natura anderzijds werd op een suboptimale manier aangepakt in de jaarrekeningen van de GO's voor 2022 omdat er geen informatie werd verstrekt over de juridische verbintenissen van de GO-leden aan het einde van het jaar, in termen van ondertekende subsidieovereenkomsten en andere overeenkomsten.

3.8.12. In de volgende paragrafen verstrekken we een overzichtstabel van de prestaties van de ledenbijdragen per programma in 2022.

Uitvoering van het Horizon 2020-programma

3.8.13. *Tabel 3.8.2* geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor het programma Horizon 2020 in vergelijking met de hoogte van de bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 als gevalideerd en gerapporteerd zijn opgenomen.

Tabel 3.8.2 — Bijdragen van de leden voor Horizon 2020 (in miljoen EUR)

Leden	Bijdragen van de leden (volgens de oprichtingsverordening)				Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)				
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Aanvullende activiteiten ⁽¹⁾	Totaal	In contanten	In natura gevalideerd	In natura gerapporteerd, niet gevalideerd	In natura voor aanvullende activiteiten	Totaal
EU (DG MOVE)	384,5	13,5	0,0	398,0	383,8	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	383,8
Particuliere leden	336,5	13,5	120,0	470,0	11,7	253,2	67,5	244,0	576,4
Totaal	721,0	27,0	120,0	868,0	395,5	253,2	67,5	244,0	960,2

(1) Aanvullende activiteiten vallen buiten de reikwijdte van de controle van de ERK.

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

De juridische verbintenissen van de leden liggen op het niveau van hun streefdoelen inzake bijdragen

3.8.14. Om een volledig beeld te krijgen van de resultaten van de GO voor het Horizon 2020-programma moet ook rekening worden gehouden met het huidige niveau van de

Gemeenschappelijke Onderneming “Europese spoorwegen” (EU-Rail)

operationele verplichtingen van de leden van de GO met betrekking tot ondertekende subsidieovereenkomsten en -contracten. Eind 2022 had de GO de maximale operationele EU-bijdrage van 384,5 miljoen EUR volledig vastgelegd voor ondertekende subsidieovereenkomsten en contracten in het kader van het Horizon 2020-programma. Van dit vastgelegde bedrag moet in de komende jaren nog ongeveer 68,2 miljoen EUR (of 18 %) worden betaald voor projecten die nog moeten worden afgerond. Tegelijkertijd hadden de particuliere leden zich er juridisch toe verbonden 320,7 miljoen EUR aan bijdragen in natura aan de operationele activiteiten van de GO te leveren, en 244 miljoen EUR ofwel 123,7 % van het minimumstreefdoel van 456,5 miljoen EUR aan bijdragen in natura voor aanvullende activiteiten. Deze vastgelegde bedragen waren eind 2022 gerapporteerd.

De uitvoering van de betalingen uit de begroting 2022 voor Horizon 2020-activiteiten verslechterde doordat begunstigden te maken kregen met toenemende kosten en uitvoeringsproblemen

3.8.15. Voor Horizon 2020-activiteiten ontving de GO geen nieuwe operationele vastleggingskredieten, aangezien de GO eind 2021 haar laatste oproep tot het indienen van voorstellen had afgerond. Het uitvoeringspercentage voor de operationele betalingskredieten, met inbegrip van ongebruikte en opnieuw toegewezen operationele kredieten, daalde tot 47 % (2021: 61 %). Volgens de GO was dit toe te schrijven aan de toenemende kosten en uitvoeringsproblemen waarmee begunstigden werden geconfronteerd als gevolg van de COVID-19-crisis en de oorlog in Oekraïne. Daarom moest de duur van de meeste Horizon 2020-projecten worden verlengd en moesten de saldobetalingen worden uitgesteld tot 2023.

Uitvoering van het programma Horizon Europa

3.8.16. *Tabel 3.8.3* geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor het programma Horizon Europa in vergelijking met de hoogte van de bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 als gevalideerd en gerapporteerd zijn opgenomen.

Tabel 3.8.3 — Bijdragen van de leden voor Horizon Europa (in miljoen EUR)

Leden	Bijdragen van de leden (volgens de oprichtingsverordening)			Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)			
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Totaal	In contanten	In natura ⁽¹⁾ gevalideerd	In natura gerapporteerd, niet gevalideerd	Totaal
EU (DG RTD)	576,0	24,0	600,0	108,9	N.v.t.	N.v.t.	108,9
Particuliere leden	576,0	24,0	600,0	3,5	0,0	4,5	8,0
Totaal	1 152,0	48,0	1 200,0	112,4	0,0	4,5	116,9

(1) Bestaat uit “bijdragen in natura voor operationele activiteiten” (IKOP) en “bijdragen in natura voor aanvullende activiteiten” (IKAA).

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

Gemeenschappelijke Onderneming “Europese spoorwegen” (EU-Rail)

3.8.17. In 2022 heeft de Commissie 108,9 miljoen EUR aan contante bijdragen geleverd. De GO had de eerste twee oproepen in het kader van het programma Horizon Europa met succes afgesloten en het deel van de operationele bijdrage van 107,5 miljoen EUR bijna volledig gebruikt voor de voorfinanciering van de eerste subsidieovereenkomsten die zijn gesloten in het kader van het programma.

Opmerkingen over de beheers- en controlesystemen

3.8.18. De gemeenschappelijke auditdienst van DG RTD van de Commissie is verantwoordelijk voor de controles achteraf van de uitgaven in het kader van Horizon 2020 en Horizon Europa. Voor Horizon 2020-uitgaven (verrekeningen en saldobetalingen) rapporteerde de GO een representatief foutenpercentage van 2,2 % en een restfoutenpercentage van 1,3 %⁷⁰. Voor het programma Horizon Europa moeten nog controles achteraf worden uitgevoerd, aangezien de eerste tussentijdse betalingen pas in 2024 worden verwacht.

3.8.19. Om de controles van operationele betalingen van de GO te beoordelen, controleerden wij een willekeurige steekproef van in 2022 verrichte Horizon 2020-betalingen op het niveau van de eindbegunstigden⁷¹. In één geval hebben wij een ernstige fout vastgesteld en gekwantificeerd die het gevolg was van te hoog gedeclareerde personeelskosten doordat de begunstigde indirecte kosten meenam in de berekeningsgrondslag van de eenheidstarieven van de kostencentra. Dergelijke kosten vallen echter onder het forfaitaire percentage van 25 % voor indirecte kosten.

Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

3.8.20. De *bijlage* bevat een overzicht van de corrigerende maatregelen die zijn getroffen naar aanleiding van onze opmerkingen van voorgaande jaren.

⁷⁰ Geconsolideerd jaarlijks activiteitenverslag 2022 van de GO EU-Rail, hoofdstuk 4.1.1.

⁷¹ Wat de bij de begunstigden getoetste subsidiebetalingsverrichtingen betreft, ligt de meldingsdrempel voor kwantificeerbare fouten bij 1 % van de gecontroleerde kosten.

Bijlage — Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
1	2021	<p>Sinds januari 2016 moeten GO's een deel van de werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU betalen. Aangezien de Commissie deze uitgaven niet in de begrotingen van de GO's heeft opgenomen en evenmin formeel om de betalingen heeft verzocht, had noch EU-Rail, noch haar voorloper dergelijke bijdragen al betaald.</p> <p>Overeenkomstig het Statuut⁷² en richtsnoeren van de Commissie moet de jaarlijkse werkgeversbijdrage voor elke GO worden berekend als percentage van de niet-EU-ontvangsten in verhouding tot de totale ontvangsten van de GO. Voor EU-Rail bedraagt dit percentage 3,8 % (op basis van de cijfers van 2021). In de enkele basishandeling is echter bepaald dat de administratieve kosten op jaarbasis gelijkelijk moeten worden gedekt tussen de EU en de andere leden. Het bestaan van deze tegenstrijdige wettelijke bepalingen brengt het risico met zich mee dat verschillende interpretaties worden uitgewerkt, met uiteenlopende financiële gevolgen.</p>	<p>EU-Rail de relevante werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU voor het jaar 2022, zoals gefactureerd door de Commissie. De berekening van de jaarlijkse bijdrage was gebaseerd op de richtsnoeren van de Commissie.</p> <p>De opmerking wordt derhalve als afgesloten beschouwd. Verdere acties met betrekking tot de tegenstrijdige wettelijke bepalingen vallen buiten de werkingssfeer van de GO.</p>	Afgesloten

Gemeenschappelijke Onderneming “Europese spoorwegen” (EU-Rail)

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
2	2021	Het uitvoeringspercentage voor de beschikbare operationele begroting voor betalingen van 2021 van de GO, met inbegrip van ongebruikte en opnieuw toegewezen operationele kredieten, daalde tot 61 % (2020: 76 %). Deze situatie was voornamelijk het gevolg van de slechte kwaliteit van de technische verslagen van de begunstigden en de behoefte aan aanvullend bewijs dat de verwezenlijking van de projectresultaten bevestigt, alsook van het feit dat de vertraging van één enkele begunstigde gevolgen heeft voor de betaling van het volledige forfaitaire bedrag.	Voor de situatie aan het einde van 2022, zie paragraaf 3.8.15 In 2022 heeft de GO een actieplan ontwikkeld om de financiële verslaglegging van de begunstigden te verbeteren.	Openstaand

⁷² Artikel 83 bis.

Antwoord van de Gemeenschappelijke Onderneming

3.8.11. De GO neemt nota van de opmerking van de Rekenkamer en zal hier rekening mee houden in de jaarrekening voor volgend jaar.

3.8.15. Zoals vermeld in het jaarverslag van vorig jaar, werd de termijn van bepaalde projecten verlengd vanwege de gevolgen van de COVID-19-pandemie. In sommige gevallen moesten de begunstigden technische verslagen/projectprestaties van ontoereikende kwaliteit herzien of aanvullend bewijsmateriaal van projectresultaten verstrekken. Bijgevolg moesten sommige tussentijdse betalingen en saldobetalingen van de GO-agenda voor het Horizon 2020-programma worden uitgesteld. De vooruitgang van het programma ligt evenwel op schema met het oog op de voltooiing ervan eind 2024. Om de vertraging die in 2021 bij technische activiteiten werd opgelopen en in 2022 bleef bestaan zoveel mogelijk te beperken, heeft de GO in samenwerking met haar particuliere leden een actieplan in het leven geroepen om 36,6 miljoen EUR aan betalingen uit te voeren. Dit actieplan, dat momenteel ten uitvoer wordt gelegd, werd in april 2023 goedgekeurd door de raad van bestuur van de GO en werd in juni 2023 herzien. Het welslagen van het plan hangt ook af de vraag of de projecten de verwachte kwalitatieve resultaten zullen opleveren.

3.9. Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing (EuroHPC)

Inleiding

3.9.1. De GO Europese high-performance computing (EuroHPC), gevestigd te Luxemburg, werd in oktober 2018 opgericht voor de periode tot en met 31 december 2026⁷³. In juli 2021 stelde de Raad een nieuwe oprichtingsverordening vast waarmee de looptijd en het mandaat van de GO in het kader van het meerjarig financieel kader (MFK) 2021-2027 werden verlengd voor de periode die eindigt op 31 december 2033⁷⁴.

3.9.2. De GO EuroHPC is een publiek-privaat partnerschap dat de bundeling van middelen van de EU, deelnemende landen en particuliere leden mogelijk maakt voor de ontwikkeling en invoering van high-performance computing in Europa. De leden van de GO zijn de EU, vertegenwoordigd door de Commissie, de *deelnemende staten*, en drie particuliere leden, vertegenwoordigd door het Europees Technologieplatform voor High Performance Computing, de Big Data Value Association en het European Quantum Industry Consortium.

3.9.3. *Tabel 3.9.1* bevat de belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO.

Tabel 3.9.1 — De belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO

	2022	2021	Vershil
Beschikbare begroting voor betalingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	629,9	348,2	81 %
Beschikbare begroting voor vastleggingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	1 374,5	753,4	82 %
Totaalaantal personeelsleden per 31 december ⁽²⁾	23	15	53 %

(1) De beschikbare begroting omvat niet-gebruikte kredieten van voorgaande jaren die de GO opnieuw heeft opgenomen in de begroting van het huidige jaar, bestemmingsontvangsten en herschikkingen naar het volgende jaar.

(2) Het personeelsbestand bestaat uit ambtenaren, tijdelijke functionarissen, arbeidscontractanten en gedetacheerde nationale deskundigen.

Bron: Door de GO verstrekte gegevens.

⁷³ Verordening (EU) 2018/1488 van de Raad tot oprichting van de Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing.

⁷⁴ Verordening (EU) 2021/1173 van de Raad tot oprichting van de Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing en tot intrekking van Verordening (EU) 2018/1488.

Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing (EuroHPC)

3.9.4. De wijzigingen in de omvang van de begroting van de GO, zoals weergegeven in [tabel 3.9.1](#), zijn grotendeels afhankelijk van de uitvoeringsfase van de meerjarige onderzoeks- en innovatieprogramma's die zij uitvoert. In 2022 begon de GO met de uitvoering van het programma's Horizon Europa en Digitaal Europa. Daarom omvat de begroting voor 2022 de vastleggingsbegroting voor de eerste oproepen en contracten die zijn gepland voor 2022 in het kader van deze programma's, en de begroting voor betalingen voor de bijbehorende voorfinancieringsbetalingen.

Informatie tot staving van de betrouwbaarheidsverklaring

3.9.5. Onze controleaanpak, de grondslag voor ons oordeel, de verantwoordelijkheden van de leiding van de GO EuroHPC en de met governance belaste personen en de verantwoordelijkheden van de auditor voor de controle van de rekeningen en de onderliggende verrichtingen worden beschreven in deel 3.1. De handtekening op bladzijde [161](#) maakt integrerend deel uit van het oordeel.

De aan het Europees Parlement en de Raad voorgelegde betrouwbaarheidsverklaring van de ERK — verslag van de onafhankelijke auditor

Oordeel

3.9.6. Wij hebben het volgende gecontroleerd:

- a) de rekeningen van de GO EuroHPC, die bestaan uit de financiële overzichten⁷⁵ en de verslagen over de uitvoering van de begroting⁷⁶ betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar, en
- b) de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij die rekeningen, zoals voorgeschreven in artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

⁷⁵ De financiële overzichten omvatten de balans en de staat van de financiële resultaten, het kasstroomoverzicht en het mutatieoverzicht van de nettoactiva, alsook een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaglegging en andere toelichtingen.

⁷⁶ De verslagen over de uitvoering van de begroting omvatten de verslagen die een samenvatting zijn van alle begrotingsverrichtingen en de bijbehorende toelichtingen.

Betrouwbaarheid van de rekeningen

Oordeel over de betrouwbaarheid van de rekeningen

3.9.7. Naar ons oordeel geven de rekeningen van de GO EuroHPC over het op 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten een getrouw beeld van de financiële situatie van de GO EuroHPC per 31 december 2022, van de resultaten van haar verrichtingen en kasstromen en van de veranderingen van de nettoactiva in het op die datum afgesloten begrotingsjaar, overeenkomstig haar financieel reglement en de door de rekenplichtige van de Commissie vastgestelde boekhoudregels. Deze zijn gebaseerd op internationaal aanvaarde boekhoudnormen voor de overheidssector.

Wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij de rekeningen

Ontvangsten

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen

3.9.8. Naar ons oordeel zijn de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen van de GO EuroHPC betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

Betalingen

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende betalingen bij de rekeningen

3.9.9. Naar ons oordeel zijn de onderliggende betalingen bij de rekeningen van de GO EuroHPC betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

3.9.10. De hiernavolgende opmerkingen doen niets af aan ons oordeel.

Opmerkingen over het begrotingsbeheer

Onvoldoende informatie over de bijdragen van de leden op programmaniveau

3.9.11. In de jaarrekening voor 2022 verschillen de bedragen van de bijdragen per categorie leden (EU-leden en particuliere leden) aanzienlijk van elkaar. De reden hiervoor is dat de bijdragen in contanten van de EU worden gevalideerd en vermeld wanneer zij aan het begin van de uitvoering van het project aan de GO worden betaald, maar de bijdragen in natura van de leden worden pas opgenomen na validering van de gemaakte en gedeclareerde kosten voor de uitvoering van het project. De kloof tussen het opgenomen bedrag van de bijdragen in contanten enerzijds en de bijdragen in natura anderzijds werd op een suboptimale manier aangepakt in de jaarrekeningen van de GO's voor 2022 omdat er geen informatie werd verstrekt over de juridische verbintenissen van de GO-leden aan het einde van het jaar, in termen van ondertekende subsidieovereenkomsten en andere overeenkomsten.

3.9.12. In haar jaarrekening voor 2022 heeft de GO geen belangrijke informatie verstrekt over de bijdragen van de leden op programmaniveau, die relevant is voor de volledige communicatie over de resultaten van de GO aan het eind van het jaar. Met name vergeleek de GO de bijdragen die tot het einde van het jaar in het kader van elk programma van elke categorie leden zijn ontvangen, niet met de wettelijke streefdoelen voor de bijdragen die voor het respectieve programma zijn vastgesteld.

3.9.13. In de volgende paragrafen verstrekken we een overzichtstabel van de prestaties van de ledenbijdragen per programma in 2022.

Uitvoering van de programma's Horizon 2020 en Connecting Europe Facility 1 (CEF 1)

3.9.14. *Tabel 3.9.2* geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor de programma's Horizon 2020 en CEF 1 in vergelijking met de hoogte van de bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 als gevalideerd en gerapporteerd zijn opgenomen.

Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing (EuroHPC)

Tabel 3.9.2 — Bijdragen van de leden voor Horizon 2020 en de CEF 1 (in miljoen EUR)

Leden	Bijdragen van de leden (volgens de oprichtingsverordening)				Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)				
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Aanvullende activiteiten ⁽²⁾	Totaal	In contanten	In natura gevalideerd	In natura gerapporteerd, niet gevalideerd	In natura voor aanvullende activiteiten	Totaal
EU (DG CNECT) ⁽¹⁾	526,0	10,0	N.v.t.	536,0	377,0	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	377,0
Deelnemende staten ⁽³⁾	476,0	10,0	N.v.t.	486,0	124,8	0,0	38,0	N.v.t.	162,8
Particuliere leden ⁽³⁾	420,0	2,0	N.v.t.	422,0	0,0	0,0	11,0	N.v.t.	11,0
Totaal	1 422,0	22,0	N.v.t.	1 444,0	501,8	0,0	49,0	N.v.t.	550,8

(1) De financiële EU-bijdragen omvatten 100 miljoen EUR van het CEF1-programma.

(2) Aanvullende activiteiten vallen buiten de reikwijdte van de controle van de ERK.

(3) In de nieuwe oprichtingsverordening werd de verplichting voor deelnemende landen en particuliere leden om bij te dragen aan de administratieve kosten ingetrokken.

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

Particuliere leden zullen hun minimumstreefdoel inzake bijdragen niet verwezenlijken aan het eind van de uitvoering van het programma

3.9.15. Om een volledig beeld te krijgen van de resultaten van de GO voor de programma's Horizon 2020 en CEF 1 moet ook rekening worden gehouden met het huidige niveau van de operationele verplichtingen van de leden van de GO met betrekking tot ondertekende subsidieovereenkomsten en -contracten. Eind 2022 had de GO de maximale operationele EU-bijdrage van 526 miljoen EUR volledig vastgelegd voor ondertekende subsidieovereenkomsten en contracten in het kader van de programma's Horizon 2020 en CEF 1. Hiervan moet in de komende jaren nog ongeveer 266,3 miljoen EUR (of 50,6 %) worden betaald voor projecten die nog moeten worden afgerond.

3.9.16. Eind 2022 ondertekenden de deelnemende staten contractuele vastleggingen voor een bedrag van 447,3 miljoen EUR voor de Horizon 2020- en CEF 1-activiteiten van de GO. Met betrekking tot deze vastleggingen declareerden zij financiële bijdragen van 124,8 miljoen EUR aan de GO voor pre-exaschaalsupercomputers die door de GO zelf waren aangeschaft, en 38 miljoen EUR aan bijdragen in natura in verband met de exploitatiekosten van de gastentiteiten. Daarnaast betaalden de deelnemende staten 48,2 miljoen EUR rechtstreeks aan de contractanten van de petaschaalsupercomputers die gezamenlijk zijn aangeschaft door de GO en de deelnemende staten. Het resterende verschil tussen vastleggingen en gedeclareerde bijdragen is het gevolg van het feit dat de deelnemende staten hun kosten pas erkennen en rapporteren aan de GO wanneer de Horizon 2020-projecten die zij ondersteunen zijn afgerond.

3.9.17. Eind 2022 hadden de particuliere leden echter slechts 11 miljoen EUR aan bijdragen in natura voor Horizon 2020-projecten vastgelegd en gerapporteerd, wat aanzienlijk lager is dan het in de oprichtingsverordening van de GO vastgestelde minimumstreefdoel van 420 miljoen EUR dat particuliere leden aan het eind van het programma moesten bereiken. We constateerden dat de huidige financieringsregelingen van de GO voor haar subsidieacties

Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing (EuroHPC)

particuliere leden slechts toestaan bijdragen in natura te leveren voor één soort project (innovatieprojecten met 30 % van de projectkosten). Bijgevolg resulteerden de regelingen van de GO voor de financiering van haar subsidieacties niet in het niveau van de bijdragen in natura van de particuliere leden, zoals vastgesteld in de oprichtingsverordening van de GO voor het Horizon 2020-programma.

Uitvoering van de programma's Horizon Europa, Digitaal Europa en Connecting Europe Facility 2 (CEF 2)

3.9.18. *Tabel 3.9.3* geeft een overzicht van de streefdoelen inzake bijdragen van de leden van de GO voor de onderzoeksprogramma's in het kader van het MFK 2021-2027 in vergelijking met de hoogte van de bijdragen van de leden (in contanten en in natura) die eind 2022 waren opgenomen.

Tabel 3.9.3 — Bijdragen van de leden voor Horizon Europa, Digitaal Europa en de CEF 2 (in miljoen EUR)

Leden	Bijdragen van de leden (volgens de oprichtingsverordening)			Bijdragen van de leden (per 31.12.2022)			
	Operationele activiteiten	Administratieve kosten	Totaal	In contanten	In natura ⁽²⁾ gevalideerd	In natura gerapporteerd, niet gevalideerd	Totaal
EU (DG CNCT) ⁽¹⁾	2 989,3	92,0	3 081,3	338,0	N.v.t.	N.v.t.	338,0
Deelnemende staten	2 989,3	0,0	2 989,3	63,2	0,0	0,0	63,2
Particuliere leden	900,0	0,0	900,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	6 878,6	92,0	6 970,6	401,2	0,0	0,0	401,2

(1) De financiële EU-bijdragen bestaan uit a) tot 900 miljoen EUR uit het programma Horizon Europa; b) tot 1 981,3 miljoen EUR uit het programma Digitaal Europa, c) tot 200 miljoen EUR uit het CEF2-programma.

(2) Bestaat uitsluitend uit bijdragen in natura aan operationele activiteiten (IKOP).

Bron: ERK, op basis van gegevens van de GO en haar oprichtingsverordening.

3.9.19. In juli 2021 heeft de Raad de nieuwe oprichtingsverordening voor EuroHPC vastgesteld. Volgens deze verordening zal de GO projecten ten belope van 7 miljard EUR moeten uitvoeren, waarvan 3 miljard EUR moet worden gefinancierd door de deelnemende staten en 900 miljoen EUR door particuliere leden in de vorm van bijdragen in contanten en in natura. Dit betekent een aanzienlijke stijging ten opzichte van het eerdere MFK-programma, waarmee ongeveer 1,4 miljard EUR gemoeid was (zie *tabel 3.9.2*). Aangezien de financieringsregelingen van de GO (zie paragraaf *3.9.17*) dezelfde blijven voor het MFK 2021-2027, bestaat er een groot risico dat de GO de streefdoelen inzake bijdragen van de particuliere leden in het kader van de nieuwe oprichtingsverordening niet zal halen.

Langdurig proces voor de aankoop van supercomputers leidde tot vertragingen en laag uitvoeringspercentage van de operationele begroting 2022

3.9.20. Het langdurige proces van de GO voor de aankoop van supercomputers had aanzienlijke gevolgen voor de uitvoering van de operationele begroting. De uitvoeringspercentages van de operationele vastleggings- en betalingskredieten waren respectievelijk 79 % en 24 %. Het lagere uitvoeringspercentage voor de begroting voor operationele vastleggingen was het gevolg van het feit dat de GO geen belangrijke globale vastlegging kon doen in verband met een overeenkomst voor exaschaal-computerhosting, als gevolg van vertragingen in het onderhandelingsproces met de deelnemende staat en het gastconsortium. De belangrijkste redenen voor het lage uitvoeringspercentage van de operationele begroting voor betalingen waren vertragingen bij de voltooiing van de pre-exaschaalsupercomputers, waardoor tussentijdse betalingen in verband met de exploitatiesubsidies van de GO werden voorkomen; vertragingen bij de aanbesteding van supercomputers waardoor de bijbehorende voorfinancieringsbetalingen niet konden worden gedaan; uitstel van de CEF 2-oproep voor hyperconnectiviteit tot 2023 vanwege de noodzaak van een voorstudie; en vertragingen bij kostendeclaraties van begunstigden voor lopende onderzoeksactiviteiten.

Lage uitvoeringsgraad van de administratieve begroting 2022

3.9.21. In 2022 besteedde de GO slechts 45 % van haar administratieve vastleggingskredieten en 37 % van haar administratieve betalingskredieten. De belangrijkste redenen voor de lage uitvoeringspercentages waren het feit dat de GO haar ambitieuze wervingsplan voor 2022 niet kon verwezenlijken en dat zij bij de planning van haar begroting 2022 onvoldoende rekening hield met de herschikking van de aanzienlijke bedragen aan ongebruikte betalingskredieten van voorgaande jaren.

Opmerkingen over de beheers- en controlesystemen

3.9.22. De gemeenschappelijke auditdienst van DG RTD van de Commissie is verantwoordelijk voor de controles achteraf van de gefinancierde uitgaven in het kader van Horizon 2020 en Horizon Europa. Voor gefinancierde Horizon 2020-uitgaven (verrekeningen en saldobetalingen) rapporteerde de GO een representatief foutenpercentage van 2,3 % en een restfoutenpercentage van 1,9 %⁷⁷. Het internecontrolesysteem van de GO voorziet nog niet in specifieke controles achteraf voor door de CEF gefinancierde uitgaven voor de aankoop van supercomputers. Voor het programma Horizon Europa moeten nog controles

⁷⁷ Geconsolideerd jaarlijks activiteitenverslag 2022 van de GO EuroHPC, hoofdstuk 4,1.

Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing (EuroHPC)

achteraf worden uitgevoerd, aangezien de eerste tussentijdse betalingen pas in 2024 worden verwacht.

3.9.23. Om de controles van operationele betalingen van de GO te beoordelen, controleerden wij een willekeurige steekproef van in 2022 verrichte Horizon 2020-betalingen op het niveau van de eindbegunstigden⁷⁸. In één geval troffen we een niet-kwantificeerbaar systeemgebrek aan in het tijdregistratiesysteem van de begunstigde.

Opmerkingen over andere kwesties

De GO heeft haar aanwervingsstreefdoel voor 2022 niet gehaald

3.9.24. Om ongeveer 7 miljard EUR aan middelen in het kader van het nieuwe MFK 2021-2027 te besteden, ontving de GO eind 2021 39 extra personeelsleden die tegen 2023 moesten zijn aangeworven (30 tegen eind 2022 en nog eens 9 tegen eind 2023). Eind 2022 had de GO het aantal personeelsleden echter verhoogd van 15 naar 23. Op basis van de in 2022 gestarte aanwervingen heeft de GO medio 2023 nog eens 12 personeelsleden aangeworven. De aanwervingsprocedures voor de managementfuncties hoofd strategie en bestuur en hoofd administratie en financiën zijn pas eind 2022 en in de eerste helft van 2023 van start gegaan.

3.9.25. De dienst Interne Audit (IAS) van de Commissie verrichtte in 2022 een beperkte evaluatie van het personeelsbeheer van de GO. Wat de aanwervingsplanning betreft, bleek uit de evaluatie dat de GO geen gedocumenteerde analyse van de behoeften aan middelen had, op basis van een robuuste beoordeling vooraf van de werkdruk om de geplande aanwervingen beter te prioriteren. Als reactie daarop heeft de GO in december 2022 een actieplan ontwikkeld, dat door de IAS als adequaat werd beschouwd.

3.9.26. De GO heeft haar streefdoel om tegen eind 2022 30 nieuwe personeelsleden aan te werven, waaronder twee voor belangrijke managementfuncties, niet gehaald en loopt nog steeds achter bij de verwezenlijking van haar doelstelling om eind 2023 39 nieuwe personeelsleden aan te werven.

⁷⁸ Wat de bij de begunstigden getoetste subsidiebetalingsverrichtingen betreft, ligt de meldingsdrempel voor kwantificeerbare fouten bij 1 % van de gecontroleerde kosten.

Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing (EuroHPC)

Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

3.9.27. De *bijlage* bevat een overzicht van de corrigerende maatregelen die zijn getroffen naar aanleiding van onze opmerkingen van voorgaande jaren.

Bijlage — Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
1	2020	Eind 2020 had de GO noch betrouwbare procedures ontwikkeld voor de validering en certificering van bijdragen in natura, noch een passende boekingsmethode vastgesteld voor de vermelding van deze bijdragen in natura. Hierdoor is de GO niet in staat om de verwezenlijking van het minimumniveau van bijdragen in natura te beheren, te monitoren en er verslag over uit te brengen.	In 2022 gaf de GO geen prioriteit aan de uitvoering van certificerings- en boekhoudprocedures voor bijdragen in natura, aangezien deze alleen vereist zijn op het moment dat de lopende Horizon 2020-projecten worden afgerond.	Openstaand

Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing (EuroHPC)

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
2	2021	<p>Sinds januari 2016 moeten GO's een deel van de werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU betalen. Aangezien de Commissie deze uitgaven niet in de begrotingen van de GO heeft opgenomen en evenmin formeel om de betalingen heeft verzocht, heeft EuroHPC dergelijke bijdragen nog niet betaald.</p> <p>Overeenkomstig het Statuut⁷⁹ en richtsnoeren van de Commissie moet de jaarlijkse werkgeversbijdrage voor elke GO worden berekend als percentage van de niet-EU-ontvangsten in verhouding tot de totale ontvangsten van de GO. Voor EuroHPC bedraagt dit percentage 41,2 %. In de statuten van EuroHPC wordt echter bepaald dat de EU 100 % van de administratieve kosten van de GO moet dekken. Het bestaan van deze tegenstrijdige wettelijke bepalingen brengt het risico met zich mee dat verschillende interpretaties worden uitgewerkt, met uiteenlopende financiële gevolgen.</p>	<p>EuroHPC betaalde de relevante werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU voor het jaar 2022, zoals gefactureerd door de Commissie. De berekening van de jaarlijkse bijdrage was gebaseerd op de richtsnoeren van de Commissie.</p> <p>De opmerking wordt derhalve als afgesloten beschouwd. Verdere acties met betrekking tot de tegenstrijdige wettelijke bepalingen vallen buiten de werkingssfeer van de GO.</p>	Afgesloten

⁷⁹ Artikel 83 bis.

Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing (EuroHPC)

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
3	2021	Eind 2021 hadden de particuliere leden slechts 4,2 miljoen EUR aan bijdragen in natura gerapporteerd. Er bestaat dan ook een hoog risico dat de GO de doelstelling van 420 miljoen EUR aan bijdragen van de particuliere leden, zoals vastgesteld in de oprichtingsverordening van de GO, niet zal halen tegen de tijd dat de subsidieprojecten zullen zijn uitgevoerd.	Eind 2022 stegen de bijdragen van de particuliere leden slechts tot 11 miljoen EUR (zie de paragrafen 3.9.15-3.9.17).	Openstaand
4	2021	Wat betreft de beschikbare begroting van de GO van 2021 voor operationele projecten (titel 3), bedroeg het uitvoeringspercentage 2 % voor operationele vastleggingskredieten en 47 % voor operationele betalingskredieten. Het zeer lage uitvoeringspercentage voor vastleggingskredieten wordt grotendeels verklaard door de vertraagde start van de GO in het kader van het MFK 2021-2027 in juli 2021 en de overdracht van 700 miljoen EUR aan middelen door de Commissie en de deelnemende staten aan de GO in december 2021. Vertragingen door gastentiteiten en leveringsproblemen voor essentiële componenten droegen ook bij tot het lage uitvoeringspercentage.	In 2022 had het langdurige proces van de GO voor de aankoop van supercomputers aanzienlijke gevolgen voor de uitvoering van de operationele begroting (zie paragraaf 3.9.20).	Openstaand

Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing (EuroHPC)

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
5	2020, 2021	Wat de administratieve vastleggings- en betalingskredieten (de titels 1 en 2) betreft, heeft de GO bij de planning van haar administratieve begroting niet voldoende rekening gehouden met deerschikking van de aanzienlijke bedragen aan ongebruikte betalingskredieten van voorgaande jaren. Bovendien werden voor alle begrotingstitels de herschikte begrotingskredieten van voorgaande jaren niet gebruikt vóór de nieuwe kredieten van het jaar.	De situatie hield in 2022 aan (zie paragraaf 3.9.21).	Openstaand
6	2020, 2021	In 2020 heeft de GO een actieplan ontwikkeld om de resterende acties van de 17 internecontrolebeginselen van het internecontrolekader van de Commissie in 2021 uit te voeren. Door het ontbreken van administratief personeel op sleutelposities had de GO echter verschillende belangrijke internecontroleacties nog niet binnen de in haar actieplan voor 2021 vastgestelde termijnen goedgekeurd. Door deze vertragingen nam het internecontrolesrisico van de GO voor 2021 toe.	Het actieplan voor 2020 was eind 2022 nog niet voltooid. In 2023 werd een medewerker Interne Controle aangeworven die hierop toeziet.	Openstaand

Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing (EuroHPC)

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
7	2021	De behoefte aan aanvullende financiering voor de uitvoering van het geplande systeem voor het centrale beheer van financiële bijdragen was niet door de Commissie beoordeeld en was evenmin opgenomen in de oorspronkelijke ramingen van de personele middelen van de GO voor de uitvoering van de nieuwe onderzoeks- en innovatieagenda van de GO.	De acties vallen buiten het mandaat van de GO.	Afgesloten
8	2020, 2021	De precare personeelssituatie van de GO die we in 2020 constateerden, verslechterde. Op grond van de in juli 2021 vastgestelde nieuwe oprichtingsverordening werd de GO aanzienlijk uitgebreid en zal zij meer dan 7 miljard EUR aan middelen moeten besteden in het kader van het nieuwe MFK 2021-2027. Daartoe moet zij tegen 2023 39 extra personeelsleden aanwerven. Aangezien de GO eind 2021 slechts 15 personeelsleden had (4 tijdelijke personeelsleden en 11 arbeidscontractanten), krijgt zij te maken met aanzienlijke uitdagingen op het gebied van personeelsbeheer bij deze nieuwe aanwervingen, naast de nieuwe administratieve en operationele processen die nog in gang moeten worden gezet. Ten slotte kan het hoge percentage arbeidscontractanten in de nabije toekomst leiden tot een aanzienlijk personeelsverloop, waardoor de druk op de precare personeelssituatie van de GO nog verder toeneemt.	Tegen het einde van 2022 had de GO acht extra personeelsleden in dienst genomen, maar ze heeft haar doelstelling om eind 2022 30 nieuwe personeelsleden in dienst te nemen niet gehaald. Daarom loopt ze ver achter bij de verwezenlijking van haar doelstelling om eind 2023 39 nieuwe personeelsleden aan te werven (zie de paragrafen 3.9.24-3.9.26). Het aandeel arbeidscontractanten bleef hoog met 70 % aan het einde van 2022.	Openstaand

Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing (EuroHPC)

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
9	2020, 2021	De GO had de aanwervingsprocedure voor het hoofd administratie en financiën nog niet opgestart. Daarnaast had de GO slechts één ervaren projectfunctionaris voor de voorbereiding en het beheer van alle grote infrastructuurprojecten en een tweede ervaren functionaris die de acties met betrekking tot de oproepen in het kader van Horizon 2020 en Horizon Europa beheert. Het ontbreken van personeel op sleutelfuncties kan negatieve gevolgen hebben voor de bedrijfscontinuïteit van de GO en de verwezenlijking van haar doelstellingen, gezien het vereiste van hooggekwalificeerd personeel met zeer specifieke kennis.	De aanwervingsprocedures voor de managementfuncties hoofd strategie en bestuur en hoofd administratie en financiën zijn pas eind 2022, respectievelijk in de eerste helft van 2023 van start gegaan (zie de paragrafen 3.9.24-3.9.26).	Openstaand

Antwoord van de Gemeenschappelijke Onderneming

3.9.11. De Gemeenschappelijke Onderneming EuroHPC erkent de opmerking van de Rekenkamer en zal deze kwestie in de jaarrekening van volgend jaar ten volle aan de orde stellen.

3.9.21. De Gemeenschappelijke Onderneming EuroHPC wenst te benadrukken dat het wegens de laattijdige vaststelling van haar nieuwe oprichtingsverordening onmogelijk was om het ambitieuze wervingsplan te verwezenlijken.

3.9.23. De Gemeenschappelijke Onderneming EuroHPC heeft de volgende beperkende maatregelen genomen: de begunstigde is verzocht om in de toekomst tegen de deadline voor periodieke verslaglegging gedetailleerde bewijsstukken te verstrekken met betrekking tot personeelsbeheer en personeelscontracten voor alle projecten, het verschil tussen de gedeclareerde verrichte werkzaamheden en de door documenten gestaafde werkzaamheden zal via de eindbetaling worden verrekend en er zullen aanvullende controles worden verricht indien dat nodig wordt geacht.

**In het kader van Euratom actieve
Gemeenschappelijke Onderneming**

3.10. Europese Gemeenschappelijke Onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie (F4E)

Inleiding

3.10.1. De Europese GO voor de internationale thermonucleaire experimentele reactor (ITER) en de ontwikkeling van fusie-energie (F4E) werd in april 2007 opgericht voor een periode van 35 jaar⁸⁰. Een van de belangrijkste taken van de GO is het leveren van de bijdrage van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom) aan de Internationale ITER-organisatie voor fusie-energie (ITER-IO) die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het ITER-project. Hoewel de belangrijkste fusiefaciliteiten zich in Cadarache, Frankrijk bevinden, is de GO gevestigd te Barcelona.

3.10.2. De oprichtende leden zijn Euratom, vertegenwoordigd door de Commissie, en de lidstaten van Euratom.

3.10.3. *Tabel 3.10.1* bevat de belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO.

Tabel 3.10.1 — De belangrijkste cijfers met betrekking tot de GO

	2022	2021	Vershil
Beschikbare begroting voor betalingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	844,0	764,8	10 %
Beschikbare begroting voor vastleggingen (in miljoen EUR) ⁽¹⁾	981,2	1 069,9	-8 %
Totaalaantal personeelsleden per 31 december ⁽²⁾	436	441	-1 %

(1) De beschikbare begroting omvat niet-gebruikte kredieten van voorgaande jaren die de GO opnieuw heeft opgenomen in de begroting van het huidige jaar, bestemmingsontvangsten en herschikkingen naar het volgende jaar.

(2) Het personeelsbestand bestaat uit ambtenaren, tijdelijke functionarissen, arbeidscontractanten en gedetacheerde nationale deskundigen.

Bron: Door de GO verstrekte gegevens.

⁸⁰ Beschikking 2007/198/Euratom van de Raad tot oprichting van de Europese gemeenschappelijke onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie en tot toekenning van gunsten daaraan.

Informatie tot staving van de betrouwbaarheidsverklaring

3.10.4. Onze controleaanpak, de grondslag voor ons oordeel, de verantwoordelijkheden van de leiding van F4E en de met governance belaste personen en de verantwoordelijkheden van de auditor voor de controle van de rekeningen en de onderliggende verrichtingen worden beschreven in deel 3.1. De handtekening op bladzijde **161** maakt integrerend deel uit van het oordeel.

De aan het Europees Parlement en de Raad voorgelegde betrouwbaarheidsverklaring van de ERK — verslag van de onafhankelijke auditor

Oordeel

3.10.5. Wij hebben het volgende gecontroleerd:

- a) de rekeningen van de GO F4E, die bestaan uit de financiële overzichten⁸¹ en de verslagen over de uitvoering van de begroting⁸² betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar, en
- b) de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij die rekeningen, zoals voorgeschreven in artikel 287 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).

Betrouwbaarheid van de rekeningen

Oordeel over de betrouwbaarheid van de rekeningen

3.10.6. Naar ons oordeel geven de rekeningen van de GO F4E over het op 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten een getrouw beeld van de financiële situatie van de GO F4E per 31 december 2022, van de resultaten van haar verrichtingen en kasstromen en van de veranderingen van de nettoactiva in het op

⁸¹ De financiële overzichten omvatten de balans en de staat van de financiële resultaten, het kasstroomoverzicht en het mutatieoverzicht van de nettoactiva, alsook een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaglegging en andere toelichtingen.

⁸² De verslagen over de uitvoering van de begroting omvatten de verslagen die een samenvatting zijn van alle begrotingsverrichtingen en de bijbehorende toelichtingen.

Europese Gemeenschappelijke Onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie (F4E)

die datum afgesloten begrotingsjaar, overeenkomstig haar financieel reglement en de door de rekenplichtige van de Commissie vastgestelde boekhoudregels. Deze zijn gebaseerd op internationaal aanvaarde boekhoudnormen voor de overheidssector.

Wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende verrichtingen bij de rekeningen

Ontvangsten

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen

3.10.7. Naar ons oordeel zijn de onderliggende ontvangsten bij de rekeningen van de GO F4E betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

Betalingen

Oordeel over de wettigheid en regelmatigheid van de onderliggende betalingen bij de rekeningen

3.10.8. Naar ons oordeel zijn de onderliggende betalingen bij de rekeningen van de GO F4E betreffende het per 31 december 2022 afgesloten begrotingsjaar op alle materiële punten wettig en regelmatig.

Toelichtende paragraaf

3.10.9. Zonder iets af te doen aan het in de paragrafen [3.10.6-3.10.8](#) gegeven oordeel vestigen wij de aandacht op de paragrafen [3.10.2-3.10.14](#), waarin wordt gesteld dat in de jaarrekening van F4E voor het begrotingsjaar 2022 de raming van de totale kosten voor het vervullen van haar leveringsverplichtingen voor het ITER-project (“geschatte waarde bij voltooiing”) vermeldt, vastgesteld op 19,1 miljard EUR (in waarden van 2022). De geschatte waarde bij voltooiing 2022 is echter nog steeds gebaseerd op de mijlpaal en veronderstellingen met betrekking tot de kosten van 2016 en zal ingrijpend worden herzien zodra het nieuwe basisscenario en de nieuwe vereisten van het ITER-project zijn afgerond, door de ITER-raad zijn goedgekeurd en formeel aan F4E zijn meegedeeld.

3.10.10. Wij vestigen de aandacht op punt d) van de “Inleiding” van de jaarrekening: “Impact van de internationale situatie”, waarin de gevolgen van COVID-19 en de aanvalsoorlog tegen Oekraïne voor de activiteiten van F4E worden beschreven.

Europese Gemeenschappelijke Onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie (F4E)

3.10.11. De hiernavolgende opmerkingen doen niets af aan ons oordeel.

Opmerkingen over de geschatte kosten bij voltooiing voor ITER

3.10.12. Op basis van het huidige ITER-basisscenario van november 2016 omvat de raming door de GO van de totale kosten voor het vervullen van haar leveringsverplichtingen voor het ITER-project (geschatte waarde bij voltooiing) de kosten van de GO voor de bouw- en exploitatiefase tot 2035, alsook de ontmantelings- en deactiveringsfase tot 2042. Eind 2022 stelde de GO vast dat deze totale kosten 19,1 miljard EUR bedroegen (in waarden van 2022). Dit bedrag bestaat uit de totale betalingen die eind 2022 zijn verricht, ten bedrage van 9,2 miljard EUR, en de raming van de toekomstige betalingen, vastgesteld op 9,9 miljard EUR (in waarden van 2022).

3.10.13. In november 2022 heeft de 31e ITER-Raad overeenstemming bereikt over een actualisering van het basisscenario. In zijn 32e vergadering van 21-22 juni 2023 gaf de raad de directeur-generaal van ITER de opdracht om een voorstel voor het bijgewerkte ITER-basisscenario in te dienen voor toetsing en goedkeuring in 2024.

3.10.14. Als gevolg van het langdurige proces van actualisering van het huidige ITER-basisscenario van 2016 zijn de ramingen voor de planning op de lange termijn, zoals vermeld in de jaarrekening 2022 (met inbegrip van de geschatte waarde bij voltooiing), nog steeds gebaseerd op de mijlpaal en veronderstellingen met betrekking tot de kosten van 2016. Deze ramingen zullen echter ingrijpend worden herzien zodra het nieuwe basisscenario en de nieuwe vereisten van het ITER-project zijn afgerond, door de ITER-raad zijn goedgekeurd en formeel aan F4E zijn meegedeeld.

Opmerkingen over het begrotingsbeheer

Uitvoering van de operationele begroting 2022

3.10.15. In 2022 heeft F4E 72 % van haar vastleggingsbegroting en 91 % van haar begroting voor betalingen uitgevoerd. De GO heeft de begroting voor operationele betalingen echter met 92 miljoen EUR verlaagd door middel van een gewijzigde begroting en heeft bovendien 9,5 miljoen EUR van de begroting voor operationele betalingen overgedragen naar de administratieve begroting (salaris) om de verplichtingen in het kader van het pensioenfonds van F4E aan de Commissie te financieren.

Europese Gemeenschappelijke Onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie (F4E)

3.10.16. De lage uitvoeringspercentages waren het gevolg van de vertraging van de operationele activiteiten op het niveau van zowel de ITER-IO als F4E, voornamelijk als gevolg van de nasleep van de COVID-19-crisis, de aanvalsoorlog tegen Oekraïne en recente technische ontwerpkwesaties in verband met de huidige ordeningsfase van het ITER-project.

Tekortkomingen bij de uitvoering van de administratieve begroting 2022

3.10.17. De administratieve begroting van F4E is vastgesteld in de vorm van niet-gesplitste kredieten. Bijgevolg kunnen administratieve vastleggingen op basis van administratieve contracten en verplichtingen waarvoor aan het einde van het begrotingsjaar nog geen betalingen zijn verricht, voor betaling worden overgedragen naar het volgende jaar.

3.10.18. Eind 2022 was het uitvoeringspercentage laag, namelijk 63 % voor de administratieve uitgaven (titel 2) van het jaar. Tegelijkertijd was het percentage annuleringen van uit het voorgaande jaar overgedragen vastleggingen hoog, met een gemiddelde van 20 %.

Opmerkingen over de beheers- en controlesystemen

Instabiliteit op het niveau van hoger management

3.10.19. Het hoger management van de GO bevond zich eind 2022 in een belangrijke overgangsfase. Het vertrek van de directeur van F4E in juni 2022 en de benoeming van het hoofd van de afdeling bredere aanpak van F4E tot directeur-generaal van de ITER-IO in september 2022 hebben geleid tot wijzigingen voor vier van de zeven hogere managementfuncties van de GO. In 2022 werden drie hogere managementfuncties (waaronder die van directeur) ad interim ingevuld door interne overplaatsingen, en een andere werd ingevuld door recent aangeworven personeel. Bovendien gingen twee hogere leidinggevendenden (hoofd van de commerciële afdeling en hoofd van de afdeling ITER-programma) eind augustus 2023 met pensioen. Deze situatie brengt een verhoogd risico met zich mee voor het goede beheer en de continuïteit van F4E, op een moment dat ervaren hoger leidinggevend personeel nodig zal zijn om de nieuwe ITER-basisscenario's uit te voeren die een belangrijke impact zullen hebben op de activiteiten van F4E en naar verwachting in 2024 zullen worden goedgekeurd.

Tekortkomingen in het risicobeheersysteem van de GO

3.10.20. Ondanks uitgebreide activiteiten van F4E op het gebied van risicobeheer werden in de laatste risicobeoordeling van F4E geen risico's in verband met reeds vastgestelde

Europese Gemeenschappelijke Onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie (F4E)

significante gebeurtenissen weergegeven die van invloed waren op de activiteiten van de GO in de tweede helft van 2022. Het ging onder meer om de veranderingen in het hoger management, de vertraging van de operationele activiteiten die resulteerden in een lager uitvoeringspercentage van de begroting, vertragingen bij aanbestedingsprocedures, en de verwachte herziening van het ITER-basisscenario. Deze situatie brengt de besluitvorming van de topmanagers van F4E in gevaar en kan negatieve gevolgen hebben voor het bereiken van de projectmijlpalen door de GO.

Tekortkomingen in het contractbeheer van de GO

3.10.21. In 2013 sloot F4E een contract voor een bedrag van 500 miljoen EUR voor het ontwerp, de uitrusting en de installatie van de nucleaire en niet-nucleaire gebouwen van ITER. In december 2020 lanceerden F4E en ITER-IO, vanwege zorgen over de stijgende kosten van de nucleaire ontwerp- en uitrustingsdiensten en ontevredenheid over de voortgang en efficiëntie van de contractant met betrekking tot de resterende werkzaamheden aan de niet-nucleaire gebouwen, een strategisch ontwikkelingsplan. In dit plan werden alternatieve aanbestedingsstrategieën overwogen, zoals de heraanbesteding van de uitrusting en het overdragen van de resterende werkzaamheden aan andere contractanten, en bevatte daarnaast de beoordeling van de mogelijke gevolgen voor de kosten en de planning van de oplevering. In februari 2021 diende de contractant bij F4E een kostenclaim in voor een totaalbedrag van 150 miljoen EUR voor de nucleaire ontwerp- en uitrustingsdiensten, en in september 2021 nog een andere kostenclaim van 30 miljoen EUR voor de resterende werkzaamheden aan de niet-nucleaire gebouwen. De GO heeft externe deskundigen in dienst genomen om de mogelijkheid van alternatieve aanbestedingsstrategieën te analyseren. Op basis van de risicoanalyse en de feedback van deskundigen heeft de directeur van de GO met de contractant van de nucleaire ontwerp- en uitrustingsdiensten een schikking getroffen voor een bedrag van 75 miljoen EUR, dat eind 2022 door de GO werd betaald. Voor de werkzaamheden aan de niet-nucleaire gebouwen besloot F4E dan weer tegen een schikkingsovereenkomst en de contractant opende een geschil.

3.10.22. Onze analyse van de documentatie over de uitvoering van het contract bracht tekortkomingen in het beheer van dit contract door de GO aan het licht: F4E heeft met name de gevolgen van geïnstrueerde wijzigingen in de overeenkomst en van materiële niet-naleving door de contractant met betrekking tot de uitvoering van de overeenkomst niet correct beoordeeld. Dit leidde tot uiteenlopende interpretaties en meningsverschillen tussen de partijen over de reikwijdte van de werkzaamheden, de termijnen en de projectvereisten. Daarnaast concludeerden de juridische deskundigen dat de GO als gevolg van de formulering van de respectieve contractbepalingen het contract voor de uitvoering van de buiten de werkingssfeer vallende werkzaamheden niet zelf kon beëindigen of ervoor kon zorgen dat de werkzaamheden door andere contractanten zouden worden uitgevoerd. Doordat de contractant zijn planning niet goed beheerde en F4E geen projectadministratie bijhield, kon de

Europese Gemeenschappelijke Onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie
(F4E)

GO de aansprakelijkheid van de contractant niet duidelijk vaststellen. Deze tekortkomingen hadden ernstige gevolgen voor de verwezenlijking van de doelstellingen van het contract, en kunnen — indien ze niet worden aangepakt — ook gevolgen hebben voor andere operationele activiteiten van F4E, gezien de aanzienlijke wijzigingen van lopende complexe contracten die nodig kunnen zijn als gevolg van het bijgewerkte basisscenario van het ITER-project.

Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

3.10.23. De *bijlage* bevat een overzicht van de corrigerende maatregelen die zijn getroffen naar aanleiding van onze opmerkingen van voorgaande jaren.

Bijlage — Follow-up van de opmerkingen van voorgaande jaren

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
1	2019	De GO wordt jaarlijks door een extern deskundigenpanel beoordeeld. Het deskundigenpanel stelde vast dat er diverse problemen en risico's bestonden op het niveau van het hogere management en de bedrijfscultuur. Als deze situatie onopgelost blijft, zou dit de prestaties van het personeel negatief kunnen beïnvloeden.	De opmerkingen hebben betrekking op het (achtste) jaarlijkse beoordelingsverslag 2019 van F4E. In 2022 had F4E de aanbevelingen over de uitdaging met betrekking tot leiderschap van F4E uitgevoerd.	Afgesloten

Europese Gemeenschappelijke Onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie (F4E)

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
2	2019	<p>Vanwege de beperking van de personeelsformatie wat betreft statutair personeel, zet F4E steeds vaker uitzendkrachten of ingehuurd personeel in. In 2019 bedroeg de omvang van deze personele middelen al ongeveer 62 % van het de statutair personeel van de GO. Deze situatie brengt aanzienlijke risico's met zich mee voor de GO wat betreft het behoud van sleutelcompetenties, onduidelijke verantwoordingsplicht, mogelijke gerechtelijke geschillen en een lagere efficiëntie van het personeel door gedecentraliseerd beheer.</p>	<p>In 2022 richtte de GO een werkgroep op om het hoge gebruik van externe middelen te beoordelen met als doel de noodzaak ervan beter te plannen en te rechtvaardigen.</p> <p>Bovendien werd het statutaire personeel van de GO volgens de personeelsformatie van 2023 versterkt met tien extra posten voor tijdelijke functionarissen en de omzetting van 15 posten voor arbeidscontractanten in posten voor tijdelijke functionarissen. De vastgestelde risico's zullen worden aangepakt door het project "Externe dienstverlener" van de GO, dat volgens de planning eind 2023 moet zijn afgerond. In 2023 is de GO ook begonnen met het opzetten van een personeelsplanningsfunctie en een algemene herziening van haar personeelsbeleid. Niettemin vereisen het soort projectactiviteiten en de werkbelasting die de activiteiten van de GO momenteel met zich meebrengen aanzienlijke ondersteuning van de externe dienstverlener.</p>	Openstaand

Europese Gemeenschappelijke Onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie (F4E)

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
3	2021	<p>Sinds januari 2016 moeten GO's een deel van de werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU betalen. Aangezien de Commissie deze uitgaven niet in de begrotingen van de GO's heeft opgenomen en evenmin formeel om de betalingen heeft verzocht, heeft F4E dergelijke bijdragen nog niet betaald.</p> <p>Overeenkomstig het Statuut⁸³ en richtsnoeren van de Commissie moet de jaarlijkse werkgeversbijdrage voor elke GO worden berekend als percentage van de niet-EU-ontvangsten in verhouding tot de totale ontvangsten van de GO. Voor F4E bedraagt dit percentage ongeveer 20 %. In de respectieve bepalingen van de statuten van F4E wordt echter bepaald dat het totale bedrag van de lidmaatschapsbijdragen niet meer mag bedragen dan 10 % van de jaarlijkse administratieve kosten van de GO. Het bestaan van deze tegenstrijdige wettelijke bepalingen brengt het risico met zich mee dat verschillende interpretaties worden uitgewerkt, met uiteenlopende financiële gevolgen.</p>	<p>F4E betaalde de relevante werkgeversbijdragen aan de pensioenregeling van de EU voor de periode 2017-2022, zoals gefactureerd door de Commissie. De berekening van de jaarlijkse bijdrage was gebaseerd op de richtsnoeren van de Commissie.</p> <p>De opmerking wordt derhalve als afgesloten beschouwd. Verdere acties met betrekking tot de tegenstrijdige wettelijke bepalingen vallen buiten de werkingssfeer van de GO.</p>	Afgesloten

⁸³ Artikel 83 bis.

Europese Gemeenschappelijke Onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie (F4E)

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
4	2021	In 2020 en 2021 werd de GO ook onderworpen aan de regelmatige jaarlijkse beoordelingen door externe deskundigen en intensieve interne controles op de meeste kritieke gebieden van haar activiteiten. De uitvoering van de corrigerende maatregelen om de vastgestelde risico's aan te pakken en te reageren op controles en beoordelingen, leidde tot een toename van de administratieve lasten, zonder bewijs dat de toegevoegde controles efficiënt waren of het systeem hadden verbeterd.	In 2022 is er geen nieuwe jaarlijkse beoordeling van F4E gestart. Eind 2022 had F4E 50 % van de aanbevelingen van de negende en 25 % van de tiende jaarlijkse beoordeling uitgevoerd. Wat de IAS-controles van F4E betreft, heeft de GO in 2022 alle openstaande aanbevelingen uitgevoerd, met uitzondering van twee belangrijke aanbevelingen inzake projectbeheer en -methoden die in het eerste kwartaal van 2023 zijn uitgevoerd.	Openstaand

Europese Gemeenschappelijke Onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie (F4E)

Volgnummer	Jaar waarin de opmerking door de ERK werd gemaakt	Opmerking van de ERK (samenvatting)	Genomen corrigerende maatregelen en/of andere relevante ontwikkelingen (samenvatting)	Status van de opmerking van de ERK (Openstaand/Afgesloten)
5	2021	<p>In november 2021 ging het personeel van F4E in staking. Volgens interne en externe managementbeoordelingen en verschillende interne onderzoeken waren de belangrijkste redenen voor de verslechtering van de werkomgeving in de GO tekortkomingen op het niveau van het hoger management (bijv. niet-transparante en disfunctionele besluitvorming en een gebrek aan sociaal overleg). Bovendien heeft het onevenredige gebruik van externe personele middelen de uitdagingen en risico's voor de werkomgeving vergroot. De Commissie heeft verklaard dat de jaarlijkse beoordeling van F4E voor 2022 uitsluitend op personeelsbeheer zal zijn gericht.</p>	<p>In het 10e jaarlijkse beoordelingsverslag werden twee aanbevelingen gedaan over het personeelsbeheer van de GO. In 2022 heeft de raad van bestuur van de GO een actieplan goedgekeurd voor de uitvoering ervan. De GO heeft de eerste aanbeveling over het verbeterde profiel van de directeur van F4E in juni 2023 volledig uitgevoerd en is van plan de uitvoering van de tweede aanbeveling over de versterking van personeelsfuncties eind 2023 af te ronden. In 2023 voltooide de gezamenlijke werkgroep van de GO haar analyse van de werkomgeving van de GO en startte een follow-up van de enquête over psychosociale risicobeoordeling.</p>	Openstaand

Antwoord van de Gemeenschappelijke Onderneming

3.10.18. F4E wenst op te merken dat het gemiddelde annuleringspercentage van 20 % van de van 2021 naar 2022 overgedragen administratieve vastleggingen voornamelijk is veroorzaakt door de voorlopige vastleggingen. Het definitieve uitvoeringspercentage van de definitieve administratieve begroting voor 2021 bedroeg eind 2022 98,5 %, een cijfer dat vergelijkbaar is met dat in voorgaande jaren.

3.10.19. Er moet worden opgemerkt dat de waarnemend hoofden van de afdelingen ITER-Ontwikkeling en Bredere aanpak en het hoofd van de afdeling Projectbeheer hogere personeelsleden zijn die over de nodige vaardigheden, kennis en relevante ervaring beschikken om hun taken uit te voeren. Toch waren ze als “waarnemende” verantwoordelijken misschien niet in alle opzichten in staat om veranderingen met een middellangetermijnperspectief aan te pakken.

3.10.19. F4E is bezig een nieuw kader op te zetten om met betrekking tot het algemene risiconiveau tot een snelle consolidatie te komen en de zichtbaarheid van de activiteiten op het gebied van het beheer van de portefeuillerisico's te vergroten. Een eerste verslag hierover is in juni/juli 2023 gepresenteerd aan de bestuursorganen van F4E.

- Vertragingen bij aanbestedingen: de betrokken risico's worden vastgelegd in de risicoregisters op project- of programmaniveau in plaats van op het niveau van de aanbestedingsbeheerfunctie.
- De herijking van ITER-IO kan gevolgen hebben voor de levering in natura (F4E-projecten) of de contante bijdrage van Euratom aan ITER-IO:
 - Levering in natura moet worden opgenomen in het risicoregister op projectniveau. Er zijn ook mogelijkheden om de reikwijdte van het risico te verkleinen, d.w.z. de “Hot Cell”.
 - Bijdrage in contanten van Euratom aan ITER-IO: De eigenaar van dit risico is Euratom in zijn rol als lid van de ITER-Raad. Dit risico is ook uitgesloten van de “Estimate at Completion” (raming bij voltooiing) die aan de raad van bestuur van F4E wordt gepresenteerd.

3.10.22. F4E heeft reeds maatregelen genomen om ervoor te zorgen dat de problemen die zich tijdens de uitvoering van dit contract voordoen, niet worden herhaald. Ten eerste was dit een van de eerste FIDIC⁸⁴-contracten die bij F4E waren vastgesteld, en dit contracttype wordt

⁸⁴ FIDIC-contracten zijn technische overeenkomsten die van toepassing zijn op bouwprojecten. Dit zijn de belangrijkste contracten in de wereldwijde bouwsector en ze zijn ontwikkeld en gepubliceerd door de International Federation of Consulting Engineers (of kortweg FIDIC in het

Europese Gemeenschappelijke Onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie
(F4E)

alleen gebruikt op het gebied van het gebouwenprogramma. Op het moment dat F4E zich bewust werd van de tekortkomingen op het gebied van het beheer van vertragingen, heeft zij de contractuele bepalingen van het nieuwe modelcontract aangescherpt. Daarnaast bereidt F4E een workshop voor met medewerkers van F4E die betrokken zijn bij juridisch, commercieel, technisch en projectbeheer, om hen bewuster te maken van het belang van goed planningsbeheer bij het omgaan met variaties en claims van alle belanghebbenden en om de contractbepalingen, de planningsbeheerpraktijken en -processen verder te verbeteren. Deze actie, die eind 2023 moet zijn uitgevoerd, zal naar verwachting leiden tot een verdere verbetering van de hulpmiddelen voor het beheer van de tijdschema's van F4E en tot een verhoging van de middelen die hiervoor zijn toegewezen.

Dit verslag werd door kamer IV onder leiding van de heer Mihails KOZLOVS, lid van de Rekenkamer, te Luxemburg vastgesteld op 26 september 2023.

Voor de Rekenkamer

Tony Murphy

President

Afkortingen

BBI	Gemeenschappelijke Onderneming biogebaseerde industrieën
CA	Gemeenschappelijke Onderneming “Schone luchtvaart”
CBE	Gemeenschappelijke Onderneming “Een circulair biogebaseerd Europa”
CEF	Connecting Europe Facility
CIC	gemeenschappelijk implementatiecentrum (Common Implementation Centre) van DG RTD van de Commissie
Clean H2	Gemeenschappelijke Onderneming “Schone waterstof”
CS	Gemeenschappelijke Onderneming Clean Sky
DG CNECT	Directoraat-generaal Communicatienetwerken, Inhoud en Technologie van de Commissie
DG MOVE	Directoraat-generaal Mobiliteit en Vervoer van de Commissie
DG RTD	Directoraat-generaal Onderzoek en Innovatie van de Commissie
ECCC	Europees kenniscentrum voor cyberbeveiliging (European Cybersecurity Competence Centre)
Ecsel	Gemeenschappelijke Onderneming elektronische componenten en systemen
EOM	Europees Openbaar Ministerie
EU-Rail	Gemeenschappelijke Onderneming “Europese spoorwegen”
Euratom	Europese Gemeenschap voor Atoomenergie
EuroHPC	Gemeenschappelijke Onderneming Europese high-performance computing
F4E	Gemeenschappelijke Onderneming voor ITER en de ontwikkeling van fusie-energie (Fusion for Energy)
FCH	Gemeenschappelijke Onderneming brandstofcellen en waterstof
GAD	Gemeenschappelijke auditdienst van DG RTD van de Commissie
GH	Gemeenschappelijke Onderneming voor mondiale gezondheid (opvolger van het Partnerschap voor klinische proeven tussen Europese en ontwikkelingslanden 3)
GND	Gedetacheerd nationaal deskundige
GO	Gemeenschappelijke onderneming
IAS	Dienst Interne Audit van de Commissie

IHI	Gemeenschappelijke Onderneming “Initiatief voor innovatieve gezondheidszorg
IKAA	Bijdragen in natura aan aanvullende activiteiten (In-kind contributions to Additional Activities)
IKOP	Bijdragen in natura aan operationele activiteiten (In-kind contributions to Operational Activities)
IMI	Gemeenschappelijke Onderneming voor het initiatief inzake innovatieve geneesmiddelen
ISA’s	Internationale controlestandaarden van IFAC (International Standards on Auditing)
ISSAI’s	Internationale controlestandaarden van de internationale organisatie van hoge controle-instanties (INTOSAI, International Organization of Supreme Audit Institutions)
ITER	Internationale thermonucleaire experimentele reactor
ITER-IO	Internationale ITER-Organisatie voor fusie-energie
KDT	Gemeenschappelijke Onderneming “Digitale sleuteltechnologieën
KP7	Zevende kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling (2007-2013)
MFK	Meerjarig financieel kader
OLAF	Europees Bureau voor fraudebestrijding
S2R	Gemeenschappelijke Onderneming Shift2Rail (Europees spoorweginitiatief)
Sesar	Gemeenschappelijke Onderneming voor de realisering van het Europese nieuwe generatie luchtverkeersbeveiligingssysteem / ATM-onderzoek in het kader van het gemeenschappelijk Europees luchtruim
SNS	Gemeenschappelijke Onderneming “Slimme netwerken en diensten”
VWEU	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie

AUTEURSRECHT

© Europese Unie, 2023

Het beleid van de Europese Rekenkamer (ERK) inzake hergebruik is uiteengezet in [Besluit nr. 6-2019 van de ERK](#) over het opendatabeleid en het hergebruik van documenten.

Tenzij anders aangegeven (bijv. in afzonderlijke auteursrechtelijke mededelingen), wordt voor inhoud van de ERK die eigendom is van de EU een licentie verleend in het kader van de [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)-licentie](#). Als algemene regel geldt derhalve dat hergebruik is toegestaan mits de bron correct wordt vermeld en eventuele wijzigingen worden aangegeven. De hergebruiker van ERK-inhoud mag de oorspronkelijke betekenis of boodschap niet wijzigen. De ERK is niet aansprakelijk voor mogelijke gevolgen van hergebruik.

Aanvullende toestemming moet worden verkregen indien specifieke inhoud personen herkenbaar in beeld brengt, bijvoorbeeld op foto's van personeelsleden van de ERK, of werken van derden bevat.

Indien dergelijke toestemming wordt verkregen, wordt de bovengenoemde algemene toestemming opgeheven en zullen beperkingen van het gebruik daarin duidelijk worden aangegeven.

Wilt u inhoud gebruiken of reproduceren die geen eigendom van de EU is, dan dient u de auteursrechthebbende mogelijk rechtstreeks om toestemming te vragen.

Software of documenten waarop industriële-eigendomsrechten rusten, zoals octrooien, handelsmerken, geregistreerde ontwerpen, logo's en namen, zijn uitgesloten van het beleid van de ERK inzake hergebruik.

De groep institutionele websites van de Europese Unie met de domeinnaam "europa.eu" bevat links naar sites van derden. Aangezien de ERK geen controle heeft over deze sites, wordt u aangeraden kennis te nemen van hun privacy- en auteursrechtbeleid.

Gebruik van het ERK-logo

Het logo van de ERK mag niet worden gebruikt zonder voorafgaande toestemming van de ERK.

EUROPESE
REKENKAMER

Bureau voor publicaties
van de Europese Unie